

Bilaga 2 Verksamhetsberättelse och bokslut 2014 för miljö- och hälsoskyddsnämnden

Innehåll

Några resultat från verksamheten år 2014.....	3
Sammanfattande analys.....	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	9
1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.....	9
1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa	9
1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande.....	11
1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar.....	11
1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm	74
1.5 Framkomligheten i regionen är hög	79
1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad.....	80
2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras.....	82
2.3 Stockholmare upplever att de får god service och omsorg.....	82
2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten	83
3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva.....	85
3.1 Budgeten är i balans	85
3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva	97
Synpunkter och klagomål.....	99
Övrigt.....	99

Några resultat från verksamheten år 2014

Avdelningen Hälsoskydd:

- Genomfört riktad tillsyn till förskolor och skolor och inkl snabbinspektioner på förskolegårdar för bedömning av UV-skydd.
- Har tagit på sig samordningsansvar inom Miljösamverkan Stockholms län för nationellt tillsynsprojekt inom skolor.
- Har fått in fler kontrollrapporter för köldmedier i tid genom riktade påminnelser.
- Presenterade bergvärmepumps-e-tjänst och tillståndsprocess som Best practise under EU Sustainable Energy Week.

Avdelningen Plan och miljö

- Har, i stor konkurrens, erhållit ansvaret för EU projektet GrowSmarter- det största EU projektet staden haft och med syfte att åstadkomma en hållbar utveckling.
- Nämnden anordnade tillsammans med Sweden Green Building Council Building Sustainability SGBC14 med cirka 1000 deltagare på Stockholm Waterfrot i november 2014. Exempel på hållbart byggande.
- Förvaltningen har slutfört Hållbara Järva och vunnit pris av Sweden Green Building Council för bästa stadsbyggnadsprojekt inom befintligt område.
- Förvaltningen har slutfört CleanTruck, det enskilt största projektet för att få fler miljölastbilar på Stockholms gator.
- Har för stadens räkning lämnat in tävlingsbidrag till Earth Hour City Challenge där staden utsågs till 2014 års vinnare.
- Har genom sitt tillsynsarbete medverkat till en ökad takt vad gäller sanering av PCB och kvicksilver.
- Har synliggjort nyttan med Ekosystemtjänster genom projekt c/o - city

SLB

- SLB-analys medverkar i det nya nationella forskningsprogrammet SCAC (Swedish Clean Air and Climate Research programme). SLBs arbete inom programmet medför beräkningar av exponeringen av sot som anses hälsofarligt men ännu inte reglerats med miljökvalitetsnorm.
- Utredning av effekter på luftkvaliteten i samband med öppnande av Norra Länken har påbörjats.
- Utrett konsekvenser på luftkvaliteten i samband med ett flertal bostadsexploateringsprojekt.

Miljöanalys

- Medborgarenkäten, "Miljö och miljövanor i Stockholm", en undersökning av stockholmarnas miljövanor och attityder rapporterades
- Kemikalieplanen antogs av kommunfullmäktige i juni och ett nytt Kemikaliecentrum har inrättats för att stödja stadens kemikaliearbete.

- En Handlingsplan för god vattenstatus godkändes av nämnden.
- Stadens nya dagvattenstrategi där förvaltningen medverkat i framtagandet, godkändes av nämnden
- Ett förslag till lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån, inklusive kostnadsuppskattningar för föreslagna åtgärder, har tagits fram.
- En utvärdering och revision av programmet för miljögiftsövervakning i vatten har genomförts. Slutsatserna av denna kommer att resultera i ett nytt program som tar hänsyn till förändringar i vattenförvaltningen, med fler prioriterade ämnen och fler vattenförekomster
- Inom Stockholms Kemikalieförum har tre seminarier riktade till handelsföretag hållits.

Avdelningen Livsmedelskontrollen

- Kosttillskottskontrollerna har hittat och stoppat produkter innehållandes tungmetaller och läkemedelssubstanser.
- Tillsammans med Livsmedelsverket och Uppsala har internethandeln av livsmedel kartlagts och granskats. Samarbete och utveckling av nya metoder har även skett med flera länder inom EU.
- Närings- och hälsopåståenden i butiker har granskats inom ramen för ett nationellt kontrollprojekt.
- DNA-analyser för djurslag har utförts på flera livsmedel, exempelvis har kebabkött och köträtter på restauranger DNA-testats för att undersöka innehållet.
- Skolköken har kontrollerats avseende servering av fet Östersjöfisk där Sverige har särskilda kostråd med anledning EU:s gränsvärden för PCB och dioxiner. Enbart positiva resultat.
- Allergikosthantering i restauranger har granskats för att säkerställa att överkänsliga konsumenter inte ska drabbas av allergiska reaktioner till följd av brister i köken.

Avdelningen Verksamhetsstöd

- Verksamhetsstöd har fortsatt genomgången av förvaltningens administrativa processer med målet att förenkla och säkerställa att teknikens möjligheter utnyttjas maximalt.
- Ett omfattande utbildningsprogram med ett 40 tal kurser har genomförts för att höja kunskapsnivån hos alla som är inblandade i de administrativa processerna.
- Elektronisk ärendehantering är införd och en övergång till en processororienterad informationsredovisning (PIR) pågår. Ett digitalt rapport arkiv har tagits fram som gör att förvaltningens cirka 500 rapporter nu finns digitalt tillgängliga på webben.

Sammanfattande analys

Nämnden har haft ett på flera sätt framgångsrikt år under 2014. Nämnden går med ett överskott på 4,0 mnkr. Avsättningarna från 2013 avseende risken inom projekt Hållbara Järva och Elbilsupphandlingen om 3,2 mnkr bibehålls eftersom projekten ännu inte är slutligt avstämde med de beslutande myndigheterna. Efter avsättningen för risk inom projekt GrowSmarter visar nämnden ett nettoresultat i nivå med budgeten. Nedan följer ett urval av viktigare insatser och resultat under 2014:

- Ett Kemikaliecentrum har inrättats. Dess kärnverksamhet består nu av en samordnare och två specialister som ska stödja och driva stadens arbete med implementering av Kemikalieplanen.
- Nämnden har i samarbete med stadsledningskontoret ansökt om och erhållit projektstöd om 25 miljoner euro från GrowSmarter inom EUs nya forsknings- och utvecklingsprogram Horisont 2020. Av dessa medel tillfaller åtta miljoner Stockholm. Ansökan har beviljats och rankades som den bästa ansökan i utlysningen.
- Miljöförvaltningens förslag till Handlingsplan för god vattenstatus godkändes av nämnden den 4 februari. Förslaget remissbehandlades därefter av kommunstyrelsen och kommer under början av 2015 att tas upp för beslut i kommunfullmäktige.
- Färdplan 2050 för ett fossilbränslefritt Stockholm togs av kommunfullmäktige i juni 2014.
- Projektet Hållbara Järva avslutades i december 2014. Projektet vann Sweden Green Building Award för bästa stadsutvecklingsprojekt i befintligt område och var nominerat till EU utmärkelsen MangeEnergy 2014. Solcellssatsningen var en av anledningarna till att staden vann den nationella Earth Hour City Challenge. Till Solstadens databas har nu Stockholms Hamnars solcellsanläggningar kopplats upp liksom de inom Hållbara Järva. Den första visualiseringen av data har nu utförts.
- SLB-analys påbörjade mätningar i Borlänge åt Dalarnas luftvårdsförbund.
- SLB-analys genomfört haltmätningar inför öppnandet av Norra Länken för att kunna utvärdera dess effekter på luftkvaliteten och människors hälsa.
- Inom miljöbilsområdet antog kommunfullmäktige i mars 2014 ”Strategi för miljöbilar och drivmedel för ett fossilfritt Stockholm”
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden anordnade Konferensen Building Sustainability SGBC14 tillsammans med Sweden Green Building Council med 1000 deltagare på Stockholm Waterfront i november 2014.
- Tillsynens starka utveckling i anseendet hos verksamhetsutövarna fortsätter. De senaste Nöjd Kund Index-siffrorna avser augusti 2014 och här fick nämnden ett Nöjd Kund Index på 74 vilket är ett medelvärde för januari - augusti 2014. Värdet är högre än Nöjd Kund Index 72 för 2013.

- Tillsynen över Trafikverket och Trafiknämnden har bland annat bidragit till att miljökvalitetsnormerna för partiklar klarades för 2014.
- Hälsoskydd har under 2014 inlett en översyn av olägenhetsprocessen.
- Livsmedelskontrollen har 2014 arbetat ikapp kontrolltimmar som inte kunde levereras 2013 och periodiserades till 2014 och har till största delen utförts under året.

Ekonomi

Kommunfullmäktiges budget för nämnden uppgick till 83,3 mnkr för år 2014, kostnaderna uppgick till 168,0 mnkr och intäkterna till 84,7 mnkr. I avstämningsärendet utökades budgeten med 1,0 mnkr för ökad effektivitet i bostadsproduktionen och 0,3 mnkr för insatser till skydd för groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat samt omslutningsförändringar om 4,0 mnkr för projektmedel för e-tjänstutveckling. Vid kommunstyrelsens behandling av tertialrapport 1 erhöll nämnden, liksom stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden från Central medelsreserv 2, ytterligare 0,5 mnkr för gemensam produktionsplanering för 140 000 nya bostäder. Nämndens totalbudget kom då att uppgå till 85,1 mnkr för 2014. För 2014 redovisas ett nettoutfall om 81,1 mnkr före avsättningar vilket ger ett överskott om 4,0 mnkr. Avsättningarna från 2013 avseende risken inom projekt Hållbara Järva och Elbilsupphandlingen om 3,2 mnkr behålls eftersom projekten ännu inte är slutligt avstämda med de beslutande myndigheterna. Efter avsättningen för risk inom projekt GrowSmarter visar nämnden ett nettoresultat i nivå med budgeten.

Överskottet beror på slutbetalningen för projekt BEST, som EU-kommissionen beslutat att förvaltningen har rätt till, efter behandling av överklagande av EU-revisorernas förslag. Avvikelserna brutto på kostnadssidan uppgår till -3,4 mnkr vilket främst beror på lägre kostnader inom projekten som också medför lägre intäkter. Efter avsättningen för GrowSmarter var bruttokostnaderna 0,6 mnkr högre än budgeterat som uppvägs av högre intäkter vilket gör att nämnden visar ett balanserat nettoresultat. Närmare förklaring av utfallet finns nedan i ekonomiavsnittet.

I VP 2014 identifierades en ekonomisk osäkerhet. Det gällde projektet Hållbara Järva där det uppstått en del avvikelser samt i vissa fall svårigheter att nå uppsatta mål. Dessa risker som bokades upp 2013 med 1,76 mnkr står kvar. Slutbetalningen infaller under 2015. Detsamma gäller för avsättningen med 1,45 mnkr för Elbilsupphandlingen där också slutbetalningen görs under 2015.

Tillsynen

Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) klaras på stadens gator 2014 tack vare trafikkontorets dammbindningsåtgärder i kombination med gynnsamt väder. Normen för kvävedioxid överskrids fortfarande i staden. Trafiknämnden har efter ett föreläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnden utrett förbud mot genomfart för tung trafik på Hornsgatan i syfte att minska halten kvävedioxid. Också inom bullerområdet har flera åtgärder genomförts, förbättringar sker enligt det åtgärdsprogram mot buller som antogs av kommunfullmäktige i juni. Ett exempel från programmet som genomförts under året är en teststräcka med en vegetationsklädd bullerskärm som ska utvärderas 2015.

Inom tillsynen av Bromma kan nämnas förvaltningens deltagande i stadens arbete tillsammans med Trafikverket, länsstyrelsen och Swedavia, med en precisering av riksintresset Bromma flygplats. Länsstyrelsen har begärt att Trafikverket preciserar sitt riksintresseanspråk. Staden har att beakta riksintresset och länsstyrelsen har att undersöka att anspråken tas tillvara. Arbetes huvudsyfte är att klarlägga var och hur ny bebyggelse kan tillkomma utan att riskera att skada flygplatsens funktion. Förvaltningen kommer att bevaka att det efterbehandlingsansvar som åligger Swedavia enligt särskilt avtal med staden, genomförs enligt miljöbalkens bestämmelser.

Inom olägenhetshanteringen finns bland annat målet att effektivisera klagomålshanteringen genom förbättrade rutiner vid både initiering av ärendet och handläggningen. Genomsnittstiden för att hantera ett ej överklagat olägenhetsärende var 312 dagar under 2014. Att den genomsnittliga tiden är så lång beror på att det finns ett antal ärenden som härrör från flera år bakåt i tiden. I de flesta fall rör det sig då om ärenden där det har blivit stopp i handläggningen på grund av att någon av parterna dröjer. Det kan till exempel handla om det tar tid att få in utredning från en verksamhetsutövare, eller att en klagande inte återkopplar till förvaltningen rörande utredning som kommunicerats till klaganden. Genomsnittstiden speglar därför inte handläggningstiden för ett normalärende. Totalt fanns per den 14 januari 2015, 713 st pågående klagomålsärenden. Av dessa påbörjades 16 st 2015, 325 st 2014, 148 st 2013, 107 st 2012 och 51 st 2011. Det återstår även ett fåtal pågående ärenden från tidigare år. År 2014 startades 644 klagomålsärenden och avslutades 637 ärenden.

Erfarenhet från tillsynen är att skolor och förskolor har en stor kunskap om sin verksamhet men de är inte alltid insatta i fastighetens funktion och lokalernas lämplighet ur hälsosynpunkt. Verksamheterna förlitar sig i många fall på att fastighetsägaren tillhandahåller hälsomässigt bra lokaler som är ändamålsenliga för verksamheten. Under året har totalt 420 inspektioner utförts på skolor och förskolor. Tillsyn av inomhusmiljön har skett på 162 förskolor och 46 skolor. Ungefär hälften av de inspekterade verksamheterna (99 st) har fått en eller flera anmärkningar gällande inomhusmiljön.

Inom tillsynen av kosmetiska produkter har förvaltningen utfört inspektioner hos 32 återförsäljare av kosmetiska produkter och i en butik som sålde smycken. 31 av de 32 verksamheter som sålde kosmetiska produkter hade åtminstone någon märkningsbrist. Totalt innehöll 44 av de produkter som kontrollerades förbjudna ämnen. Under året inspekterades 10 båtclubbar, samtliga fick anmärkningar angående båtclubbmedlemmarnas val av bottenfärger och hur båtunderhållet utfördes. Inom tillsynen av strandbadet har konstaterats att badvattenkvaliteten vid Stockholms 30 officiella strandbad under sommaren 2014 har visat ett bättre resultat än föregående år.

Under året har förvaltningen intensifierat tillsynen beträffande köldmedia, dels utförs en mer grundlig inventering bland annat med hjälp av livsmedelskontrollen dels innebär användningsförbudet av köldmediet R22 från 2015, att mer omfattande krav ställs på övergång till annat köldmedia. Miljöförvaltningen har under året informerat verksamhetsutövarna om förbudet och kommer att följa upp efterlevnaden när rapporterna för 2015 kommer in.

Inom livsmedelskontrollen har ett antal projekt genomförts. Projekten avser områdena:

Matfusk: här har bland annat kebabkött och nötkött på restaurang undersökts. I kebabköttet har i enstaka fall andra köttslag än det angivna kunnat spårs, vad gäller nötkött konstaterades oredlighet i 8 av de 240 kontrollerna som utfördes inom ett nationellt projekt.

Provtagning av dricksvattnet sker kontinuerligt och inkluderar mikrobiologiska prov och screening på av PFAA (perflourerande alkylysyror) och Bisfenol A där inga halter över åtgärdsgränserna påträffats.

Under året har därför kontroll av fet Östersjöfisk skett vid 40 av stadens skolkök. Ingen Östersjöfisk hade serverats, men kunskapen om att sådan fisk inte ska serveras till barn var låg.

Kosttillskottskontrollerna har fokuserat på tungmetaller i växtbaserade kosttillskott och analys av läkemedelsklassade substanser i potenshöjande kosttillskott och amfetaminliknande preparat i prestationshöjande produkter, så kallade "pre-workouts". I samtliga fall har produkter innehållande skadliga substanser påträffats.

Projekt- och programverksamhet

Inom området projekt- och program, märks bland annat nedanstående områden utöver de som tidigare nämnts:

- Stockholm utsågs av WWF till Årets klimatstad 2014.
- Hållbara Järvas anläggningar är nu uppkopplade. Till Solstadens databas har nu också Stockholms Hamnars solcellsanläggning kopplats upp och en första visualisering med hjälp av data är färdigutvecklad. Den visar produktionen från soleanläggningarna per fastighet, se www.soldata.se. Visualiseringen presenteras också på Stockholms miljöbarometer. Mälardalens Högskola och KTH har påbörjat examensarbeten kring data från anläggningarna.
- Den lokala energi- och klimatrådgivningen har genomfört energirådgivningsbesök hos 73 bostadsrättsfastigheter och fjorton företag. Seminarier om energieffektivisering och klimatpåverkan har genomförts inom projektet hållbara Hökarängen. I övrigt har energi- och klimatråd getts via telefon och webb.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tagit fram ett förslag till åtgärdsplan för omgivningsbuller främst trafikbuller, som kommunfullmäktige antog 2014. Därtill har nämnden medverkat i projekt om akustisk design.
- Inom miljöbilsområdet har 8 snabbladningsstationer och 100 normalladningsstationer satts upp. Under året har 350 elbilar avropats inom den nationella elbilsupphandlingen och därmed är alla medel för fordonsbidrag från Energimyndigheten förbrukade och sammanlagt 850 bilar avropade varav 621 elbilar erhållit bidrag från projekt Elbilsupphandlingen.

Miljöhänsyn inom fysisk planering

Förvaltningen har medverkat i arbetet med BPS, Bostadspotential Stockholm, för att undersöka möjligheterna att bygga 140.000 nya lägenheter fram till år 2030. Nämnden har aktivt bidragit till processen och till ett utvecklat samarbete mellan de inblandade kontoren. Under året har nämnden tagit fram miljö- och hälsounderlag till 84 detaljplaner samt handlagt 67 detaljplaneremisser. Viktiga sakfrågor där nämndens expertkunnande lyfts fram är trafikbuller, luftkvalitet, markföroreningar samt grönstrukturen.

Miljöövervakning

Inom området miljöövervakning sker arbetet inom ett antal huvudområden såsom biologisk mångfald, mark, vatten, miljögifter med flera. Särskilt kan nämnas:

Insatser mot miljögifter, särskilt kan nämnas att en undersökningen av stadens parker och lekplatser har genomförts 2014. Förekomsten av miljögifter har också gjorts genom månatliga vattenprover i flera vattenförekomster och de visar att miljökvalitetsnormerna framförallt kommer att bli svårt att nå för PFOS i både vatten och fisk samt för bromerade difenyletrar i fisk. Ett stort område för miljöövervakningen är luftkvaliteten. Genom luftövervakningen av bland annat partiklar (även ultrafina partiklar och sot) och kvävedioxid har beslutsunderlag kunnat tas fram som pekat ut effektiva åtgärder. Genom kontinuerlig mätning av luftkvaliteten ser vi även att vidtagna åtgärder har förbättrat luftkvaliteten med avseende på partiklar (PM10) under år 2014.

Inom området biologisk mångfald har förberedelser för återinplantering av större vattensalamander i Kyrksjölötens natura 2000-område har utförts. För detta erhöll nämnden 0,3 mnkr i utökad budget 2014.

Nämndens interna verksamhet

Avdelningen Verksamhetsstöd har fortsatt genomgången av förvaltningens administrativa processer med målet att förenkla och säkerställa att teknikens möjligheter utnyttjas maximalt.

Processkartläggningar har gjorts bland annat av flera ekonomiska rutiner samt översyn av anställnings- och introduktionsprocesserna liksom förvaltningens olika tidredovisningssystem.

Beslut har fattats om att väsentligt förenkla tidredovisningen vilket bland annat innebär att färre anställda behöver redovisa tid i flera tidredovisningssystem.

Ett omfattande utbildningsprogram har genomförts för att höja kunskapsnivån hos alla som är inblandade i de administrativa processerna.

Arbetet med att övergå till ett mer digitalt arbetssätt har fortsatt. Elektronisk ärendehantering är införd och en övergång till en processororienterad informationsredovisning (PIR) pågår.

En ny diarieplan har införts.

Arbetet med att ta fram hanteringsanvisningar för förvaltningens 150 processer har fortsatt.

Arbetet med övergång till e-arkiv har gjort stora framsteg. 12 952 ärenden har levererats till e-arkiv Stockholm och finns nu sökbara i e-arkivets webbsök för stadens medborgare.

Förvaltningen har en intern miljöhandlingsplanen och ett intensivt arbete har bedrivits 2014. Här har till exempel ingått anskaffning av låncyklar inkl el-cyklar.

Övrigt

Från och med VP 2012 finns ett antal aktiviteter framtagna med anledning av Program för delaktighet för funktionshindrade. Resultatet av uppföljningen finns insprängt i den övriga uppföljningen i form av aktiviteter. Flera av aktiviteterna har utförts eller pågår och under året har möte hållits med Funktionshinderrådet.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Under detta inriktningsmål ligger merparten av nämndens verksamhet. Uppföljningen visar på en god måluppfyllelse inom flertalet nämndsmål. I några fall förutses mindre avvikelser. Målet avser samtliga nämnder och nämnden bidrar med sina delar inom miljö och hälsa vilka bidrar till att Stockholm uppfattas som en attraktiv och trygg stad.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till att Stockholm kan fortsätta att bygga på sitt goda anseende på miljöområdet vilket är en av stadens konkurrensfördelar liksom att en väl fungerande tillsyn bidrar till ett företagsklimat där lagregler för miljö och livsmedelshantering gäller lika för alla. Inte minst genom e-tjänsterna utvecklas väl fungerande och effektiva kontakter med företagen och även samarbetsprojekt med företagen till exempel för utveckling av teknik inom energiområdet. Nöjd Kund Index-värden har visat mycket goda resultat på servicen under 2013 och har fortsatt att öka under 2014 men nämnden söker också nya vägar för utvärdering av servicen.

Rollen som myndighet ger begränsningar i möjligheterna att handla upp verksamheter och att avknoppa. Trots detta köps en betydande del av nämndens verksamhet in även om detta inte räknas som verksamhetsentreprenader. Indikatorn nedan mäter externa kostnader för olika verksamheter som definieras av staden, i förhållande till nämndernas totala kostnader.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	0 %	0 %	0 %	37 %	2014

Nämndmål:

1.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden har en hög prioritering av servicen. Detta visar inte minst de goda resultaten på Nöjd Kund Index-undersökningen som ytterligare har förbättrats under året. Nöjd Kund Index-värdet till och med augusti 2014 vilket är ett medelvärde för januari-augusti, som är den senaste siffran som finns tillgänglig, ligger på 74 vilket är en ytterligare förbättring jämfört med helårsvärdet för 2013 på Nöjd Kund Index 72. Här måste dock påpekas att de sista månaderna kan påverka värdet. Högst värden för områdena Bemötande och Effektivitet med Nöjd Kund Index 82 respektive 81. Värdet som presenteras i tabellen nedan avser en värdering av inspektörernas kompetens. Nöjd Kund Index-undersökningen har staden genomfört sedan 2005 för att undersöka hur företagarna uppfattar servicen i myndighetsutövningen.

Indikatorerna nedan visar nämndens att punktlighetsmål och har en god uppfyllelse.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor	95,6 %	97,8 %	90 %		VB 2014
 Företagen uppfattar inspektörerna som professionella	79		70		2014
Analys					
Värdet avser NKI till och med augusti som är den senaste redovisade siffran per 15 januari.					
 Miljörapporter besvaras senast 30 juni.	95,1 %	91,8 %	95 %		VB 2014
 Påbörja prövning av inkomna ansökningar inom livsmedelskontroll om registreringar eller godkännande inom 14 arbetsdagar.	98,9 %	96,6 %	90 %		VB 2014
 Påbörja prövning av inkomna ansökningar inom livsmedelskontroll om registreringar eller godkännande inom 14 arbetsdagar.	98,9 %	96,6 %	90 %		VB 2014

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande

 Uppfylls helt

Analys

KF-målet liksom indikatorn nedan avser samtliga nämnder i staden. Nämndens arbetsuppgifter är högt specialiserade vilket påverkar förutsättningarna att kunna ta emot sökande från Jobbtorget. Målsättningen reviderades i tertialrapport 2 till att omfatta två praktikplatser. Nämnden har under året tagit emot flera praktikanter och exjobbare. Dessutom har nämnden tagit emot 10 sommarjobbare. Åtta ungdomar har fått tre veckors sommarjobb med att demonstrera Klimatvågen på bibliotek och på Kulturfestivalen under handledning av personal från förvaltningen. Två av ungdomarna arbetade inom centrala funktionerna ekonomi respektive kommunikation.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal praktikplatser som kan tillhandahållas för de aspiranter som Jobbtorget Stockholm kan matcha	0 st	0 st	2 st	1600 st	VB 2014

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Målet som avser den största verksamheten är 1.3.1 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsynen, svarar för närmare hälften av nämndens verksamhet. De andra stora områdena som täcks in av målet är:

- Miljöövervakning med ett stort antal aktiviteter vilka visar god måluppfyllelse men enstaka aktiviteter som inte utförts
- Projekt och programverksamhet där mål finns till exempel avseende växthusgaser, energibesparing, miljöbilar, kemikaliarbetet, vattenarbetet, arbetet mot buller med mera. Också här finns en god måluppfyllelse.

Enligt anvisningarna från verksamhetsberättelsen ska nämnderna redovisa om man tagit en resepolicy för resor i tjänsten. En sådan beslutades för miljöförvaltningen 20120502.

Sammanfattningsvis för målet 1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar, finns här 13 av nämndens 23 mål. Av dessa mål bedöms samtliga utom 2 uppfyllas helt. Mål som inte uppfylls är:

1.3.3 Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet i 200 Bq/m³ luft. Målsättningen för mätning och halter avseende skolor och förskolor uppnådde inte målvärdet.

1.3.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete; Här har aktivitet beträffande information om klimatförändringar och klimatanpassningar på Miljöbarometern inte utförts under året.

Nedan redovisas de KF-indikatorer som visar olika uppgifter om miljötillståndet i staden. Det kan påpekas att indikatorer med St Eriksloggan är KF-indikatorer eller så kallade obligatoriska nämndindikatorer. Utöver dessa har nämnden ett antal indikatorer för sin egen verksamhet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel dubbdäck Kommentar: Avser nämndens egen verksamhet.	0 %	0 %	0 %	tas fram av nämnden/styrelsen	2014
 Andel elbilar Kommentar: Avser nämndens egen verksamhet.	16,67 %	16,67 %	16 %	9 %	2014
 Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft	56,12 %	48,22 %	55 %	tas fram av nämnd/styrelse	2014
 Andel miljöbilar i stadens bilflotta Kommentar: Avser nämndens egen verksamhet.	100 %	100 %	100 %	100 %	VB 2014
 Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon Kommentar: Avser nämndens egen verksamhet.	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	VB 2014
 Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår Kommentar: Avser nämndens egen verksamhet.	100 %		100 %	tas fram av nämnd/styrelse	2014
 Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	51 dygn		0	tas fram av nämnd	2014
Analys Antal dygn över 60 ug/m ³ har under år 2014 varit: 51 st vid Hornsgatan, 31 st vid Sveavägen och 31 st vid Norrlandsgatan. Miljökvalitetsnormen för dygn får överskridas 7 gånger per år. Resultat för Folkungagatan redovisas inte eftersom mätstation togs ur drift den 16:e september år 2014. Vägomläggning och etablering av busshållsplatser är orsaken till att mätningarna upphört. Mätningar kommer att återupptas så fort vägarbeten är klara. Eftersom mätningarna avbrutits under längre period år 2014 uppfyller vi inte lagkrav på datafångst vilket är ett krav för att resultaten ska få utvärderas mot miljökvalitetsnormer. År 2014 inleddes med en mycket mild och relativt blåsigt vinter. Den milda vintern medför lägre utsläpp från t ex					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
vägtrafiken och höga vindhastigheter har underlättat utvädring och spridning av vägtrafikens avgaser. Även hösten år 2014 var relativt mild och blåsig. Halterna kvävedioxid är lägre jämfört med år 2013 men miljö kvalitetsnormen för dygnsmedelvärdet klarades inte under år 2014					
  Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft	12 Dygn		0	tas fram av nämnd	2014
Analys Antal dygn över 50 ug/m3 har under år 2014 varit: 12 st vid Hornsgatan, 9 st vid Sveavägen och 4 st vid Norrlandsgatan. Miljö kvalitetsnormen för dygn får överskridas 35 gånger per år. Mätningar av partiklar (PM10) sker även längs Essingeleden på uppdrag av Trafikverket. Där uppmättes 36 dygn över 50 ug/m3. Resultat för Folkungagatan redovisas inte eftersom mätstation togs ur drift den 16:e september år 2014. Vägomläggning och etablering av busshållplatser är orsaken till att mätningarna upphört. Mätningar kommer att återupptas så fort vägarbeten är klara. Eftersom mätningarna avbrutits under längre period år 2014 uppfyller vi inte lagkrav på datafångst vilket är ett krav för att resultaten ska få utvärderas mot miljö kvalitetsnormer. År 2014 inleddes med en mycket mild och snöfattig vinter med ovanligt torra vägbanor. Detta skapade goda förutsättningar för åtgärder i form av dammbindning och städning i ett tidigt skede under året. Trafikkontoret har under året genomfört en ambitiös dammbindning på 34 gator med höga halter av PM10 i Stockholm. Dammbindning sänker dygnsmedelhalten med 20 – 40 %. Att vägbanorna varit torra under början av året har även medfört att det inte skapats någon stor depå av vägdamm på vägbanan utan kontinuerlig utvädring och spridning av slitagepartiklar orsakade av dubbdäck har skett. När det inte finns någon omfattande vägdamsdepå som byggs upp under vintern får vi inte heller extremt höga halter under våren. November var dessutom nederbördsrik och medförde inga överskridanden trots att bilar med dubbdäck trafikerat gatorna. Miljö kvalitetsnormen för PM10 i Stockholms innerstad klaras med god marginal under år 2014. Trots goda meteorologiska förutsättning som inte medförde någon uppbyggnad av vägdamsdepå så överskreds miljö kvalitetsnormen På Essingeleden år 2014. Orsaken till det är att den stora trafikmängden medför ett direkt slitage av vägbanan vid torra väg förhållanden som leder till höga halter PM10 i förhållande till innerstadsgator där både trafikmängder och hastigheter är lägre.					
  Total fosforhalt i sjöar	88,89 %	100 %	83 %	83 %	2014
Analys Indikatorn visar andelen sjöar där totalfosforhalten har minskat sedan 1990-talet. I beräkningen jämförs senaste treårsmedelvärdet med medelvärden under perioden 1990-1999 för respektive sjö. 18 vattenområden ingår. Provtagning utförs i augusti av Stockholm Vatten. Trenden är positiv. I del flesta av stadens sjöar har fosforhalten minskat under senare år, även om majoriteten fortfarande har höga halter. 2014 hade 16 av 18 sjöar lägre eller oförändrade fosforhalter jämfört med medelvärden för respektive sjö under 1990-talet					
  Växthusgasutsläpp per stockholmare (ton/inv)	2,8 ton	3,2 ton	3,1 ton	3,1 ton/inv	2014
Analys Siffervärdet för periodens utfall (2014) avser utsläppen år 2012 p.g.a. eftersläpning i statistik.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Bistå exploateringsnämnden med att utveckla grönytefaktor	2014-01-01	2014-12-31	
 Bistå trafik- och renhållningsnämnden i att bygga ut laddinfrastrukturen för elbilar	2014-01-01	2014-12-31	
 Delta i stadens upphandling av cyklar och elcyklar	2014-01-01	2014-06-30	
 Implementera biogasstrategin	2014-01-01	2014-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
❗ Implementera kemikalieplanen	2014-01-01	2014-12-31	
✅ Implementera miljöbilsstrategin	2014-01-01	2014-12-31	
✅ Inrätta ett kemikaliecentrum	2014-01-01	2014-12-31	

Nämndmål:

1.3.1 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn

● Uppfylls helt

Analys

Under detta mål redogörs för tillsynsarbetet och dess effekter. Dessutom tas tillsynen upp under målet 1.3.2 *Utföra tillsyn motsvarande avgiften*, 1.3.3 *Alla flerbostadshus, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade mot radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft samt 2.3.1 Snabb och effektiv service*.

Redogörelsen sker efter lagstiftning, ansvarig tillsynsavdelning och område/bransch. Det är svårt att ge en samlad bedömning av hela området eftersom den omfattar vitt skilda verksamheter och tillsynsområden. En del nyckelindikatorer är utformade som produktionsmått eller är på annat sätt inte mått på tillstånd inom miljö- och hälsoområdet. Av de 41 indikatorer där data finns som däremot uttrycker ett tillstånd inom miljö- och hälsoområdet inkl livsmedelskontrollen, visar 14 st på ett förbättrat resultat sedan 2013 och 15 visar på ett oförändrat resultat. Av dessa hade dock 13 uppnått full måluppfyllelse redan 2013 varför det snarare handlar om att vidmakthålla ett gott tillstånd. Av effektindikatorerna visade 12 på en försämring. Måtten är en samlad indikation för tillsynen men får tolkas med försiktighet eftersom enskilda utfall kan bero på tillfälligheter. Livsmedelskontrollens indikator *Andelen underkända kontrollbesök ska minska till under 20 %* har med råge uppfyllts då utfallet är 7,5 % för 2014 och har successivt förbättrats. Med den tidigare kraftiga utvecklingen blir det nu svårare att uppnå ytterligare förbättringar.

Tillsyn enligt miljöbalken

7 Kap Miljöbalken, Skyddade områden, avdelningen Plan och miljö

Säkerställande av nya reservat: Förvaltningen har följt arbetet och överlämnat synpunkter på förslag till reservatsbeslut, gränser och skötselplaner för nya reservat i Älvsjö, Årsta och Årsta holmar samt Kyrkhamn. I maj beslutade exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden att skicka ut förslagen på remiss. Förvaltningen deltog i samrådsmöten under juni och har sedan deltagit i bemötande och sammanställning av de synpunkter som kommit in.

Förvaltningen har under året regelbundet deltagit i möten med Förbifart Stockholms delprojekt som berör stadens natur- och kulturresevat. Förvaltningen har också varit ute i fält tillsammans med Trafikverkets entreprenörer inför provborrningar i Igelbäckens kulturresevat, Sätmaskogens och Hansta naturresevat, samt lämnat synpunkter på de

återställningsplaner som tagits fram för de etableringsytor reservaten som kommer att nyttjas under vägbygget. Förvaltningen deltog också vid huvudförhandlingarna i mark- och miljödomstolen angående Trafikverkets ansökan om tillstånd till tillfälliga hamnar och bortledning av grundvatten.

Cirka 25 internremisser från stadsbyggnadskontoret om åtgärder i reservaten har hanterats, bland annat gällande siktröjningar i Sätmaskogens, Hansta och Grimsta naturreservat, en löptävling och en orienteringstävling i Hansta, snöupplag i tre reservat, gångväg och ledningsdragning samt provborrningar inför ny tunnelbana under Igelbäckens kulturresevat, ledningsdragningar för omläggning av el och VA samt belysningsstolpar i Sätmaskogen, installation av spolplatta för fritidsbåtar i Grimsta och Sätmaskogen samt nya utegym i Nackareservatet och Flaten. Förvaltningen har också följt upp tidigare beslutade tillståndsärenden. Klagomål under perioden har främst rört åtgärder som staden själv utfört så som trygghetsröjningar i Sätmaskogen och naturvårdande gallring i Igelbäckens kulturresevat, cykling i Nackareservatet, dålig skyltning och tillgänglighet till Grimsta och Flatens naturreservat. Olovliga bosättningar i Hansta, Igelbäcken, Kyrksjölöten och Flaten har åtgärdats av trafikkontoret och berörda stadsdelar. Förvaltningen har beslutat om föreläggande för upplag på Barkarby motorstadion samt åtalsanmälan i Kyrksjölöten naturreservat. Förvaltningen har under hösten låtit genomföra enkätundersökningar bland besökare till reservaten samt bland förskolor i närheten av reservaten.

Förbättringar: Förvaltarna av reservaten har under året beviljats resurser från centrala medelsreserven till naturvårdsåtgärder så som ängsslåtter, gallring av brynmiljöer, restaurering av ängs- och ekmiljöer, anläggande av spänger och vindskydd. En stor del av tillsynsarbetet har varit rådgivning i dessa frågor.

9 Kap Miljöbalken, Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd,

Avdelningen Plan och Miljö

Tabellen nedan visar uppföljningen av indikatorer som är gemensamma för några branscher, det vill säga hur stor andel av företagen som påbörjat åtgärder för att effektivisera energianvändningen respektive transporterna. Sedan nyckeltalet infördes 2009 har det skett stora förbättringar. Sedan 2011 har flera branscher nått utfall 100 % utom livsmedelsindustri där det dock skedde en viss förbättring under 2013 jämfört med föregående år.

Uppföljning av branschgemensamma indikatorer i företag som inspekterats 2014, 2013 inom parentes

Branscher	Åtgärder påbörjats för att effektivisera energianvändningen	Åtgärder påbörjats för att effektivisera transporter
Verkstad, elektronik, mönsterkorttillverkning	100 % (100 %)	100 % (100 %)
Kemisk industri inkl. läkemedelsindustri	100 % (100 %)	100 % (100%)
Grafiker	100 % (85 %)	100 % (100 %)
Livsmedelsindustri	92% (76 %)	81 % (77 %)
Oljehamnen	100 % (100 %)	100 % (100 %)

Vägtrafik

Det löpande arbetet i den stadsgemensamma bullerskyddsgruppen pågår enligt plan där huvudfokus är att minska exponering för buller från stadens vägnät. En viktig del är att bidra till förbättringar i enlighet med åtgärdsprogram buller, som antogs av kommunfullmäktige i juni. Ett exempel på en åtgärd som genomförts under året är en teststräcka med vegetationsklädd bullerskärm som kommer att utvärderas under 2015. Förvaltningen samordnar ett arbete som syftar till att bygga bullervallar av överskottsmassor. Uppföljning av bullerskärmen vid Nynäsvägen har genomförts genom enkäter, bullermätningar och beräkningar. Staden för en kontinuerlig dialog med Landstingets trafikförvaltning och Trafikverket om hanteringen av buller och vibrationer i såväl planering som tillsyn, bland annat utifrån riktlinjer för buller och vibrationer. Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) klaras på stadens gator 2014 tack vare trafikkontorets dammbindningsåtgärder i kombination med gynnsamt väder. Normen för kvävedioxid överskrids fortfarande i staden. Trafik- och renhållningsnämnden har efter ett föreläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnden utrett förbud mot genomfart för tung trafik på Hornsgatan i syfte att minska halten kvävedioxid. På E4 vid Lilla Essingen överskreds miljökvalitetsnormen 36 dygn jämfört med de tillåtna 35 dyggen per år. Trafikkontoret har genomfört bullerdämpande åtgärder på två förskolegårdar. Miljöförvaltningen har påbörjat en diskussion med trafikkontoret om deras egenkontrollprogram.

Trafikförvaltningen i Landstinget har under 2013 utvecklat sin egenkontroll genom att införa SMAK –revisioner (Säkerhet, Miljö, Arbetsmiljö, Kvalitet) som en ytterligare metod för uppföljning av avtal. Syftet med SMAK-revisionerna är att granska hur leverantören (som till exempel bussentreprenören) tar sitt ansvar för uppfyllande av bland annat miljökrav och identifiera potential för förbättringar. Egenkontrollen har även utvecklats genom att Trafikförvaltningen under 2014 fastställde interna riktlinjer för buller och vibrationer

Motorbanor

I Stockholm finns numera fyra motorbanor som nämnden har löpande årlig tillsyn över, två inomhus och två utomhus. Det finns också två mindre banor som nämnden tillser vid behov.

Den viktigaste miljöfrågan är buller och det berör främst utomhusbanorna Barkarby Motorstadion samt Hammarby Speedway. För inomhusbanorna är buller till omgivningen ingen stor fråga. För motorcrossverksamheten i Hansta naturreservat inriktas tillsynen särskilt mot skyddsåtgärder i motorklubbens egenkontroll för att minska störningar i det område där verksamheten bedrivs.

Järva MC (Barkarby Motorstadion) under perioden förelagts av nämnden att ta bort/omlokalisera upplag av massor med mera. Verksamheten har ansökt om dispens för att lagra till nästkommande säsong. Samordningen mellan stadens olika kontor har förbättrats under de senaste åren.

Gällande Gokartbanor finns numera endast två inomhusbanor som drivs av samma ägare. Inspektion har skett utan avvikelser under perioden.

Spår

Förvaltningen har hanterat två anmälningar om kemisk ogräsbekämpning från Trafikverket och Landstingets trafikförvaltning. Trafikförvaltningen har färdigställt bullerskärmar vid Nybodadeplan och är i slutfasen med bullerskyddsåtgärder vid Vällingbydeplan. Staden för en kontinuerlig dialog med Landstingets trafikförvaltning och Trafikverket om hanteringen av buller och vibrationer i såväl planering som tillsyn, bland annat utifrån riktlinjer för buller och vibrationer. Miljöförvaltningen har lämnat synpunkter vid framtagandet av trafikkontorets riktlinjer för buller och vibrationer.

Flyg

Tidsgränsen för Swedavias villkor om att bullerisolera de mest bullerutsatta byggnaderna runt flygplatsen löpte ut den 1 juli 2014. Förvaltningen granskar Swedavias slutredovisning av bullerisoleringsvillkoret och tog upp ett antal inkomna tvister för beslut i miljö- och hälsoskyddsnämnden. Projektet fortsätter löpande med årlig uppföljning. Miljöförvaltningen har gjort en inventering av möjliga källor till utsläpp av kadmium på Bromma flygplats. Vidare granskas Swedavias hantering av PFOS-förorenad mark.

Trafikverket arbetar tillsammans med länsstyrelsen, Swedavia och staden med en precisering av riksintresset Bromma flygplats. Länsstyrelsen har begärt att Trafikverket preciserar sitt riksintresseanspråk. Staden har att beakta riksintresset och Länsstyrelsen har att undersöka att anspråken tas tillvara. Förvaltningen deltar i detta arbete vars huvudsyfte är att klarlägga var och hur ny bebyggelse kan tillkomma utan att riskera att skada flygplatsens funktion. Förvaltningen kommer att bevaka att det efterbehandlingsansvar som åligger Swedavia enligt särskilt avtal med staden genomförs enligt miljöbalkens bestämmelser.

Hamn

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har under 2014 yttrat sig vid fyra tillfällen till Mark- och miljödomstolen gällande Hamnens provotidsredovisning avseende buller och hantering av dagvatten från hamnverksamheten i Värtahamnen-Frihamnen. Nämnden har i huvudsak ställt sig positiv till Hamnens villkorsförslag för buller men konstaterar även att Hamnens redovisning behöver kompletteras med en närmare beskrivning av Hamnens möjligheter att

begränsa bullret från de trafikerande rederierna, genom avtal och/eller differentierade hamnavgifter. En sådan redovisning behövs för att Mark och miljödomstolen ska kunna fastställa slutliga bullerkrav som ska gälla för Hamnens verksamhet och som även kommer vara dimensionerande för den planerade bostadsutbyggnaden i Norra Djurgårdsstaden. När det gäller frågan om dagvattenhanteringen har nämnden godtagit Hamnens förslag till omhändertagande i reningsanläggningar. Nämnden har även yrkat att dagvattenreningsanläggningarna ska förberedas för provtagning av ingående och utgående vatten till recipient samt att Hamnen ska ta fram ett provtagnings- och skötselprogram i samråd med förvaltningen.

Miljöförvaltningen har haft återkommande dialog med Stockholms Hamn AB och genomfört fyra platsbesök avseende utbyggnaden av Värtapiren. Kontroll och hantering av bullerstörningar från bygget, utsläpp av länshållningsvatten och påträffade markföroreningar är exempel på frågeställningar. Platsbesök har även genomförts i Containerterminalen i Frihamnen tillsammans med LST som utrett om terminalen ska klassas som "Farlig verksamhet" enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Länsstyrelsen kom fram till att så inte är fallet. Förvaltningen har handlagt en anmälan om ändring av hamnverksamheten som avser anläggande av ett nytt kryssningsläge i norra Frihamnen. Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut om försiktighetsmått har överklagats av Lidingö stad till länsstyrelsen med motiveringen att anmälan behöver kompletteras med fler bullerutredningar. Förvaltningen har också handlagt tre anmälningar om avhjälpandeåtgärd av markföroreningar i Frihamnen.

Exploateringsprojekt

Regelbundna tillsynsmöten hålls med Trafikverket för avstämning av verkets egenkontroll som fortfarande är god. Möten hålls även med Trafikverket respektive exploateringskontoret gällande framtagande av nya kontrollprogram för Förbifarten och Slussen. Trafikverket och exploateringskontoret har lämnat in cirka 70 ansökningar om arbete utanför ordinarie arbetstid där förvaltningen i ett antal fall framfört synpunkter på bland annat bullermätningar. Fyra upplysningar och en anmälan om förorenad mark har handlagts. Nämnden har yttrat sig över två remisser från mark- och miljödomstolen gällande Trafikverkets kompletteringar av sina ansökningar om tillstånd för grundvattenbortledning och hamnverksamhet i samband med byggande och drift av Förbifarten. Nämnden yrkade bland annat att villkor om kompensationsåtgärder ska fastställas för de berörda reservaten samt att störningar från den miljöfarliga verksamheten i första hand ska regleras i kontrollprogram och inte genom villkor. Nämnden har yttrat sig i en remiss från Mark- och miljööversomstolen gällande stadens ansökan om tillstånd för grundvattenbortledning för nya Slussen. Nämnden har också deltagit i domstolsförhandlingar för ovan nämnda projekt. Nämndens medverkan har gjort dessa projekt miljömässigt bättre. Sexton inspektioner har genomförts av bostadsbyggen. Brister i egenkontrollen har konstaterats vid två av inspektionerna. Bristerna har åtgärdats helt eller delvis efter uppmaning. Det ena gäller bullerklagomål från projekt Blecktornet vid lilla Blecktornsparken, Byggherren uppmanades att se över information till närboende och förbättra kommunikation till närboende. Det andra projektet berörde Judiska skolan, där

verksamheten förelades innehålla Naturvårdsverkets riktvärden enligt NFS 2004:15, vid arbeten lördag, söndag, helgdag samt kvällstid.

Energianläggningar

Av cirka 30 tillstånds- och anmälningspliktiga anläggningar lämnar 20-talet miljörapporter som har granskats. Överskridanden av villkor, riktvärden, noteras för Värtaverket. På fyra anläggningar bedriver nämnden tillsyn över avveckling/rivningen av anläggningarna. I rivningstillsynen hanteras i förekommande fall även slutsanering av PCB liksom andra föroreningar i byggnader och mark.

Inspektion och tillsynsmöten för byggandet av nya biobränslepannan, som utgör den åttonde produktionsenheten vid Värtaverket, har skett under året, där nämnden bland annat hanterat klagomål på buller från bygget och från verket. Andra frågor som behandlats avseende Värtaverket är förorenad mark samt länshållningsvatten. Störningssituationen i området är komplicerad då såväl Norra Länken som byggandet av Norra Djurgårdsstaden och den nya Värtapiren kan generera påverkan på omgivningen.

Tillsynen avseende egenkontrollen och avvecklingen av oljekabelnätet (avser kablar som är isolerade med olja) fortsätter. Fortum Distribution har förelagts att undersöka en avvecklad kabelsträcka som tidigare angivits vara tömd. Skälet till detta är att en stor mängd olja påträffades vid undersökningsarbeten på Strandvägen, föranledda av planerad spårvägsbyggnad. Ett antal ärenden, såväl upplysning som anmälan om sanering av förorenad mark, har hanterats. Under Fåfången på Söder saneras nu PCB-haltig olja från bolagets kablar.

Energianvändning/pannrumstillsyn i fastigheter

Plan- och miljöavdelningen har under ett antal år arbetat med tillsyn över fastigheter. Urvalskriteriet har varit flerbostadshus som fortfarande haft kvar oljeeldning. Denna lista har gått igenom och all fastighetsägartillsyn bedrivs numera av förvaltningens hälsoskyddsavdelning. De ärenden som påbörjats av plan- och miljöavdelningen slutförs nu och då vissa fastighetsägare visat sig motvilliga att komma in med efterfrågade uppgifter har förvaltningen, i ett par fall, vitesförelagt om redovisning och efterfrågade uppgifter har då kommit in. Två ärenden återstår dock fortfarande att slutföra.

Avfallsanläggningar

Avfallsanläggningarna i Stockholm utgörs av skrotar, mellanlager av allt från farligt avfall till sopsand, behandling av elavfall och kylmöbler och sortering av papper, bygg- och rivningsavfall och annat avfall. Dagvattenhanteringen har blivit en viktig tillsynsfråga och den förbättras successivt hos flera av anläggningarna. Det har visat sig svårt att komma ner till de halter som hade varit önskvärt. Just dagvattenhantering och risk för påverkan på Bällstaån genererade, med början år 2013, och fortsatt under detta år mycket arbete på en anläggning som förbehandlar elavfall. Här har nu beslut om rening av dagvattnet i container tagits och installation pågår. En brand på en sorteringsanläggning i Snösätra - och det långvariga eftersläckningsarbetet - i början av juli genererade många klagomål från de närboende och många kontakter med företaget.

Färg-, kem och läkemedel

Tillstånds- och anmälningspliktiga större verksamheter som lämnar årliga rapporter har besökts när förvaltningen fått in dessa rapporter. Förvaltningen har, efter samråd med länsstyrelsen, som anmälningsärende hanterat Octapharmas tillkommande produktionslinje. Detta är en linje för tillverkning av läkemedel som inte innefattas av bolagets gällande tillstånd, det vill säga en ny verksamhet inom bolaget. Den tillkommande verksamheten innebär inte ökad miljöpåverkan från bolaget. Det misstänks vidare att bolaget släpper ut rester av en kemikalie, kallad Triton X, till avloppsnätet och denna accepteras inte av Stockholm Vatten då den innehåller oktylfenol som är ett ämne som finns på såväl Reach kandidatlista som i Kemikalieinspektionens PRIO-databas. Ämnet är således ett så kallat utfasningsämne som inte bör användas. Diskussioner förs mellan förvaltningen, Stockholm Vatten AB och bolaget om vidare undersökningar och eventuellt behov av åtgärder i denna del. Bolaget ligger också nära det produktionstak gällande miljötillstånd medger, varför man förbereder en ny tillståndsansökan.

Grafiker/fotolabb

Sammantaget finns drygt 20 lite större grafiska verksamheter kvar i Stockholm. De besöks varje eller vartannat år och under 2014 har 14 av dessa besökts. Besöken baseras bland annat på lämnade miljö-/årsrapporter som kommer in senast 31 mars. Kampanj där användningen av ftalater i textilscreenfärger kontrolleras har genomförts. Resultatet redovisas i branschrapporten för grafiker.

Förvaltningen gör vidare en genomgång av samtliga mindre verksamheter som finns i tillsynsregistret. De aktuella verksamheterna är små och har inte besökts regelbundet. Förvaltningen konstaterar att, som förväntat, har antalet aktiva företag minskat mycket. Förutom att den tekniska utvecklingen ersatt traditionellt tryck med avancerad kopiering, digitaltryck etcetera så har också fusioner och uppköp reducerat antalet aktiva företag. Som typexempel på teknikutvecklingen kan minilabben, där analog film framkallades, nämnas. Dessa finns inte kvar utan har ersatts av digital fotoframställning utan egentligt tillsynsbehov. Av de cirka 200 verksamheter som historiskt funnits registrerade har därför, av ovan nämnda skäl, mer än hälften tagits bort ur registret.

Verkstad och ytbehandlare, inklusive U-verksamheter

Stockholm har uppskattningsvis omkring 500 små verkstäder. Det rör sig om mestadels mekaniska verkstäder och fordonsverkstäder. Ägarbyten, uppstart och nedläggningar är vanligt och under 2014 påträffades omkring 45 företag som miljöförvaltningen aldrig tidigare besökt samtidigt som det konstaterades att nästan 50 företag som fanns i förvaltningens register har upphört. Ambitionen är att besöka 80-100 små verksamheter årligen och under året besöktes cirka 90-talet verksamheter.

Kemtvättar

Alla kemtvättarna lämnar årsrapport bland annat över lösningsmedelsförlust och, inspektionerna genomförs som uppföljning av inlämnade årsrapporter och inspektion av en tredjedel av de rapporteringsskyldiga, årligen. Arton verksamheter har, som planerat, besökts

under året. En ökande andel, nu över 90% av verksamheterna, klarar den begränsning av lösningsmedels-utsläpp som utgör branschens indikator. Två klagomålsärenden, avseende buller och lukt, från mindre tvättar har hanterats under året. I det ena fallet har klagomålet lämnats utan åtgärd medan det andra ärendet fortfarande utreds och beslut har därför ännu inte fattats.

Bilvård/bensin

Den sammanställning som förvaltningen gjort över analyserna på det utgående avloppsvattnet visar på förbättringar jämfört med tidigare år. Den planerade tillsynen tar sitt avstamp i de resultat av avloppsvattenprovtagning som verksamheterna redovisar under våren. Huvuddelen av besöken har därför genomförts under årets senare hälft. För depåer för rälsburna fordon, som också ingår i denna bransch, är förhållandena vad avser provtagning annorlunda (eftersom föroreningarna inte varierar på samma sätt över året) och besöken kan spridas bättre under året. I branschen som helhet har dryga 100-talet verksamheter besökts under året.

Kross, betong och asfalt

I branschen fanns i början av året tolv verksamheter som betalar årsavgift. Det handlar om permanenta krossar samt tillverkning av betong och asfalt. Huvuddelen av produktionen och därigenom också tillsynen sker under barmarksperioden. Ett klagomål på en kross i Årsta har återigen aktualiserats och förvaltningen har också fått propåer, från boende i Stockholms stad, att ingripa mot en kross i Huddinge. Den av Stockholm Vatten sedan länge etablerade krossen vid Magelungskopplet har också varit föremål för klagomål. Problemet syns ha varit skuthantering, det vill säga när man knäcker bergstycken som är för stora att hanteras av krossen. Stockholm Vatten AB har åtagit sig att upphöra med denna hantering.

Ur miljösynpunkt är det bra att krossa och återanvända material på plats vid exploatering men detta innebär förstås ökad risk för omgivningsstörningar. Ett ökande antal ärenden avseende krossning inom bygg-/exploateringsområden kan noteras. Tillfälliga krossar i såväl Albano, Hagastaden som Norra Djurgårdsstaden har därför orsakat klagomål.

Avloppsreningsverk

Tidigt under hösten 2013 beslutade Stockholm Vatten AB att Bromma reningsverk ska läggas ned och att detta avlopp ska överföras till Henriksdal. Bolagets arbete med Stockholms Framtida Avlopps Rening (SFAR) och de hittills genomförda samråden har genererat många skrivelser, till såväl politiker som förvaltningen, från de som kommer att beröras av tunneldrivningen. I början av året deltog förvaltningen, tillsammans med bl a länsstyrelsen, i ett samråd kring hur tillståndsansökan lämpligen ska utformas. Enligt Stockholm Vatten AB:s plan ska tillståndsansökan lämnas in i början av år 2015. De samrådsmöten som genomförts med berörda fastighetsägare längs ledningssträckan Bromma/Henriksdal har resulterat i en rad skrivelser och synpunkter. Stockholm Vatten AB har, bland annat utifrån detta, övervägt tidplanen för projektet och möjligen kommer vissa av ombyggnadsarbetena på Henriksdal att komma in som anmälningsärenden. Ett anmälningsärende rörande ändring av reningen vid Henriksdal har behandlats.

Livsmedelsindustri

Stockholm har dryga 20-talet företag inom branschen som omfattas av återkommande tillsyn och därför betalar årlig tillsynsavgift. De flesta, drygt 80%, betalar en avgift som ska motsvaras av årligt tillsynsbesök och under året har 17 verksamheter besökts. Samråd sker med Livsmedelskontrollen vad avser brister som kan tänkas beröra båda lagstiftningarna. En annan fråga där samråd i vissa fall blir aktuellt är hanteringen av animaliska biprodukter.

Oljehamn

Oljehamnen vid Loudden omfattar åtta företag och dessa lämnar miljörapporter och granskning av dessa har genomförts. En viktig del av tillsynen utgörs av deltagande i periodiska besiktningar samt i Sevesotillsynen. Verksamheterna har nya, tidsbegränsade, tillstånd där man fått så kallade utredningsvillkor vad avser släckvatten samt behov av erosionsskydd för cisternerna. Yttrande över två av bolagens förslag vad avser släckvatten har lämnats och vidare har behandlingen av oljehamnens (stadens del) tillstånd fortsatt. Då oljehamnens framtid varit oviss har underhålls-/reinvesteringsviljan också varit låg och som en följd av detta rasade en del av hamnens skyddsspont under sommaren.

Avdelningen Hälsoskydd

Tabellen nedan visar tillsyn av miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd enligt kapitel 9 i miljöbalken. Tabellen ingår i KF:s basnyckeltal, se bilaga 2.7.

	2013			År 2014		
	Antal objekt	Antal/andel objekt med tillsyn	%	Antal objekt	Antal/andel objekt med tillsyn	%
- Olägenheter fastigheter (1) (lägenheter i flerb.hus)	405452	1206	0,3%	Cirka 406 000	1349	0,3%
- Riktad tillsyn ägare fastigheter (flerb.hus)	Cirka 7000	315	4,5%	Cirka 7000	401	5,7%
- Radon (2) fastigheter/fastighetsägare	10 700/6 700	1500	14 %	10 700/6 700	0	0 %
- Skolor/förskolor.(3)	1326	460	35 %	1330	420	32%
- Hygienlokaler inkl bad (4)	823+ 78	104 + 78	20%	600 + 79	58 + 79	20%
- Solarier	100	0	0	90	2	2%
- Vård och omsorgsboenden	100	15	15%	89	20	22%
- Strandbad	30	30	100%	30	30	100

1.Siffran avser antalet avslutade tillsyns och olägenhetsärenden till den 31 dec 2014 samt antal pågående tillsyns- och olägenhetsärenden vid samma tidpunkt.

2. Antal fastighetsägare och antal fastigheter. Objekt med tillsyn avser antal som omfattats av utskick med uppmaning att utföra radonmätning. År 2014 gjordes inget utskick men arbetet inriktades på att ta omhand inkomna rapporter.

3. Utfall 2014 avser totalt antal inspektioner år 2014, arbete med uppföljning av tidigare års tillsyn är inte inkluderad.

4. Antal objekt avser här antal registrerade lokaler, antalet har minskat år 2014 till följd av att verksamheter som har upphört har rensats ut ur registret.

Av tabellen nedan framgår de riktade tillsynsinsatserna. Flertalet tillsynsområden hör till 9 kapitlet Miljöbalken och kommenteras mer utförligt nedan.

Tillsynsbesök	Antal 2013 VP	Antal 2013 utfall	Antal 2014 VP	Antal 2014 utfall
Ägare av flerbostadshus (1)	440	315	480	401
Skolor och förskolor	318	460	340	364
Hygienlokaler – stickande skärande verksamhet	13	40	49	43
Bassängbad	20	24	22	62
Kosmetiska produkter	20	15	50	32
Avfall – olika verksamhetsutövare (2)	-	210	120	91
Restaurang – riktad tillsyn	-	6	10	8

1. Riktad kontroll mot fastighetsägare med avseende på egenkontrollen och fastighetsskötsel.
2. Verksamhetsutövare FTI, avser antal stationer. Antal utförd inspektioner, inkl anmälningar.

Kommentar: För tillsynen på kosmetiska produkter så tog inspektionerna längre tid än vad som prognostiserades i VP, därmed inspekterades 32 stycken. Bassängbad – ökat antal inspektioner jämfört med VP på grund av genomförandet av projekt Varmvattenbassäng med legionellaprovtagning. Hygienlokaler – 38 inspektioner på 43 verksamheter (vissa verksamhetsutövare delar lokal).

Inkommande frågor och klagomål 2013 - 2014 inom avdelningen för Hälso- och skydd

	Antal 2013 VP	Antal 2013 utfall	Antal 2014 VP	Antal 2014 utfall
Klagomål som blir ärenden (1)	600	590	600	644
Inkommande telefonsamtal till KontaktCenter	17 000	17 000	17 000	15192
Inkommande telefonsamtal till DirektService	4250	5 694	3500	5894
Hantering av e-post	3 000	2 433	3000	2925

1. Avser ärenden som genererats via DirektService

Andelen vidarebefordrade telefonsamtal från KontaktCenter till DirektService har under större delen av året varit högre (40%) än målsättningen (25%). Orsaken till det är bland annat att KontaktCenter förbättrat system för uppföljning samt fler ärenden berör olägenheter än förr vilket medför en högre procentuell vidarekopplingsgrad ärenden som genererats via DirektService

Enskilda avlopp

Under 2013 påbörjades en inventering av de enskilda avlopp som finns inom Stockholm stad. Inventeringen har hittills inkluderat 104 av de enskilda avlopp som finns i miljöförvaltningens register.

Tillsynen har gett resultat. På flera platser har allvarliga brister kunnat konstateras, bland annat läckande, slutna tankar och undermåliga infiltrationsanläggningar. Under inventeringen har hittills 49 avloppsanordningar som inte finns med i miljöförvaltningens register påträffats. Dessa oanmälda anläggningarna har påträffats i samband med inspektioner av närliggande objekt när inspektörerna gått en inspektionsrunda även på granntomten.

Under 2014 har uppföljning skett i de pågående ärenden gällande avloppsanordningar som inspekterats under 2013. Ett flertal verksamhetsutövare har under året inkommit med redovisning gällande de brister som framkommit vid inspektionerna, till exempel har nivåalarm installerats för avlopp med slutna tankar, vilket gjort att 29 ärenden kunnat avslutas.

55 av 57 pågående ärenden gäller avloppsanordningar inom inventeringsprojektet. Flertalet av dessa enskilda avlopp, 43 stycken, bedöms inte uppfylla miljöbalkens krav för omhändertagande av avloppsvatten. Två ärenden utgörs av anmälningar från allmänheten om läckande avloppsvatten, i dessa fall pågår utredning.

Förvaltningen bedömer att det finns fler oregistrerade enskilda avlopp än de som redan påträffats under 2013 och 2014 års riktade tillsyn, främst slutna tankar i industriområden men även vid äldre byggnader som framför allt ägs av Stockholms stad. Arbetet med att spåra upp sådana anläggningar kommer att fortsätta under 2015. Målet är att göra en komplett

kartläggning över samtliga enskilda avlopp inom Stockholms stad. Det finns ingen karta från över fastigheter som inte är kopplade till det kommunala nätet, utan arbetet får utgå ifrån kartstudier och kontakter med Stockholm Vatten eller med verksamheterna själva.

Som en följd av pågående inventeringsprojekt har betydligt fler tillståndsansökningar än normalt inkommit till förvaltningen. Totalt under året har avdelningen handlagt: 13 ansökningar om slutna tankar för WC och Bad- disk- och tvättvatten, två ansökningar om förbränningstoiletter, 5 ansökningar om latrinkomposter, en ansökan om avloppsanordning med ansluten vattentoilet och där utsläppet sker till mark och vatten, två anmälningar om avloppsanordningar för omhändertagande av Bad- disk- och tvättvatten.

Värmepumpar

Antalet ansökningar om bergvärmestillstånd fortsätter att minska något. 555 ansökningar har inkommit vilket är 30 stycken färre än vid samma tidpunkt förra året. Dock har antalet ansökningar som gäller stora anläggningar ökat något, de utgjorde 95 stycken av det totala antalet 2014. På sikt kommer det att komma fler ansökningar gällande ändringar av befintliga tillstånd för byte till värmepump med annan kapacitet eller gällande att man vill borra fler borrhål på fastigheten.

Under året har e-tjänsten för ansökan om värmepumpstillstånd uppgraderats med bland annat ett nytt utseende, nytt grafiskt gränssnitt och format på ansökan som nu även innehåller en tydligare borrhålskarta. Framöver behöver fler funktioner utvecklas i e-tjänsten för att göra ansökningsprocessen ska vara så smidig och enkel som möjligt. I framtiden är det viktigt att e-tjänsten även kan användas till att ansöka om fler än ett borrhål och ansökan för ytterligare borrhål i de fall där befintlig energibrunn redan finns på fastigheten.

En ny köldmedieförordning trädde i kraft den 1 januari 2015 (EU-förordning nr 517/2014) som innebär att köldmedier som R22 påförs användnings- och påfyllnadsförbud har ett informationsvykort skickats till de knappt 500 fastighetsägare som enligt våra register har R22 i sina värmepumpsanläggningar. Fastighetsägarna får då själva kontrollera och säkerställa att de inte har köldmediet i sina anläggningar.

Bostäder och olägenhetsärenden samt Direktservice

Syftet med tillsynen över klagomål på boendes inomhusmiljö är att skyndsamt utreda och, om det bedöms nödvändigt, se till att åtgärder vidtas så att olägenheter avlägsnas och förebyggs. Den övergripande målsättningen är att de boende i Stockholms stad ska få en bättre inomhusmiljö. Ett annat mål är att effektivisera klagomålshanteringen genom förbättrade rutiner vid både initiering av ärendet och handläggningen. Men även en mer kontinuerlig uppföljning och avstämning bedöms kunna bidra till detta. Sammantaget beräknas detta kunna sänka handläggningstiden från start till dess att en olägenhet är åtgärdad. En översyn av olägenhetsprocessen sjuöptes under sommaren 2014. Totalt fanns per den 14 januari 2015 713 st pågående klagomålsärenden. Av dessa påbörjades 16 st 2015, 325 st 2014, 148 st 2013, 107 st 2012 och 51 st 2011. Det återstår även ett fåtal pågående ärenden från tidigare år. År 2014 startades 644 klagomålsärenden och avslutades 637 ärenden.

Hälsoskyddsavdelningen tar emot klagomål från stadens medborgare dygnet runt samtliga dagar om året för att utreda störningarna. Klagomålen är i form av buller, fukt, ventilation, lukt, drag, temperatur med mera. Till den 9 december har Kontaktcenter, som är Serviceförvaltningens call-center tagit emot drygt 15 200 telefonsamtal varav cirka 40 procent skickats vidare till vår interna kundtjänst DirektService. Drygt 2 925 mejl har besvarats i DirektService. DirektService har från 1 januari till 31 december 2014 påbörjat 644 ärenden och av dessa kunde 163 avslutas på så sätt att de visade sig inte vara olägenheter eller att klaganden inte återkopplade inom utsatt tid. Resterande delen av inkomna ärenden har fördelats ut på avdelningen för vidare handläggning. Efter nyår kommer KontaktCenter att ha tittbehörighet i Ecos, och på det sättet kunna besvara enkla frågor om vem som är handläggare i ett ärende och om handlingar har kommit in till exempel i bergvärmeärenden. Förvaltningen har hållit en enklare utbildning för KontaktCenter om hur ECOS fungerar och DirektService-ansvarig har utbildat KontaktCenter i olägenhetsprocessens olika steg. Parallellt med att utvecklingsprocessen för olägenhetsärendena har pågått har DirektService-ansvarig undersökt möjligheterna att övergå från att hantera vidarekopplade telefonsamtal till att hantera dem genom ett CRM-system. CRM-systemet skulle innebära att KontaktCenters handläggare skriver in ett "ärende" i ett gemensamt system där DirektService handläggare sedan aktivt "plockar" ärendena och kontaktar medborgaren den önskade kontaktvägen. Det skulle bland annat innebära att handläggarens fokus skiftar från att vara helt ovetande om vad som kommer in via telefonen till att veta vad medborgaren vill och därmed ha en möjlighet att förbereda ett väl avvägt svar. För och nackdelar kommer att diskuteras vidare under första kvartalet 2015.

Andelen vidarebefordrade telefonsamtal från KontaktCenter till DirektService har under större delen av året varit högre (40%) än målsättningen (25%). Orsaken till det är bland annat att KontaktCenter förbättrat system för uppföljning samt att fler ärenden berör olägenheter än förr vilket medför en högre procentuell vidarekopplingsgrad.

Restauranger och evenemang inklusive alkoholremisser

Syftet med tillsynsområdet restauranger och evenemang är att förebygga och avlägsna störningskällor kopplade till buller. Målet med tillsynen för 2014 var att utföra 10 inspektioner på restauranger under sommarhalvåret och samverka med polisens tillståndsenhet.

Under året har ett utskick gått ut till 150 restauranger på Kungsholmen angående musik på uteservering med information om gällande riktvärden. Utbildning har hållits för poliser i en ny arbetsgrupp som jobbar mot kriminalitet i krogmiljön. Avdelningen har yttrat sig över tre remisser från polisen, två tillstånd för offentliga tillställningar och ett danstillstånd. Avdelningen har medverkat på möten för stadens evenemangsgrupp med målet att samordna synen på evenemangstider och ljudnivåer. Klagomålshanteringen avseende evenemang ökade under sommaren, bland annat från Open Street på Götgatan, Summerburst på Gärdet, evenemang i Råambhovsparken, Långholmen med flera.

Syftet med yttrande av alkoholremisser är att förebygga olägenheter för de boende intill livsmedelsverksamheter som söker utökade utskänkningstillstånd efter kl.22:00. Målet är att besvara samtliga inkomna remisser skyndsamt.

Under 2014 fram till 9 dec har 411 alkoholremisser inkommit och beslut om yttrande har fattas för 403 remisser av dessa. Cirka 75 av dessa remisser har tagit längre än 3 veckor att behandla. De yttranden som tidigare gällde krav på luftljudsisoleringsprotokoll för verksamheter som bedrevs i anslutning till bostäder har från och med i årsskiftet upphört. Detta gäller då verksamheter som inte har musik och drivs med sedvanlig bordsservering. Detta innebär att färre luftljudsisoleringsprotokoll inkommer till miljöförvaltningen för bedömning. Remisser som avser en tid fram till 22.00 har minskat i antal. Även verksamheter som byter ägare men avser att driva verksamheter med samma inriktning går inte längre i samma utsträckning till förvaltningen för yttrande. Antal möten med Socialförvaltningens tillståndsenhet har under 2014 uppgått till 3 stycken. Syftet med dessa möten har varit att utbyta erfarenheter och nå en samsyn för att ärendena ska handläggas ännu smidigare. Rutinen att avstyrka/tillstyrka eller tillstyrka delvis i kryssrutor har frångåtts och har ändrats till att omfatta ett mer fylligt remissvar som ska fungera som ett bättre stöd för tillståndsenheten i sin bedömning. Ett remissyttrande till nämnden har lämnats gällande Socialnämndens förslag till riktlinjer för serveringstillstånd. Den generella ståndpunkten var att skriva om riktlinjerna så att de har en praktisk användning för verksamhetsutövarna och är lätta att tillämpa.

Höga ljudnivåer

Syftet med tillsynsområdet höga ljudnivåer är att avlägsna och förebygga olägenheter kopplat till buller. Målet för var att undersöka nattklubbar och biografer. Åtta ljudmätningar har utförts på konsertverksamheter och nattklubbar. En nattklubb överskred Folkhälsomyndighetens riktvärden vid mättillfället. Under 2014 har två klagomålsärenden angående höga ljudnivåer handlagts.

Skola och förskola

I Stockholms stad finns i dagsläget 1049 (597) förskolor, 265 (143) grundskolor och 97 (26) gymnasieskolor. Siffror inom parentes avser kommunala verksamheter. Inomhusmiljön i skolor och förskolor skiljer sig från många andra inomhusmiljöer genom att många personer vistas samtidigt på en relativt liten yta, vilket ställer höga krav på inomhusmiljön. Socialstyrelsen har efter i ett tidigare regeringsuppdrag utrett problembilden på astma- och allergiområdet kopplad till barns arbetsmiljö i skolan. Utredningen visade att det finns en rad brister i skolans inomhusmiljö och att många lokaler inte uppfyller de krav som finns (Socialstyrelsens rapport *Allergi i skola och förskola 2013*).

Det främsta målet med tillsynen av skolor och förskolor i Stockholms stad är att tillse att alla verksamheter har en tillfredsställande inomhusmiljö, och därmed att elever och barn inte utsätts för hälsorisker eller hindras i sin utveckling och i sitt lärande. Buller och höga ljudnivåer i skol- och förskolemiljö är sällan skadlig för hörseln, men exponeringen har betydelse för hälsan, livskvaliteten och lärandet. Dålig luftkvalitet inomhus kan bland annat

leda till besvär med ögon, näsa och hals, samt astma och allergi. Tillsynen sker genom inspektion på plats, inhämtande av uppgifter från verksamheterna och genom olika typer av information. Både kommunala och privata verksamheter omfattas. Under året har totalt 420 inspektioner utförts på skolor och förskolor.

Erfarenheten från tillsynen är att skolor och förskolor före förvaltningens tillsynsbesök har liten eller ingen kunskap om att de ansvarar för att regelbundet kontrollera och säkerställa att lokalerna är lämpliga ur hälsosynpunkt. Verksamheterna förlitar sig i många fall på att fastighetsägaren tillhandahåller hälsomässigt bra lokaler som är ändamålsenliga för verksamheten. Många saknar kunskap om ventilationen räcker till för antalet personer som vistas i lokalen eller om ljudnivån från ventilationen är för hög och utgör en hälsorisk. Bedömning sker av hela verksamheten det vill säga lokaler tillsammans med de rutiner som styr hur verksamheten hanterar sina risker.

Under året har fokus för den löpande tillsynen legat på kontroll av ventilation, buller från ventilation, samt hygien och städning eftersom tidigare års tillsyn visat att där finns de största bristerna. Vid inspektion sker även kontroll av anmärkningar som erhållits vid föregående tillsynsbesök.

Under året har 168 inspektioner utförts, varav 162 på förskolor, främst i stadsdelarna Hägersten-Liljeholmen och Östermalm. Ungefär hälften av de inspekterade verksamheterna (82 st) har fått en eller flera anmärkningar. Totalt har 99 brister konstaterats som kräver uppföljning, främst ventilationsbuller (79 %) och otillräcklig ventilation (18 %).

Förvaltningen deltar i Folkhälsomyndighetens nationella tillsynsprojekt gällande inomhusmiljön i skolor som startade hösten 2014. Projektet fokuserar på ventilation och städning, samt egenkontrollen vad gäller dessa områden. Samverkan sker även i länet inom ramen för Miljösamverkan Stockholms län, där gemensamma checklistor har tagits fram och möten har hållits med föreläsningar och diskussioner. Målet är samsyn och en gemensam rapport om inomhusmiljön i länets skolor. Förvaltningens mål är att utföra totalt 100 inspektioner inom ramen för projektet, varav 40 har utförts under 2014. Av 40 inspekterade skolor har 16 krävt uppföljning, det vill säga 42 %, varav 12 anmärkningar på buller från fast installation, 10 anmärkningar på bristfällig ventilation, 2 på fukt, och en på lukt.

Ett tillsynsprojekt rörande solskydd på förskolegårdar har genomförts under april-juni 2014. Antalet fall av hudcancer ökar och många rapporter visar att en individ som bränner sig som barn löper större risk att drabbas av hudcancer som vuxen. Syftet med projektet är att få en bild av hur utemiljön på förskolorna ser ut med avseende på möjligheten till solskydd. Oanmälda besök gjordes på 162 förskolor, och sammanlagt inspekterades 156 förskolegårdar, i stadsdelarna Rinkeby-Kista, Skarpnäck och Skärholmen. Vid inspektion kontrollerades om gården hade naturlig skuggning från träd eller annan vegetation, skugga från fasta konstruktioner eller annan möjlighet till skugga. Speciellt fokus låg på matplatser och sandlådor. Personalen fick även svara på frågor om hur verksamheterna jobbade med solskydd och vilken information som gavs till föräldrarna gällande solskydd till barnen. Nio förskolegårdar saknade helt solskydd. 40% av matplatserna och 47% av sandlådorna var

solexponerade. 29 % av verksamheterna använde sig av solparasoll och segel som solskydd. Alla resultat från projekt tillsynen har sammanfattats i en rapport.

Radontillsynen har som mål att alla skolor och förskolor i Stockholm ska vara kontrollerade avseende radon och ha halter under riktvärdet 200 Bq/m³. Genom den riktade tillsynen av skol- och förskolelokaler vet förvaltningen att 74 % av alla verksamheter i Stockholm är radonmätta och har halter under 200 Bq/m³. De skolor som ännu inte har kontrollerat radon uppmanas att mäta, vid behov åtgärda förhöjda halter samt efter mätning rapportera till miljöförvaltningen. Tillsynen innebär att miljöförvaltningen granskar inkommen mätplan och resultaten från mätningen för att kontrollera att mätning har skett enligt metodbeskrivningen och att mätresultaten understiger riktvärdet. Om riktvärdet överskrids ställer förvaltningen krav på åtgärder.

Anmälningssärenden. Den ökade efterfrågan på förskole- och skolplatser gör att verksamheter etableras på platser som från början inte var tänkta för sådan verksamhet såsom industriområden, områden nära trafik, och även i andra lokaler till exempel kontorslokaler och bostadslokaler. Det är viktigt att i ett tidigt skede göra en bedömning av om en lokals utformning och lokalisering är anpassad och lämplig för planerad verksamhet. Ett förvaltningsövergripande samarbete pågår med stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och utbildningsförvaltningen med flera aktörer i staden när det gäller frågor som rör nyetablering av skolor och förskolor. Syftet är att få större kunskaper om varandras tillsyns- och godkännandeprocesser för att kunna utveckla ett samarbete och samsyn gällande både specifika ärenden och övergripande frågor. Målet är att samstämd information ska kunna ges till verksamhetsutövaren i alla skeden av processen oavsett om frågan gäller bygglov, tillstånd från utbildningsförvaltningen eller anmälan av verksamheten till miljöförvaltningen.

Under året inkom 51 anmälningar, varav 42 gäller nya verksamheter och övriga förändringar i befintliga verksamheter. 26 anmälningar gäller privata verksamheter. Under året har 54 inspektioner utförts. I tre fall har uppföljningsärenden startats eftersom det förelåg sådana brister att miljöförvaltningen bedömde att ytterligare kontroll behövdes.

Vid start av ny verksamhet ska anmälan göras till miljöförvaltningen enligt 38 § Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Att starta en verksamhet utan att anmäla den till miljöförvaltningen sanktioneras med en miljösanktionsavgift. Under 2014 har 23 beslut om miljösanktionsavgift skrivits. Det är avsevärt fler än normalt och beror på att förvaltningen under 2013 uppmanade cirka 30 verksamheter som befunnits bedriva verksamhet utan föregående anmälan till förvaltningen.

Fastighetsägare

Syftet med tillsynen är att fastighetsägaren ska ha en god egenkontroll för sina fastigheter avseende inomhusmiljön, vilket förebygger olägenheter för människors hälsa och miljö. Målet för 2014 var att kontrollera fastighetsägares rutiner avseende hur de bibehåller en god inomhusmiljö. Totalt skulle hälsoskyddsavdelningen utföra cirka 440 inspektioner. Vidare skulle tillsynen utökas med energikartläggningar och en riktad, koncentrerad tillsynsinsats under en vecka där samtliga på enheten Bostad och miljö bedrev inspektioner.

Under 2014 har tillsynen med metod A (traditionell enligt utarbetad checklista) bedrivits på sammanlagt 401 fastighetsägare varav 262 bostadsrättsföreningar, 139 privata ägare och stiftelser. Inga nya metod B-ärenden har startats. Metod B innebär att de boende får lämna synpunkter på sin boendemiljö, och att förvaltningen utifrån en total bedömning baserat på inkomna svar går igenom samtliga bostäder i en fastighet som rapporterat in brister. Under året har 334 fastighetsägare inspekterats. 97 av fastighetsägarna fick anmärkningar där förvaltningen ställt krav på redovisning efter vidtagna åtgärder. Vanligaste anmärkningen gäller brister i egenkontrollen gällande varmvattentemperatur och risk för legionella. 14 fastighetsägare valdes ut för legionellaprovtagning i samband med fastighetsägartillsynen varav 13 inspekterats under året. Gemensamt för de utvalda fastighetsägarna var att de har uppvärmning med bergvärmepump, en uppvärmningsmetod som ofta har svårt att hålla de rekommenderade varmvattentemperaturerna. Temperaturen har varit bättre än väntat i värmepumparna. De nyare pumparna håller bra temperatur generellt, och endast en fastighet har haft positiva legionellaprover. I den fastigheten saknades det en termometer på varmvattencentralen och termometrarna på övriga tankar angav felaktiga temperaturer.

Bassängbad

Mål för arbetsområdet är att bassängbaden ska ha rent vatten, bra luft och fräscha anläggningar. Det finns 79 registrerade simbassänganläggningar i Stockholms stad, varav 25 drivs i kommunal regi. Bassängbadstillsynen består av övervakning av badvattenkvaliteten och inspektioner. Under 2014 har ett ökat fokus lagts på kontroll av hygien- och städrutiner. Detta på grund av att tidigare års tillsyn visat på brister i detta avseende. Under året har totalt 62 inspektioner utförts på bassänganläggningar. Inspektionerna har gällt ordinarie systemtillsyn, anmälningar samt projekt-tillsyn. Samtliga badanläggningar som inspekterats inom ordinarie tillsyn (17 st.) samt gällande anmälningar (5 st.) har haft brister i egenkontrollen.

33 av 79 badanläggningar, det vill säga 42 % av bassänganläggningarna har haft överskridanden av bakterier och/eller allvarligare överskridande av kemisk parameter. Ytterligare 3 anläggningar har allvarliga brister i sina provtagningsrutiner och 7 anläggningar har haft förekomst av *Pseudomonas aeruginosa*, en bakterie som inte får förekomma i badvattnet.

Legionella har påvisats på flera av idrottsförvaltningens anläggningar under året. Under hösten har förvaltningen därför genomfört ett tillsynsprojekt gällande legionellaförekomst vid anläggningar med varmvattenbassänger (+30°C). Provtagning av *Legionella*, *Pseudomonas aeruginosa* samt heterotrofa bakterier har utförts på 40 anläggningar. Prov har tagits i bassänger, utjämningstankar, skvalprännor och vid dusch. 17 anläggningar var positiva för *Legionella*, varav 6 bassänger, 10 duschar, och 4 svabbprov. Förvaltningens erfarenhet från dessa ärenden är att dagens egenkontrollrutiner sannolikt inte är tillräckliga för att förebygga *Legionella*, men att verksamhetsutövarna hanterat problemen bra ur åtgärds- och uppföljningssynpunkt.

Miljöförvaltningen deltar sedan 2011 i ett nätverk, Bassängnätverket, för bassäng-tillsyn inom ramen för Miljösamverkan Stockholms Län (MSL). Inom Miljösamverkan Stockholms

Län/Bassängnätverkets regi har miljöförvaltningen tagit fram rutiner och mallar för tillsyn av bassängbad. Under året har fastslagits tillsynsvägledning för hygien. Rådet för städning av badanläggningar har reviderats. Miljöförvaltningen bistod vid Bassängnätverkets (BNV) vårkonferens och var medarrangör till bassängnätverkets höstkonferens.

Hygienverksamheter

Förvaltningen bedriver tillsyn över verksamheter med yrkesmässig hygienisk behandling, det vill säga verksamheter som erbjuder behandlingar med fotvård, akupunktur, tatuering, piercing, hudvård, massage, hårvård, manikyr etcetera. Målsättningen med tillsynen är att alla verksamhetsutövare ska ha en väl fungerande egenkontroll och att ingen ska utsättas för hälsorisker i samband med behandlingar. Förvaltningen har cirka 600 registrerade anmälningspliktiga hygienverksamheter med stickande/skärande behandlingar. Risk för blodsmitta föreligger vid användande av skärande eller stickande verktyg. Syftet med tillsynen är att säkerställa att de hygienverksamheter som bedrivs har god kunskap om hygien och smittskydd för att kunder inte ska utsättas för skada med avseende på infektioner eller blodsjukdomar som hepatit och hiv.

Under 2014 har 52 nya verksamheter anmälts, varav 17 gällde fotvård varav 2 inkluderade hudvård, 29 tatuering varav 4 inkluderade piercing, 6 akupunktur och en hudvård. Dubbelt så många tatueringsverksamheter anmälde 2014 jämfört med 2013, vilket kan bero på handläggandet av ett stort antal miljöanklagelser under 2013. Det kan därmed ha blivit mer känt inom tatueringsbranschen i Stockholm att varje tatuerare som är egen företagare behöver anmäla just sin verksamhet även om de delar lokal med andra eller flyttar in hos en redan anmäld verksamhet. 38 inspektioner har utförts under året på totalt 43 verksamheter, varav 8 verksamheter saknade fungerande rutiner för att förhindra smittspridning, vid instrumentrengöring och/eller runt arbetsplatsen. Ett klagomål har handlagts under året gällande dålig hygien på en hudvårdssalong.

Förvaltningen har deltagit i Miljösamverkan Stockholms läns nätverksgrupp gällande fotvårdstillsyn och haft möte med Skönhetsutredningen gällande deras utredning om reglering av verksamheter som sysslar med skönhetsbehandlingar.

Plaskdammar

Målet för arbetsområdet är att stadens plaskdammar ska ha rent vatten för plask och lek. Miljön i och runt plaskdammarna ska vara hälsosäker. 54 plaskdammar varit i drift sommaren 2014. Fokus för tillsynen har legat på plaskdammar i södra Stor-Stockholm och på några av de dammar som är i störst behov av renovering. 10 inspektioner har utförts. Vid samtliga inspektioner konstaterades brister såsom brist i parkstädning, avsaknad av skyltning med regler och kontaktinformation för felanmälan, eller tekniska brister.

I den löpande badvatten- och incidentrapporteringen kunde noteras ett stort antal driftproblem med klorering och höga pH-värden. Antalet bakterieöverskridanden har varit relativt högt. En förklaring är sommarens långvariga varma väder. Kombinationen sommarvärme och stort besöksstryck ökar klorförbrukningen, vilket gett upphov till förhöjda pH-värden. Det går inte

att utesluta att detta också lett till fler bakterieöverskridanden eftersom den desinficerande effekten av klor avtar med högt pH. Plaskdammarna saknar pH-justerings. 17 % av analysvaren har uppvisat otjänliga provresultat (27 plaskdammar). 22 fall med förekomst av *Pseudomonas aeruginosa*, det vill säga 8 % (16 plaskdammar), vilket är allvarligt.

I januari 2015 skickade miljöförvaltningen en skrivelse till de stadsdelar som haft störst problem med drift och klorering, med uppdrag att utreda orsakerna till dessa och hur detta ska förebyggas inför sommaren 2015.

De senaste årens tillsynsarbete har medfört förbättrade rutiner för egenkontroll, förstärkt parkskötsel i närområdet och omfattande investeringar i tekniska förbättringar vid många plaskdammar.

Vård- och omsorgsboende

Äldre människor har ofta svagare hälsa och eftersom de spenderar större delen av sin tid inomhus är de extra känsliga för faktorer i inomhusmiljön som kan påverka deras hälsa negativt. Enligt Folkhälsomyndigheten utgör äldre en grupp som särskild hänsyn ska tas till när det gäller inomhusklimatet. Syftet med tillsynen är att kontrollera att vårdboendet har ett förebyggande arbete och rutiner för att minimera hälso- och miljöpåverkande risker.

Förvaltningens tillsyn på vård- och omsorgsboenden inleddes 2009 och omfattar boenden där äldre personer, som kräver omvårdnad dygnet runt, bor permanent. Inom Stockholms stad finns det 89 sådana boenden. Under 2014 har 20 verksamheter inspekterats, varav åtta erhöll anmärkningar som krävt uppföljning. Anmärkningarna har gällt låg varmvattentemperatur, brister i ventilationen och låg inomhustemperatur.

Resultatet av tillsynen har visat att majoriteten av de besökta boendena inte hade tillräcklig kännedom om sitt ansvar som verksamhetsutövare. En viktig del av tillsynen har därför varit att informera boendena om vilket ansvar de har enligt miljöbalken. Tillsynen har bidragit till att boendena har förstått vilket ansvar de har för att säkerställa att de äldre har en bra inomhusmiljö. Likaså att verksamheterna arbetar förebyggande för att minimera att olägenheter uppkommer som kan skada de äldres hälsa, till exempel införandet av egna legionellaförebyggande rutiner. Efter årets utförda tillsyn har nu stadens samtliga äldreboenden inspekterats.

Radon

Radontillsynen har som mål att alla flerbostadshus, skolor och förskolor i Stockholm ska vara kontrollerade avseende radon och ha halter under riktvärdet 200 Bq/m³. Hittills vet vi genom tillsynen att 56% av alla flerbostadshus i Stockholm radonmätta och har halter under 200 Bq/m³. Totalt under året har 620 fastigheter blivit klara med sitt radonarbete. Under 2013 ökades takten i radontillsynen och drygt 1 500 utvalda fastighetsägare fick uppmaningar att mäta och kontrollera radon i sina flerbostadshus. Till sin hjälp fick de en vägledning som ska lotsa dem igenom radonarbetet. De berörda fastigheterna finns i Söderort, Södermalm och Yttre Västerort. Syftet med detta är att förenkla för fastighetsägarna och få dem att självständigt uppfylla sitt ansvar för radonkontroll med så lite tillsyn från miljöförvaltningen som möjligt. Genom att öka takten säkerställer förvaltningen att Stockholm uppfyller

miljömålet till år 2020. De som får 2013 års uppmaning har på sig till maj 2015 att mäta, åtgärda förhöjda halter och rapportera till miljöförvaltningen. Hittills har en tredjedel av dessa fastighetsägare redovisat handlingar och av dem har drygt 60 procent ett fastighetsbestånd med radonhalter under 200 Bq/m³.

Djurtillstånd

I Stockholm måste man ha tillstånd för att få hålla nötkreatur, häst, get, får och svin eller pälsdjur och fjäderfä, som inte är sällskapsdjur, inom område med detaljplan. Man måste också ha tillstånd för att hålla orm. Antalet ansökningar har ökat något de senaste åren. Under året har förvaltningen hanterat 13 hönstillstånd, 2 ormtillstånd, 1 tillstånd för duvhållning samt ett klagomål på störning från höns.

Strandbad

Badvattenkvaliteten vid Stockholms 30 officiella strandbad har under sommaren 2014 visat ett bättre resultat än föregående år. Ett antal episoder med kraftig nederbörd och åska har föranlett en del utsläpp av avloppsvatten i närheten av baden. Inga kontinuerliga utsläpp har dock konstaterats. Förvaltningen har på uppdrag tagit strandbadvattenprover på alla Stockholms officiella strandbad. Provtagningen förlängdes med två veckor p.g.a. det varma vädret i slutet av sommaren och många besökare på stränderna.

Algprovtagning har genomförts vid fem badplatser. På grund av det soliga och varma vädret i slutet av sommaren har de flesta badplatserna visat höga halter av cyanobakterier, dock inte i en sådan koncentration att baden behövt stängas. En del badande i Älvsjötrakten har insjuknat i magsjuka efter bad i Långsjön. Efter en utredning har förvaltningen konstaterat att orsaken till detta har varit en pågående algbloomning i Långsjö och att en del av de badande har svält badvatten vid bad. Genom skyltar på stranden och informationsmaterial i form av en broschyr har förvaltningen uppmanat allmänheten att vara försiktig vid bad i algbloommande vatten.

I mars 2014 behandlade nämnden Kommunstyrelsens remiss angående ”Utredning av bryggbad vid Kristinebergs och Hornsbergs Strand” och tillstyrkte Kungsholmens stadsdelsnämnds förslag att inrätta officiella strandbad på dessa två platser.

I samband med budgetarbetet för 2014 uppdrog kommunfullmäktige till idrottsnämnden att anlägga en citybadplats med hopptorn i centrala Stockholm, och att stadsdelsnämnderna ska anlägga fler badbryggor och badstegar på lämpliga platser. Tantobadet har efter upprustning under sommaren 2014 blivit den nya citybadplatsen. Ett antal strandbad har fått nya bryggor och badstegar i enlighet med stadens budget.

10 Kap Miljöbalken, Förorenade områden

Avdelningen Plan och Miljö

PCB

Eftersom PCB-förordningen anger 30 juni som slutdatum för att avlägsna PCB-haltiga fogmassor i ett stort antal fastigheter har förvaltningen, i tre omgångar, påmint aktuella

fastighetsägare. Som en följd av detta har antalet saneringsanmälningar, i likhet med dispensansökningar, ökat. Det totala antalet PCB-ärenden under året är 255 stycken. 112 saneringsanmälningar, inkluderande PCB-haltig olja och även mark, har hanterats och antalet dispensärenden uppgår till 74 stycken, i övrigt handlar det om utredningar och andra administrativa ärenden. De huvudsakliga skälen till att dispens söks, och beviljas, är förestående ombyggnader och pågående planarbeten. I ett antal fall har förvaltningen också medgivit dispens med hänvisning till osäkerheter i tidigare inventeringar. I en handfull fall bedöms nu förelägganden om sanering/åtgärdsplan och möjligen åtalsanmälan kunna bli aktuellt.

Kvicksilver

Branschen utgörs av krematorier, laboratorieverksamheter samt tandläkare. När det gäller tandvården är ambitionsnivån att 80-100 verksamheter ska besökas varje år. Cirka 90 tandläkarkliniker har inspekterats under året. Förvaltningen har meddelat 30-talet tandläkare, i Vasastan/Norrmalm att sanering av klinikernas förorenade rör, nu måste ske. Som en följd av denna uppmaning har i stort sett alla anmält om sanering av sina rör. Miljörapporterna för krematorierna har granskats och de stora labben, KTH och Stockholms Universitet har besökts.

Mark

Antalet ärenden styrs av utifrån kommande initiativ. Några större projekt som fortgår är Norra Djurgårdsstaden där undersökningar och sanering av marken pågår och i Södra Värtan (del av Norra Djurgårdsstaden) där en sanering av ett berggrum genomförs. Noterbart är att, trots att många av de stora områdena sanerats, så ökar antalet underrättelser om förorenad mark. Förvaltningens bedömning är att detta är en effekt av ökad medvetenhet bland byggherrar och entreprenörer. I Vinterviken har provtagningen avslutats och staden, genom exploateringskontoret, har åtagits sig huvudmannaskapet i det fortsatta arbetet med avhjälpandeåtgärder. Vid den blivande bullervallen i Kista pågår mottagning av massor vilket syftar till att minska både behovet av jungfruliga massor och behovet av långa transporter. Ett inledande möte med stadens förvaltningar och bolag avseende framtida hantering av/krav på schaktmassor har hållits. Den översiktliga undersökningen av stadens parker fördjupas i de fall förhöjda föroreningshalter redovisats. Resultatet kommer att redovisas för nämnden under första kvartalet år 2015.

14 Kap Miljöbalken, Kemiska produkter

Avdelningen Plan och Miljö

Kemikalietillsyn

Tillsynen bedrivs i projektform, inte minst inom ramen för storstadssamarbetet som utöver Göteborg och Malmö nu även omfattar Helsingborg. Tillsynsprojekten rapporteras löpande till nämnden. Under våren deltog förvaltningen i Kemikalieinspektionens projekt avseende lågprissmycken. Tillsynens fokus var här farliga metaller i smycken och syftet är att kontrollera efterlevnaden av reglerna för nickel, bly och kadmium. Motståndet hos butiksägarna har varit/är stort och just detta projekt pekade också på en mindre väl fungerande av

uppdelningen av tillsynsansvar mellan KemI och kommunerna. Tillsynen är uppdelad mellan myndigheterna vilket innebär att miljöförvaltningen inte kan besöka/tillse de butiker som själva importerar eller tillverkar sina smycken.

Under året har tillsynsprojekt gentemot lågprisbutiker, PVC-varor samt ett examensarbete avseende klottersanering redovisats för nämnden. I tillsynsprojektet Fokus -vardagsrummet genomfördes de praktiska delarna under 2014 och resultatet redovisas i början av år 2015. Varutillsynen genomförs genomgående med barnperspektiv, det vill säga produkter för barn (leksaker etcetera) eller produkter som barn ofta kommer i kontakt med som golv, textilier etcetera prioriteras. De varuprover som köps in analyseras med avseende på förekomst av förbjudna kemikalier och /eller kemikalier som finns på den så kallade kandidatlistan. Ämnen som är upptagna på kandidatlistan är sådana som kan komma att begränsas/förbjudas i framtiden och för dessa gäller särskilda krav på information till konsumenterna.

Avdelningen Hälsoskydd

Cisterner

Syftet med tillsynen är att förebygga olägenheter för miljön men även människors hälsa. Genom att tillse att cisternägaren utför regelbunden kontroll eller vid avlägsnande utför detta på rätt sätt, kan vi förebygga att läckage sker till mark och dess omgivning.

Under 2014 har det inkommit och registrerats 162 anmälningar om cisterner som tagits ur bruk. 148 tillsynsärenden startades för de cisterner som skulle ha genomfört återkommande kontroll under 2014 och första kvartalet 2015, att de låtit utföra kontrollen. Cisternärenden har även startats för cisterner i flerbostadsfastigheter eftersom tillsynsansvaret för dessa övergått till hälsoskyddsavdelningen under senare delen av 2013. 67 av dessa tillsynsärenden är avslutade. Avdelningen har fattat 35 beslut om miljöstraffavgifter för cisterner som inte utfört kontroll eller inte utfört kontroll i rätt tid. Det finns 1278 cisterner registrerade i Stockholm stad. Det är en fortsatt trend att antalet cisterner minskar genom att de tas ur bruk vid konvertering till annan energikälla.

Kosmetiska produkter

Målet med tillsynen är att förebygga allergier och sjukdom hos brukare av kosmetiska produkter genom att höja kunskapsnivån hos företagen och få dem att följa regelverket, som reglerar tillåtna ämnen i produkterna.

Avdelningen har deltagit i Kemikalieinspektionens (KEMI) nationella projekt gällande smycken och i Läkemedelsverkets tillsynsprojekt om hårfärger. I samband med Läkemedelsverkets nationella tillsynsprojekt har avdelningen haft extra fokus på kontroll av hårfärger, men även ett urval av övriga försålda kosmetiska produkter har kontrollerats. Inspektioner har utförts hos 32 återförsäljare av kosmetiska produkter och i en butik som sålde smycken. Drygt hälften av verksamheterna var så kallade etniska butiker och de övriga verksamheterna som besöktes var frisörer, hälsokostbutiker och lågprisbutiker.

31 av de 32 verksamheter som sålde kosmetiska produkter hade åtminstone någon märkningsbrist. Vanligaste märkningsbristen var att varningstexter på svenska saknades, vilket krävs om varningar förekommer på andra språk eller om produkten innehåller begränsade ämnen som kräver varningstexter. Andra brister var att kontaktuppgifter till det företag som för in en kosmetisk produkt till EU/EES saknades, att hållbarhetsmärkning saknades eller att det fanns brister i innehållsförteckningen. Ett flertal produkter som helt saknade innehållsförteckning återfanns under inspektionerna.

I 15 butiker återfanns kosmetiska produkter med förbjudet innehåll. Totalt innehöll 44 av de produkter som kontrollerades förbjudna ämnen, däribland blyacetat, pyrogallol, nonylfenoler, 2-nitro-p-fenylendiamin, o-aminofenol, metyldibromo glutaronitril (förbjudet som konserveringsmedel i kosmetiska produkter), östrogenhormon, vitamin D2 och vitamin D3. Flera av dessa ämnen är hälsoskadliga och/eller miljötoxiska. I ett flertal butiker återfanns även det miljöskadliga ämnet triklosan, som dock är en tillåten ingrediens i kosmetiska produkter.

Verksamhetsutövarna har uppmanats att redovisa hur de avser åtgärda bristerna. Flera verksamhetsutövare har på frivillig väg plockat bort de produkter som innehåller förbjudna ämnen eller helt saknar uppgifter om innehåll. Avdelningen har rapporterat resultatet från årets tillsyn över kosmetiska produkter till Läkemedelsverket för vidare bedömning och handläggning. Tillsynen har därmed medverkat till att produkter blir korrekt märkta och att produkter med förbjudet innehåll tas bort från marknaden.

Smykestillsyn har utförts i en butik som uppfyllde KEMI:s kravställning det vill säga återförsäljare som säljer smycken som importerats eller tillverkats av svensk leverantör. På grund av svårigheter i urvalet av butiker resulterade tillsynen endast i ett besök för hälsoskyddsavdelningen. I ett av tre analyserade smycken påträffades för höga halter av kadmium. Verksamhetsutövaren har fått information om regelverket vid smyckesförsäljning och har uppmanats att dra tillbaka det aktuella smycket ur sitt sortiment. Avdelningen har lämnat över uppgifter om smyckets distributör till KEMI för vidare bedömning och handläggning.

Köldmedier

Kylar, frysar, värmepumpar och luftkonditioneringsanläggningar innehåller köldmedier som kan vara skadliga för miljön genom att de bidrar till klimatförändringar och skadar ozonskiktet. De som bedriver en yrkesmässig verksamhet med en viss mängd köldmedia ska låta kontrollera att aggregaten inte läcker onormalt mycket och ansvarar för att skicka in årliga rapporter till förvaltningen. Kontrollrapporterna registreras, granskas och följs upp på de anläggningar som innehåller 10 kg köldmedium, eller mer.

Under 2014 har ungefär 80% av de 1840 inlämnade rapporterna lämnats in i tid. Av dessa har cirka 18 % lämnats in via e-tjänsten. Verksamheten som inte kontrollerar sin köldmedieanläggning eller lämnar in kontrollrapporterna för sent påförs miljöstraffavgift.

Information om användningsförbud av R22 (HCFC) har skickats ut till alla berörda verksamhetsutövare. Målet är att ägaren ska kunna hinna genomföra omställningen i tid och

att det sker en fullskalig konvertering från HCFC till HFC senast den 31 december 2014. Resultatet med antalet konverterade anläggningar och omhändertagen mängd HCFC rapporteras i samband med inrapporteringen under år 2015.

Under året har förvaltningen fortsatt inventeringen att säkerställa att alla rapporteringsskyldiga anläggningar finns i förvaltningens register. Cirka 50 nya anläggningar har rapporterats in. Information om regelverket för köldmedier distribueras till alla livsmedelsverksamheter i samband med registrering till Livsmedelskontrollen och i samband med livsmedelsinspektioner. Samma information skickas också ut till samtliga registrerade verksamheter i början av varje år. Syftet med informationen är dels att se till att alla rapporteringsskyldiga anläggningar finns i registret, dels att hjälpa verksamheterna att göra rätt vid kontroll, rapportering, ägarbyte och skrotning så att de minimerar risken för läckage och undviker att få miljöskaktionsavgifter. Inventeringen och informationsinsatserna fortsätter under 2015. Utifrån förvaltningens större informationsinsats till verksamheterna har antalet försenade rapporter blivit färre jämfört med tidigare år. På så sätt har även färre beslut om miljöskaktionsavgifter fattats. Förvaltningen har också varit involverad i utformningen av kommande nationell förordning baserad på ny EU-förordning.

15 Kap Miljöbalken, Avfall

Avdelningen Plan och Miljö

Bygg- och rivningsavfall

Tillsynen pågår kontinuerligt och ett mer organiserat samarbete med stadsbyggnadskontoret, där nämnden bland annat fått tillgång till stadsbyggnadsnämndens diarium har förbättrat möjligheten att hitta lämpliga tillsynsobjekt. Cirka 45 rivningsärenden har påbörjats under året. I många fall hanteras också frågan om markföroreningar respektive PCB-saneringar för samma fastigheter.

Övriga tillsynsprojekt

Tillsyn över avfallstransportörer har sammanfattats i en rapport till nämnden. Ett examensarbete har fördjupat sig i den eventuella inverkan som Lunda industriområde (del av) har på Bällstaån, i anslutning till detta har verksamheternas avfallshantering (utomhus) att granskats. Förvaltningen har genomfört kompletterande inspektioner i området och det sammantagna materialet kommer att redovisas för nämnden under år 2015. Under året har diskussioner kring masshantering i vid bemärkelse påbörjats.

Förvaltningen har träffat olika intressenter som stadens bolag/förvaltningar (i egenskap av verksamhetsutövare), byggherrar och transportörer. Arbetet drivs vidare under år 2015 med målet att schaktmassor ska hanteras så bra som möjligt, med minsta möjliga negativa miljöpåverkan.

Avdelningen Hälsoskydd

Avfall

Syftet med tillsynen är att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön. Genom avdelningens tillsyn ska verksamheterna visa på en god egenkontroll, hushålla med råvaror och återvinna avfall. Målet för 2014 var att genom informationssatsningar öka medvetenheten hos medborgarna samt återvinningsgraden av avfall. Genom tillsynsarbetet tillser förvaltningen att producentansvaret, utsortering av matavfall samt att hämtning och hantering av avfall sker på ett miljörätt sätt.

Den riktade tillsynen för året bestod av två projekt. Dels att kontrollera verksamheter som misstänks lämna hushållsavfall till annan än kommunen. Sex inspektioner genomfördes. Två beslut har fattats varav ett har överklagats. Besluten innebär att verksamheterna ska sortera ut fler förpackningar och lämna uppkommet hushållsavfall till kommunen.

Det andra projektet innebar att få 40 verksamheter med stor andel matavfall, att sortera ut matavfall till separat hantering. Ett nytt inslag för året i detta projekt var att diskutera avfallsförebyggande åtgärder med verksamheterna.

Genom ett informationsprojekt tillsammans med Trafikkontorets avfallsavdelning, har 33 grundskoleklasser på 10 skolor besökts för att informeras om källsortering och avfallsminimering. Utvärderingarna visar på uppskattade besök.

De utifrån inkommande och lagstadgade uppdragen har hittills inneburit att avdelningen hanterat 18 anmälningar om kompostering, två ansökningar om dispens och 27 pågående olägenhetsärenden rörande avfall.

Återvinningsstationer

Syftet med tillsynen är att förebygga olägenheter från insamling av avfall som töms i återvinningsstationer. Upplevda störningar är främst buller och nedskräpning. FTI:s (Förpacknings- och tidningsindustrierna) egenkontroll har granskats genom uppföljande möten, granskning av rutiner och inspektion av utvalda stationer. Under hösten utfördes uppföljande inspektioner av de 40 återvinningsstationerna, som inspekterade i våras. Inspektionerna visade att Förpacknings- och tidningsindustrierna har en fungerande egenkontroll. Problemet med dumpning av hushållsavfall och verksamhetsavfall i anslutningen till återvinningscentralerna är dock ett tilltagande problem.

Uppföljande mätningar av den nya ljudisolerade behållaren på Rörstrandsgatan visade att Folkhälsomyndighetens riktvärden för buller inomhus innehölls när glas lämnas.

Båtklubbar

Syftet med tillsynen är att tillse att båtklubbarna har en god egenkontroll för verksamheten för att förhindra olägenheter för människors hälsa och miljön. Genom att minska skadliga utsläpp till östra Mälaren samt dess stränder ska miljönytta uppnås. Målet för 2014 är att inspektera 10 båtklubbar.

Alla inspekterade båtklubbar fick anmärkningar avseende framförallt bristande rutiner för båtmedlemmarnas val av båtbottomfärg och hur båtunderhåll ska utföras. Allt fler båtklubbar och enskilda båtägare har insett vikten av att avlägsna gammal båtfaerg som innehåller TBT (tributyltenn) genom blästring av båten. Exempelvis har Årstavikens Segelsällskap upphandlat en gemensam blästring av 20 båtar. TBT är ett lokalt fokusämne enligt Stockholms stads kemikalieplan. Hav- och vattenmyndighetens revidering av riktlinjerna för båtbottomtvätt är försenade och förväntas komma under våren 2015.

Övriga tillsynsprojekt

Tillsyn över avfallstransportörer har sammanfattats i en rapport till nämnden. Ett pågående examensarbete kommer att fördjupa sig i den eventuella inverkan som Lunda industriområde (del av) har på Ballstaån. I anslutning till detta har verksamheternas avfallshantering (utomhus) granskats. Förvaltningen har genomfört kompletterande inspektioner i området och det sammantagna materialet kommer att redovisas för nämnden under år 2015.

Under året har diskussioner kring schaktmassahantering i vid bemärkelse påbörjats. Förvaltningen har träffat olika intressenter som stadens bolag/förvaltningar (i egenskap av verksamhetsutövare), byggherrar och transportörer. Arbetet drivs vidare under år 2015 med målet att schaktmassor ska hanteras så bra som möjligt, med minsta möjliga negativa miljöpåverkan.

I samarbete med trafikkontoret, under andra halvåret Stockholm Vatten Avfall, fortsatt arbeta med frågan om förebyggande (och återanvändning) av avfall.

Lagen om skydd mot internationella hot mot människors hälsa

Saneringsintyg

Under året har 13 saneringsintyg utfärdats enligt lagen om skydd mot internationella hot mot människors hälsa, alla utan anmärkning. Av 9 kap 15 § miljöbalken följer att miljö- och hälsoskyddsnämnden också ansvarar för att omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smitta och undanröja risk för smittspridning vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av privatperson eller ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur och låta avliva sällskapsdjur som innehas av privatpersoner. Pågående utbrott av ebola (en objektburen smitta) i Västafrika har föranlett förvaltningens deltagande i olika grupper (till exempel hos Socialstyrelsen och Polisen) som har till uppdrag att förhindra sjukdomens utbredning och att vidta åtgärder i fall sjukdomen redan skulle ha konstaterats inom kommunen.

Smittskyddslagen

Legionella

Syftet med tillsynen är att förebygga och utreda orsaker till legionellsmitta. Målet för 2014 har varit att utreda samtliga till förvaltningen inkomna rapporteringar av legionellafall. Vidare ska avdelningen ägna extra uppmärksamhet åt fastighetsägares förebyggande arbete avseende legionellaspridning.

Två legionellafall har utretts under året. I ett av fallen påfanns positiva vattenprover och sanering är pågående. Vidare har det tillsammans med Folkhälsomyndigheten genomförts legionellaprovtagning på ett stort antal bassängbad.

Idrottsförvaltningen har förelagts att provta och redovisa provsvar från deras kyltorn på Zinkensdamms IP.

Strålskyddslagen

Solarier

Tillsynen inom detta område syftar till att minska smittspridning och uppkomst av hudcancer. Det finns ett tydligt samband mellan solariesolande i unga år och hudcancer. Genom tillsyn kontrolleras hygien, att gällande solarieföreskrifter följs och att godkända solarierör används. Det finns 90 aktiva registrerade solarier i förvaltningens register, varav cirka hälften är obemannade.

Två anmälningar om nya verksamheter har inspekterats. Båda verksamheterna erhöll få anmärkningar och hade godkända rör i samtliga av sina solarier.

Den 1 januari 2015 kommer Strålsäkerhetsmyndighetens nya solarieföreskrift SSMFS 2012:5, Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om solarier och artificiella solningsanläggningar, att börja gälla fullt ut. Under hösten har därför ett informationsbrev tagits fram om den nya lagstiftningen och förvaltningens planerade tillsyn, och kommer att skickas ut till alla registrerade verksamheter.

Kontroll enligt livsmedelslagen

Livsmedelskontroller ska i huvudsak utföras med hänsyn till den risk som livsmedelshanteringen medför. I risken inkluderas märkning av och information om innehåll i ett livsmedel. I den reguljära kontrollen sätts störst fokus på mikrobiologiska risker i samband med hantering av livsmedel. Kontrollerna utförs i syfte att säkerställa att företagen uppfyller lagstiftningens krav och om det finns förutsättningar för att de producerar säkra livsmedel. I vissa fall är avvikelserna mot lagstiftningen av den art att föreläggande eller förbud utfärdas. Under året utfärdades närmare 100 förelägganden eller förbud. En stor del av dessa utgörs av föreläggande om att märka livsmedel korrekt eller förbud mot verksamheter som inte har möjligheter att kyla ned mat. Antalet sanktioner är lågt i relation till de 5 870 inspekterade objekt och 8 730 inspektioner under året.

Detta är ett bra resultat som visar att företagen generellt sett lever upp till lagstiftningens krav. Resultatet visar också att förvaltningen är kapabel att identifiera de verksamheter som inte möter lagstiftningens krav och vidta de åtgärder som krävs för att bristerna avhjälpas.

Resultat från årets livsmedelskontroll

Ett effektmål är att andelen "underkända" kontroller, det vill säga kontroller som behöver följas upp med "extra kontroll" ska vara under 20 %. Andelen underkända kontroller under 2014 var endast 7,5 % vilket tyder på en hög grad av skötsamhet bland företagarna. De

vanligaste bristerna som föranleder ett underkänt resultat är brister i nedkylning av tillagad mat eller oacceptabla hygieniska förhållanden.

Viss del av den planerade kontrollen genomförs i projektform. Sådan projektbaserad kontroll ger ett systematiskt arbetssätt som präglas av tydliga målsättningar, fokus genom avgränsningar och möjligheten att djuploda inom vissa kontrollområden. Väl genomförda projekt ger en utmärkt möjlighet till analys av en bransch eller efterlevnaden inom ett visst område. Därmed skapas också underlag för planering av kommande projekt och effekten av det utförda arbetet blir tydligare. Projekten genomförs ofta i samarbete med andra kommunala eller centrala myndigheter för bästa möjliga effekt och likvärdighet i tillsynen.

Utvecklingen av antal livsmedelsobjekt totalt och andel som omfattats av kontroll

	Ant livsmedelsobjekt	Antal/andel objekt med kontroll	
År 2005	5 300	2 022	-38,10%
År 2006	5 238	2 694	-51,40%
År 2007	6 407	2 948	-46,00%
År 2008	6 460	4 600	-71,20%
År 2009	6 750	4 800	-71,10%
År 2010	6 800	5 300	-77,90%
År 2011	7000	5500	-78,50%
År 2012	7000	5700	-81,00%
År 2013	7300	5810	-80%
År 2014	7500	5900	-79,0%

Livsmedelsrelaterade händelsestyrda tillsynsaktiviteter år 2013 - 2014

Tillsynsaktivitet	Antal 2013 VP	Antal 2013 utfall	Antal 2014 VP	Antal 2014 utfall
Servicetelefon – inkommande samtal	5000	4020	5000	4672
E-post kopplad till servicetelefon	1700	2330	1700	2675
Godkännandeprövningar – livsmedelsföretag (ärenden)	5	8	1	1
Registrering av livsmedelsföretag	1458	1325	1200	1291
Återkallande av godkännanden – livsmedelsföretag	0	0	0	0
Föreläggande/Förbud avseende livsmedelshantering	100	103	100	75
Klagomål inklusive misstänkta matförgiftningar	850	1047	1000	1053

Antal livsmedelsgodkännanden, registreringar och provtagningar

	Totalt antal livsmedels-objekt	Antal godkännanden(beslut)	Antal registreringar	Utförda prover	Antal tjänliga prover av utförda
2005	5300	Ej aktuellt	Ej aktuellt	3 910	96 %
2006	5 238	1084	1124	5134	91 %
2007	6 407	2047	1005	2023	97 %
2008	6460	1700	1900	2100	96 %
2009	6750	745	1300	2100	93%
2010	6800	13	1400	1050	99%
2011	7000	12	1250	895	97%
2012	7200	7	1248	1209	99%
2013	7300	8	1325	867	99%
2014	7500	1	1291	1008	99%

Matfusk

Omedvetna fel eller uppsåtligt fusk med livsmedel riskerar att både lura konsumenterna men det kan också medföra en hälsorisk. Nya arbetsmetoder utvecklas i syfte att bättre upptäcka fusk eller fel med våra livsmedel och på så sätt stävja livsmedelsbrott. Den absoluta majoriteten företagare har naturligtvis en ärlig och korrekt hantering av livsmedlen men det finns också en liten andel som genom att förvanskar information om livsmedel för att kunna sälja en sämre vara till ett högre pris. Ett flertal riktade kontroller har genomförts där målet

har varit att upptäcka fel med livsmedel och avslöja eller försvåra för de personer som ligger bakom fusk.

- En länsövergripande provtagningskampanj av kebabkött har koordinerats av Miljöförvaltningen och genomförts. Närmare 90 prover på kebabkött har tagits runt om i Stockholms län och skickats på djurartsanalys. Majoriteten av produkterna visade sig innehålla vad som utlovades, i regel rent nöt- eller kycklingkött. I enstaka produkter har emellertid spår av andra djurslag noterats och ett fall av odeklarerade köttslag har påträffats. Den produkten visade sig innehålla upp till 30% fårkött trots att den marknadsfördes som nötkött. Spår av hästkött har också påträffats i enstaka fall.
- Nötkött på restaurang har granskats särskilt i en nationellt samordnad insats där närmare 30 kommuner deltagit och 240 restauranger har kontrollerats. I 8% av dessa kontroller konstaterades att den angivna styckningsdetaljen, exempelvis oxfilé eller ryggbiff, inte fanns att tillgå i restaurangen. I 4% av fallen saknades information om köttets ursprung.

Sammanfattningsvis tyder dessa resultat på att fusk med livsmedel förekommer om än i liten utsträckning. När fusk med livsmedel upptäcks så sker det ofta i konsumentledet, på en restaurang eller i en butik, men själva felet har ofta begåtts långt tidigare i livsmedelskedjan. Det är därför fortsatt viktigt att livsmedel i tidigare led som grossister eller hos tillverkare även fokuserar på att verifiera informationen om livsmedlen. Sådan information kan handla om exempelvis djurslag eller ursprung.

Dricksvatten

Kontroll av staden dricksvattennät är en omfattande uppgift som sker kontinuerligt under hela året. I kontrollen ingår platsbesök vid högvattenreservoarer och provtagning av ledningsnätet. Provtagningen inkluderar mikrobiologiska prov (utan anmärkning) samt en mindre screening för att undersöka förekomsten av PFAA (perfluorerande alkylsyror) och Bisfenol A. Inga halter över åtgärdsgränser påträffades. Samverkan med kringliggande kommuner och länsstyrelsen är en mycket viktig aspekt och det har under årets organiserats gemensamma utbildningar och det har även hållits en beredskapsövning.

Kemiska risker

Historiskt sett så har mikrobiologiska risker varit i fokus för livsmedelskontrollen, men det blir allt viktigare att även kontrollera kemiska faror i livsmedel.

Under två perioder har cirka 40 av Stockholms skolkök kontrollerats avseende servering av fet Östersjöfisk. Sverige har ett undantag från EU:s gränsvärden för dioxiner och PCB för konsumtion av fet Östersjöfisk. Undantaget från gränsvärdet är villkorat och innebär att Livsmedelsverket måste se till att utsatta riskgrupper nås av konsumtion. Sådana riskgrupper är barn och kvinnor i barnafödande ålder. Råden är att det max ska serveras två till tre portioner med fet Östersjöfisk per år och då är det föräldrarna till barnen som ska avgöra när och om fisken ska serveras. Därmed ska inte skolor eller förskolor servera fet fisk från Östersjön över huvudtaget. Kontrollerna granskade bland annat inköpsrutiner och kunskapen om riskerna med fet Östersjöfisk. Det positiva resultatet är att ingen verksamhet serverades fet

fisk från Östersjön, däremot från andra vatten. Det negativa resultaten är att väldigt få hade kännedom om att fet fisk från Östersjön inte ska serveras till barn. Det senare medför att denna typ av kontroll bör vara en stående punkt vid framtida kontroller. Stadens kostchefer bör också informeras om detta så att kunskapen kan spridas.

Som en del av stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning har även allergener på restauranger granskats särskilt. Utgångspunkten har varit en kontroll av huruvida restaurangerna klarar av att servera allergifri kost där det så utlovas. Granskningen har fokuserat på allergenerna mjölk, laktos, ägg, soja, nötter och gluten. I samband med kontrollerna har även information om nya förstärka regler kring konsumentinformation och allergener delats ut. Få eller inga avvikelser har noterats vid kontrollerna men kännedom om vilken information konsumenten har rätt till har varit låg.

Allergikost, eller specialkost, i skolor och förskolor är en stående kontrollpunkt vid granskning av dessa verksamheter. I allmänhet finns ofta bättre förutsättningar än i exempelvis restaurangkök eftersom verksamheten ofta är utformad specifikt för barn med överkänslighet av olika slag. Kökspersonalens kunskap om allergener och rutiner som säkerställer att barnen inte riskerar att få mat som det blir sjuka av har hög prioritet vid kontrollerna. Brister är ovanliga och uppstår oftast om det är tillfällig personal i köken vid exempelvis sjukdom.

Kosttillskott

Årets kosttillskottskontroller har fokuserat på tungmetallanalyser i växtbaserade kosttillskott, analys av läkemedelsklassade substanser i potenshöjande kosttillskott och amfetaminliknande preparat i prestationshöjande produkter, s k "pre-workouts". I samtliga fall har produkter innehållande skadliga substanser påträffats. Samarbete sker med många andra kommuner, Livsmedelsverket och Läkemedelsverket i syfte att inga produkter ska hamna mellan stolarna. Det är vanligt att vissa kosttillskott hamnar i gränslandet mellan livsmedel och läkemedel varför samarbete är nödvändigt för att kunna identifiera och undanröja skadliga preparat.

Märkning av livsmedel

Årets riksprojekt som koordineras av Livsmedelsverket rör närings- och hälsopåståenden med särskilt fokus på funktionella hälsopåståenden, ospecifika påståenden samt medicinska påståenden. 80 kommuner deltar i arbetet och särskilt webbforum finns för informationsutbyte. Under senare år har detta område växt kraftig och många nya rättsakter har trätt i kraft. Projektet riktar sig mot vanligt förekommande livsmedel såsom mjölk- eller bageriprodukter och är menat att fungera som ett kompetenshöjande och likriktande projekt primärt. Närmare 50 produkter har granskats av Livsmedelskontrollen inom ramen för projektet och många brister har noterats, dock av enklare allvarlighetsgrad då de inte rör livsmedelssäkerheten utan redligheten. Detta talar för hur komplex och hur svårtolkat många företagare tycker att regelverket är. I de flesta fallen har konstaterade brister åtgärdats på frivillig basis av företagen.

Nämndmål:

1.3.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

 Uppfylls helt

Analys

Taxan är satt enligt självkostnadsprincipen och den avgift som företag betalar för tillsyn (begreppet "kontroll" används inom livsmedelsområdet) ska motsvara den tillsyn som utförs. Målet syftar till en redogörelse för i vad mån intäkterna motsvaras av utförd tillsyn. Detta avser närmast tillsyn med fasta årsavgifter. I de fall tillsynen bedrivs med så kallad timavgift ska faktureringen motsvara den direkt nedlagda debiterbara tiden.

Utförda tillsynstimmar med fast årsavgift jämfört med tillsynstimmar som motiveras av fasta avgifter

Med hänsyn till intäkter för tillsyn med fasta avgifter skulle under 2014 cirka 23 780 timmar tillsyn utföras inom miljöbalken, Utfallet ligger på cirka 24 740 timmar, det vill säga en differens på cirka 4 % och visar att verksamhetsutövarna fått igen de fasta avgifterna i tillsynstimmar. Avdelningen Hälsoskydd redovisar cirka 550 färre utförda timmar än vad som motiveras av de fasta intäkterna. Denna differens kan framförallt hänföras till färre utförda timmar inom Skolor och förskolor. Avdelningen Plan och Miljö har för objekten med fast tillsynsavgift cirka 1 500 timmar mer debiterbar tillsynstid än vad tagits betalt för, registrerats som utfört, det vill säga cirka 12 700 timmar motiveras av intäkterna men cirka 14 200 timmar finns registrerade som utförda. Till största delen förklaras denna skillnad av omständigheter som gjort att fler timmar behövs läggas ner än vad som motsvaras av avgiften. Exempel är Förbifartens påverkan på naturreservaten som medfört många extra timmar, tvister med anknytning till Bromma flygplats, ett ökande antal exploateringsprojekt, klagomål som visat sig vara obefogade inom området Kross och betong, ökat antal timmar inom Avloppsreningsverk främst genererade av arbete med Stockholms Framtida Avloppsrening. För en del tillsynsområden avser avdelningen att debitera extraordinär tillsynstid.

Inom livsmedelskontrollen redovisas inom Planerad årlig kontroll vars avgifter kan sägas vara fasta årsavgifter, cirka 200 flera utförda timmar (26 333 timmar) jämfört med vad som motiveras av tillsynsintäkterna (26125 timmar) vilket motsvarar 1 %. I de utförda timmarna ingår de timmar som inte utfördes 2013.

Jämförelse av budgeterad totalt utförd tid men redovisad utförd tid

Vid analys av den totala tillsynstiden behandlas olägenhetshanteringen på avdelningen Hälsoskydd separat, eftersom dess villkor skiljer sig från övrig tillsyn eftersom man inte vet på förhand om tillsynen kan debiteras eller ej. Inspektörerna för först tiden i Ecos och långt i efterhand registreras den i Agresso som används för den generella tidredovisningen. Det blir då svårt att veta hur mycket tid som lagts ner och sannolikt finns här en stor felkälla som gjort att antalet timmar överskattats vid tidredovisningen.

För avdelning Plan och miljö planerades sammanlagt 24 850 timmars tillsyn och 26410 registrerades som utförda, varav den planerade debiteringsbara delen uppgick till 14930 och 16 400 timmar registrerades som debiteringsbara. Delvis kan detta förklaras av att det i vissa fall förs tid som visar sig inte kan debiteras som extraordinär tillsynsavgift.

För avdelningen Hälsoskydd planerades exklusive olägenhetshanteringen sammanlagt 31 530 timmars tillsyn inom miljöbalken och cirka 31 600 timmar registrerades som utförda. De planerade debiteringsbara timmarna uppgick till 22430 medan 23000 timmar finns registrerade som utförda.

Inom livsmedelskontrollen planerades ett totalt timantal om 36000 timmar medan 38 600 utfördes. För den debiteringsbara tillsynen planerades 31000 timmar medan cirka 31070 utfördes.

Tabellen nedan visar totalt utförd tillsynstid under perioden 2006 – 2014. Timmarna för olägenhetsärenden finns här representerade med sitt planerade antal, det vill säga cirka 9000 timmar. Under perioden finns en ökande trend för tillsynen enligt miljöbalken till och med 2011 därefter har antalet utförda timmar avtagit något vilket delvis beror på effektiviseringar vilka medfört att den indirekt debiteringsbara tiden minskat sedan 2011. Tillsynsobjekt har också fallit bort och mer tid går till direkt debiterbar tillsyn. För livsmedelskontrollen finns en ökande trend under perioden som helhet som fortsatte under 2014.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miljöbalken	60623	64705	59896	64958	67795	74617	72961	69261	67026
Livsmedelskontrollen	27650	26382	30959	33540	32482	30370	32649	36581	38607

Nämndmål:

1.3.3 Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq /m3 luft.

◆ Uppfylls delvis

Analys

För radontillsynen gäller som mål att alla flerbostadshus, skolor och förskolor ska kontrollerade avseende radon och ha halter under riktvärdet 200 Bq/m³. Detta sker genom den riktade radontillsyn som har bedrivits sedan 2003. Genom radontillsynen ska säkerställas att alla flerbostadshus, skolor och förskolor är kontrollerade avseende radon och har halter under riktvärdet 200 Bq/m³. Då antalet fastigheter och förskolor och skolor i Stockholm hela tiden ökar kan det procentuellt sett se ut som att radonkontrollen inte går framåt trots att stort mätarbete skett hos verksamhetsutövarna under varje verksamhetsår. De kommunala bostadsbolagen säljer också i vissa fall redan radonmätta fastigheter och köper sådana som inte är mätta så den procentuella siffran blir även där missvisande.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 6.2.1 Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft i %.	56	48	55		2014
 6.2.2. Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft.	75	75	75		2014
 6.2.3. Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m ³ luft.	74	75	80		2014

Nämndmål:

1.3.4 Genom en långsiktig miljöövervakning följa miljötillståndet som underlag för tillsyn, programarbete samt övrigt miljöarbete

 Uppfylls helt

Analys

Samordna och långsiktig planera miljöförvaltningens miljöövervakning

Den årliga planen för förvaltningens miljöövervakningsinsatser har reviderats och ingår som bilaga i förvaltningens verksamhetsplan för 2015. En preliminär långsiktig miljöövervakningsplan har sammanfattats i samband med revideringen av den årliga miljöövervakningsplanen.

Aktiviteter:

- Samordna och presentera miljöövervakningsplanen. Utförd.
- Uppdatera miljöövervakningsplan 2015 - 2018. Utförd.

Miljöövervakning inom biologisk mångfald

En stomme till miljöövervakningsprogram för biologisk mångfald med prioriterade insatser fram till 2018 har tagits fram. Materialet ska förankras inom staden, kontakt har tagits bl a med stadsdelsförvaltningarna. Ett förslag till program ska presenteras i nämnden under första delen av 2015. Kartor med ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO) har tillgängliggjorts digitalt både internt och externt genom publicering på Miljöbarometern och som wms-filer. Förberedelser för återplantering av större vattensalamander i Kyrksjölötens natura 2000-område har utförts, liksom en fördjupad förändringsanalys av biotoper. Uppgifter från stadens artdatabas ArtArken har matats in i den nya versionen av nationella Artportalen.

Den tidigare skapade webbapplikationen för ArtArken färdigställs genom en databaskoppling till nya Artportalen, där olika specialiserade sökfunktioner möjliggörs.

Aktiviteter:

- Analyser av konnektivitet (samband) med flera parametrar på landskapsnivå inom stadens ekologiska infrastruktur. Utförd.
- Analyser med fokus på arter som lyfts fram i lagstiftning och nationell rödlista samt utvalda indikatorarter. Utförd.
- Kontinuerlig uppdatering och utveckling av databasen ArtArken och dess koppling till den nationella databasen Artportalen. Utförd
- Naturtypsövervakning med källrelaterad förändringsanalys. Utförd.
- Ta fram ett program för övervakning av tillståndet för valda delar av stadens växt- och djurliv samt därmed relaterade ekosystemtjänster. Utförd
- Uppföljning av internationella indikatorer för biologisk mångfald - Singapore Index on Cities' biodiversity (CBI). Utförd

Miljöövervakning klimatförändringar och klimatanpassning

Under året har inventering av data påbörjats, men arbetet är ännu endast i en inledande fas varför inga data har kunnat presenteras på Miljöbarometern.

Aktiviteter:

- Utveckla indikatorer för klimatförändringar och klimatanpassning. Ej utförd eftersom arbetet med inventering av klimatdata har försenats.

Miljöövervakning mark

En undersökning av stadens parker och lekplatser har genomförts 2014. Tilldelningsbeslutet blev överklagat under våren vilket innebär att projektet kunde starta först under hösten. Provtagning, analys och rapportskrivning genomfördes och ska ha avslutats den 31 december 2014.

Information från förvaltningens miljöövervakning av grundvattenföroreningar är införd i förvaltningens miljödatabas. Platser för tidigare undersökningar av markföroreningar finns nu också markerade i markdatabasen, men resultaten redovisas i rapporter.

Fortsatt planering av kommande års markundersökningar pågår liksom sammanställning av tidigare framtagna data till förvaltningens miljödatabas.

Aktiviteter:

- Genomföra undersökning av markföroreningshalter i stadens lekparkers och parker. Utförd.
- Sammanställa tidigare information om mark- och grundvattenföroreningar. Utförd.
- Undersöka förutsättningarna för att söka statliga medel för fortsatt kartering av historiskt förorenade områden. Utförd.

Miljöövervakning miljögifter

I Drevviken, Årstaviken, Brunnsviken och Saltsjön har månatliga vattenprover samt fisk analyserats. Vattnet har analyserats med avseende på metaller och fluorerade ämnen, bl a PFOS och PFOA. Fisken har analyserats med avseende på PCB, fluorerade ämnen och bromerade flamskyddsmedel. Resultaten för 2012 och 2013 redovisades i nämnden i november 2014 och visar på att det framför allt kommer att bli svårt att nå MKN för PFOS i både vatten och fisk samt för bromerade dioxin och furan i fisk.

Under 2014 har en utvärdering och revision av programmet genomförts. Slutsatserna av denna kommer att resultera i ett nytt program som tar hänsyn till förändringar i vattenförvaltningen, med fler prioriterade ämnen och fler vattenförekomster i den kommande vattenförvaltningscykeln 2015-2021.

Aktiviteter:

- Genomföra reguljär miljögiftsövervakning i Drevviken, Årstaviken, Brunnsviken och Saltsjön. Utförd.

Miljöövervakning vatten

Undersökning av makrofyter (större vattenväxter) har utförts enligt plan. Planerad utvärdering av hittills utförd övervakning av ekologisk status samt framtagande av reviderad plan för fortsatt övervakning har ännu inte utförts på grund av att resurser för detta allokerats till färdigställande av miljödatabasen. En ny limnolog med ansvar för övervakning av ekologisk status och utveckling av stadens arbete med åtgärdsprogram för vatten har anställts från och med november 2014.

Aktivitet:

- Upphandla och genomföra undersökningar i enlighet med övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer (till exempel fisk, vattenväxter och bottenfauna). Ej utförd, eftersom planerad utvärdering av hittills utförd övervakning samt framtagande av reviderad plan för fortsatt övervakning inte har tagits fram eftersom resurserna har allokerats till färdigställande av miljödatabasen.

Påbörja arbetet med att utveckla miljö- och hälsoutredningen till ett planeringsunderlag för samtliga tillsynsområden

Under 2014 har arbetet med miljö- och hälsoutredningen utvärderats och utvecklats. Den nya inriktningen är att ta fram en enklare och tydligare rapport om miljötillståndet i Stockholm som underlag för ett nytt miljöprogram. Arbetet med rapporten är i full gång och ska presenteras för nämnden under våren 2015.

Aktivitet:

- Samordning av översyn och utveckling av miljö- och hälsoutredningen. Utförd.

Genomföra miljöövervakning inom området miljöns inverkan på människors hälsa

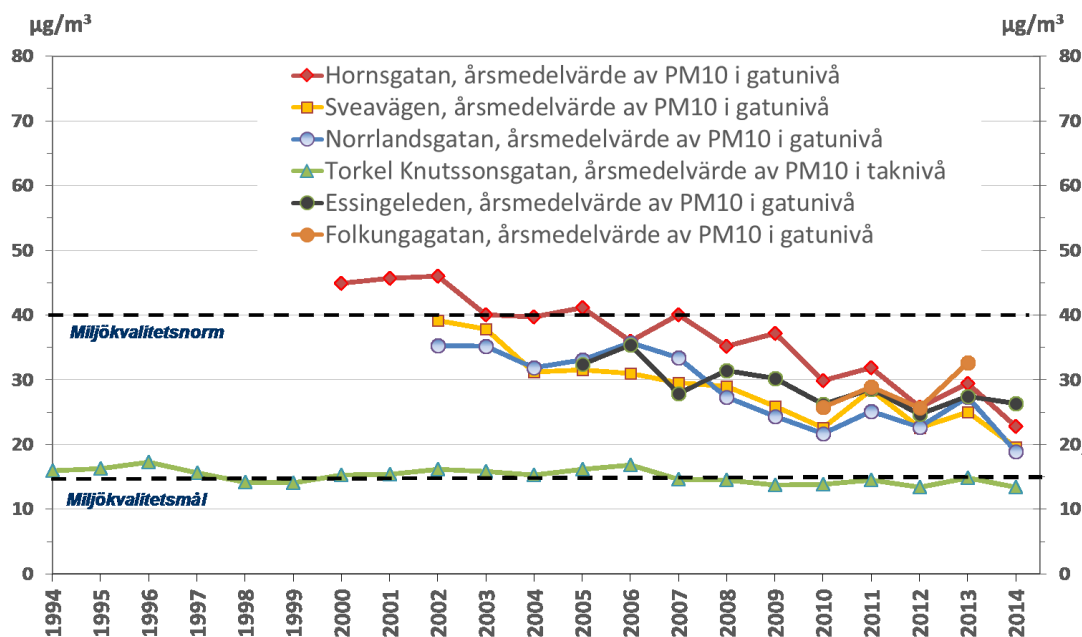
En fördjupad analys av de bullerrelaterade frågorna har gjorts för att undersöka förekomsten av eventuella trender, jämföra resultaten med tidigare medborgarundersökningar och andra enkäter som tagits fram i staden. Enkäten i sin helhet redovisades för miljö- och hälsoskyddsnämnden i juni. Bullermätningar pågår kontinuerligt i Observatorielunden och på Sveavägen. Resultaten från "Trafikbuller och planering" har legat till grund för förvaltningens bedömningar av projekt i samband med de workshops som hållits mellan de fyra kontoren om 140 000 bostäder.

Aktiviteter:

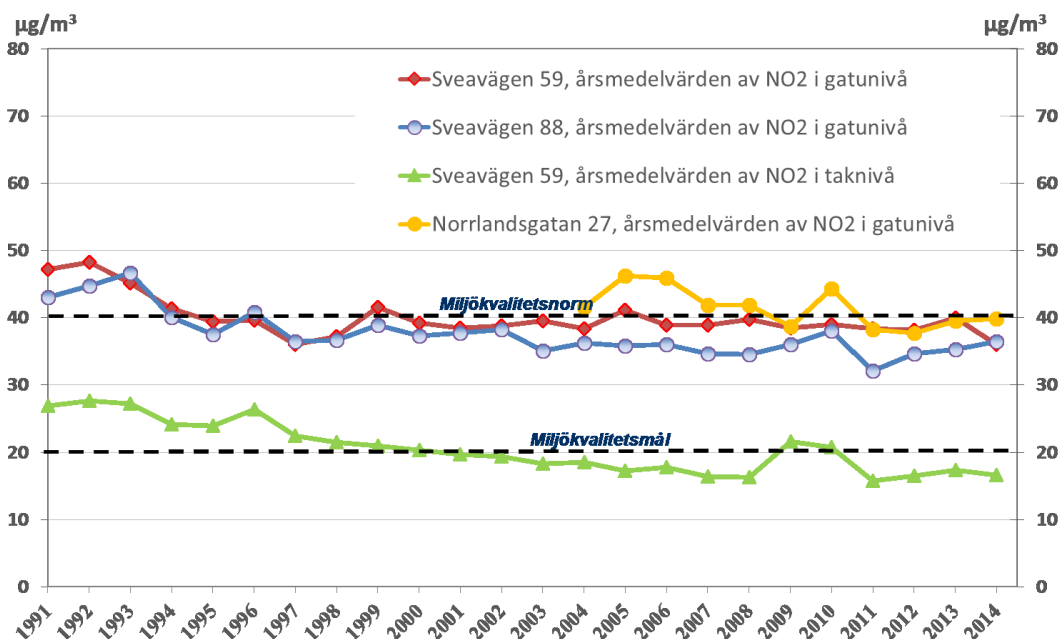
- Kommunikation och lansering av resultat från rapportserien "Trafikbuller och planering" i produktionsplaneringen för 140 000 bostäder i Stockholm. Utförd.
- Förvaltning och utveckling av bullerdatabasen som bland annat utgör bas för E-tjänst buller och som verktyg i tillsynen. Utförd.
- Synliggöra och presentera uppdaterad bullerkartläggning. Ej utförd på grund av omfattande behov av kvalitetsgranskning samt försenade leveranser av trafikdata från trafikkontoret.
- Synliggöra och presentera mätdata från stadens fasta mätstationer för buller. Ej utförd på grund av nedprioriterad uppgift samt antagande att ljudnivån inte förändrats i större utsträckning jämfört med senaste sammanställning.

Åtgärder för att minska luftföroreningshalter i staden

Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) klarades på stadens gator 2014 tack vare trafikkontorets dammbindningsåtgärder i kombination med gynnsamt väder. Däremot överskred normen för PM10 på Essingeleden där mätningar utförs på uppdrag av Trafikverket. Här överskreds miljökvalitetsnormen 36 dygn jämfört med de tillåtna 35 dyggen per år. Utvecklingen av mätvärden för partiklar (PM10) framgår av diagrammet nedan.

Stor trafikmängd och högre hastighet på Essingeleden i förhållande till innerstadsgator leder till en betydligt högre direkt emissions av partiklar vilket är orsaken till överskridandet trots gynnsamt väder. Normen för kvävedioxid överskrids fortfarande i staden. Trafik- och renhållningsnämnden har efter ett föreläggande från miljö- och hälsoskyddsnämnden utrett förbud mot genomfart för tung trafik på Hornsgatan i syfte att minska halten kvävedioxid. Förvaltningen analyserar för närvarande trafiknämndens slutsatser. Av diagrammet nedan framgår mätvärden från SLBs mätningar av kvävedioxid.

I Stockholm mäts luftkvaliteten kontinuerligt på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och Norrlandsgatan. Dessa platser fyller en viktig funktion för övervakning och jämförelse mot miljökvalitetsnormer. Sett utifrån rådande miljökvalitetsnormer är de mest problematiska luftföroreningarna i Stockholm partiklar mätt som PM10 samt kvävedioxid (NO₂). SLB-analys mäter dock inte enbart de ämnen som regleras utan även t ex ultrafina partiklar och sot. Detta krävs för att kunna kartlägga partiklars ursprung och föreslå effektiva åtgärder. Utöver mätningar används olika spridningsmodeller för att kunna beräkna halter av olika ämnen i stadsluften. Haltberäkningar är ett viktigt komplement till mätningar när luftkvaliteten ska utvärderas mot gällande normer och även då åtgärders effekter ska utvärderas. Genom framtagande av tydliga beslutsunderlag gällande halter av olika ämnen, effektiva åtgärder och luftföroreningarnas hälsoeffekter har miljöförvaltningen bidragit en förbättrad luftkvalitet inte minst med avseende på partiklar (PM10). Resultat av mätningar kan följas i realtid på Östra Sveriges Luftvårdsförbunds hemsida, <http://www.slb.nu/lvf>. Prognoser för luftföroreningshalter kommande dygn presenteras även dagligen i radio, DN och SVD.

Erbjuda förvaltningens expertkompetens inom luftövervakningsområdet till externa aktörer

Uppdrag till externa aktörer genomförs som del i avtalet med Östra Sveriges luftvårdsförbund och styrs av efterfrågan på förvaltningens tjänster. Efterfrågan på SLB-analys kompetens har varit hög under år 2014 och cirka 50 utredningsuppdrag har genomföras främst i samband med bostadsexploatering och i infrastrukturprojekt. Arbete med att belysa konsekvenser har bidragit till en hållbar samhällsutveckling ur luftkvalitetssynpunkt. Därutöver har SLB-analys bidragit till ökad kunskap om luftföroreningars hälsoeffekter genom exponeringsberäkningar i samarbetsprojekt med miljömedicinska forskare. Slutligen så har SLB-analys även bidragit med vår expertkompetens till centrala myndigheter och regeringskansliet. SLB-analys har under år 2014 exempelvis suttit med som expert på luftkvalitet i den statliga partikelhaltutredningen där införande av eventuell dubbskatt avhandlas. Utredningen presenterar sitt underlag i mars år 2015.

Genomföra drift av regionalt system för övervakning av luftmiljö på uppdrag Luftvårdsförbundet i Stockholm och Uppsala län enligt avtal för år 2012 - 2015.

Mätningar inom Östra Sveriges Luftvårdsförbund fyller en viktig funktion för Stockholm eftersom import av luftföroreningar från andra länder mäts. Tack vare detta kan det lokala haltbidraget från enskilda gator tas fram och behov av lokala åtgärder kan analyseras. SLB-analys har drivit det regionala systemet i enligt gällande avtal. Utförd.

Nämndmål:

1.3.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.

◆ Uppfylls delvis

Analys

Kommunicera miljösituationen i Stockholm och stadens miljöarbete via Miljöbarometern

Under 2014 har bland annat dataunderlag från medborgarenkäten om miljö och miljövanor lagts till. Ny årlig uppföljning av stadens miljömål har redovisats. Ett nytt avsnitt om elproduktion från solceller har utvecklats med en visualisering. Indikatorer för fåglar har utvecklats och publicerats. Webbplatsen har omkring 3000 unika besökare per månad.

Aktiviteter:

- Projektledning och samordning av Miljöbarometern. Utveckling och kommunikation av miljöstatistik och miljödata. Utfört.
- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning på Miljöbarometern. Ej utfört. Arbetet har inte kunnat inledas under 2014 på grund av att klimatdata först måste sammanställas, bearbetas och analyseras. Detta kommer att ske under 2015.
- Utveckla information om natur- och biologisk mångfald på Miljöbarometern och stockholm.se. Utfört.

Lagra och tillgängliggöra miljöförvaltningens mät- och geodata via Miljödata

Miljöförvaltningens externa tjänster har presenterats vid Open Stockholm Award 2014 och vid intern workshop för handläggare från de tekniska kontoren. Under hösten lanserades Miljödatas interna webbportal för miljöförvaltningens handläggare. Miljödata övergick under 2014 i förvaltning och förvaltas fortsättningsvis enligt en årlig förvaltningsplan.

Aktivitet:

- Samordna förvaltning och utveckling av Miljödata, miljöförvaltningens GIS-verksamhet och Öppen data. Utfört.

Nämndmål:

1.3.6 Genom MHN:s expertkompetens utveckla stadens miljöarbete och bidra till att målen i Stockholms miljöprogram och andra program uppfylls och följs upp.

 Uppfylls helt

Analys

Bevaka och utveckla MHN:s och stadens intressen i externa miljö- natur- och vattenvårdssamarbeten.

Som representant för miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms stad har förvaltningen deltagit i olika externa samarbetsformer för att utveckla arbetet och bevaka nämndens och stadens miljö- och naturvårdsintressen.

Stadens samarbeten och några resultat:

- Länsstyrelsens Regionala Miljömålsråd som utformar och utvärderar miljömålen på regional nivå.
- Länsstyrelsens Regionala miljömålsgrupp med uppdrag att följa upp miljöarbetet i länet.
- Miljömålsnätverket; representera Stockholms stad i Miljömålsnätverket. Nätverket leds av länsstyrelsen och är ett beredningsorgan till Regionala miljömålsrådet.
- Styrgruppen för MSL Miljösamverkan Stockholms län.
- Arbetsgrupper inom Miljösamverkan Stockholms län, bl a nationellt tillsynsprojekt för skolor – ventilation och städning.
- Miljöchefsgruppen Sveriges kommuner och landsting.
- Brunnsvikensamarbetet som leds av Solna kommun med medverkan från Stockholm och Sundbyberg. Arbetet inriktas på att nå god vattenstatus genom gemensamma insatser inom miljöövervakning och för framtagande av ett lokalt åtgärdsprogram.
- Bällstaågruppen. Miljöförvaltningen leder och samordnar det kommunövergripande samarbetet kring Bällstaån. I samarbetet ingår länsstyrelsen och Trafikverket. Under året har den utökade provtagningen i Bällstaån 2013, inklusive en analys av förändringar i vattenkvaliteten under perioden 1992-2013, redovisats. Resultaten är viktiga underlag för genomförande av åtgärder för förbättring av vattenkvaliteten i ån. Ett förslag till formalisering av samarbetet kring Bällstaån har tagits fram av Bällstaågruppen. Förslaget behöver förankras väl i berörda kommuner under 2015. Ett förslag till lokalt åtgärdsprogram har tagits fram. För mer info se under 1.3.8 om åtagande för Bällstaån.
- Igelbäcksgruppen; representera Miljöförvaltningen i samarbetsorgan för Igelbäcken bestående av kommuner, Länsstyrelsen, Trafikverket och föreningar. Provtagning enligt övervakningsprogram i samarbete med övriga kommuner. Under 2014 har utökad provtagning av vattenkemi samt basprogram för bottenfauna och fisk genomförts. Tre möten hittills under året, varav ett i fält. Miljöförvaltningen har

deltagit i årets provfiske av grönling vid en ny lokal i Igelbäcken, där grönlinghabitat skapats av Trafikverket i samband med vägbygge.

- Kustvattenvårdsförbundet; representera Stockholms stad i Svealands kustvattenvårdsförbunds (SKVVF) beredningsgrupp och därmed påverka förbundets inriktning. Vattenprovtagning har under 2014 utförts i 179 punkter längs Svealandskusten. Resultaten för 2013 presenterades vid nämndens sammanträde den 20 maj i rapporten Svealandskusten 2014. En ny webbportal för miljön i kustvattnet, www.svealandskusten.se har lanserats med Stockholm som en av pilotkommunerna.
- Mälarens Vattenvårdsförbund; representera Stockholms stad i förbundets arbetsgrupp och därmed påverka förbundets inriktning. I samarbete med länsstyrelsen i Stockholms län har under året en populärskrift om fiskar i Mälaren tagits fram och ett seminarium arrangerats om miljögifter i akvatisk miljö i samarbete med Svealands kustvattenvårdsförbund och miljöförvaltningen i Stockholm. Förbundet har även gjort en inventering av miljögiftsundersökningar i Mälaren. Rapporten är ett underlag för utarbetande av ett miljögiftsövervakningsprogram för Mälaren.
- Stockholm och Uppsala läns Luftvårdsförbund som övervakar regionens luftkvalitet.
- Naturvårdsverkets referensgrupp för screening av miljögifter; deltagande i nationell referensgrupp med två möten per år. Gruppen planerar Naturvårdsverkets screeningar av miljögifter och analyserar resultat från dessa. Genom deltagandet får förvaltningen bra överblick över nya ämnens förekomst i miljön och ett bra nätverk av aktörer inom miljögiftsövervakning.
- Regional samverkansgrupp för vidareutveckling av MatrixGreen; delta i regional samverkansgrupp som grund för vidareutveckling av GIS-verktyget MatrixGreen, ett verktyg som stöd för bedömning av spridningssamband i landskapet, som underlag till fysisk planering, miljöövervakning m.m. Manual och användarstöd för MatrixGreen (MG) har tagits fram av samverkansgruppen i Länsstyrelsens regi och nya uppdaterade versioner av MG har släppts. Miljöförvaltningen ingår även i referensgrupp för framtagande av en länsomfattande biotopkarta, vilken innebär att viktig ny rådata för fortsatta MG-analyser kan skapas.
- Stadens Naturvårdsnätverk; med fokus på miljöövervakning och åtgärdsarbete representera miljöförvaltningen i stadens samlade forum för naturvårdsfrågor. Medverkande förvaltningar är: miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, idrottsförvaltningen, stadsmuseet och Hässelby-Vällingby SDF. Fem möten har hållits under året, varav ett i fält. Bl a har en presentation av Parkdatabasen gjorts av trafikkontoret. Nätverket utgör även referensgrupp för framtagandet av miljöövervakningsprogrammet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Storstadsdialog och -samarbete om kemikalier. Under arbetet med kemikalieplanen formerades en grupp av kommuner som träffas några gånger per år för att utbyta erfarenheter och diskutera gemensamma frågeställningar, ibland med inbjudna gäster (till exempel Svanen, Miljöstyrningsrådet, KemI). I gruppen ingår förutom Stockholm, Göteborg och Malmö för närvarande även Helsingborg och Västerås.

- Sveriges Ekokommuner; representera Stockholm stad och samordna stadens arbete i det kommunala nätverket och föreningen Sveriges Ekokommuner. Föreningen som består av 83 kommuner arbetar för att Sveriges alla kommuner ska bli hållbara. Medlemskommunerna representeras av en tjänsteman och en politiker i ledande ställning. Rapportering av nyckeltal samt deltagande i årsmötet. Vid årsmötet beslutades om justering av medlemsavgiften. Vidare presenterades lokalt hållbarhetsarbete, bland annat arbetssättet (Natur- och friluftsråd samt satsning på Naturens dag, i samverkan med lokala föreningar och organisationer) som ledde fram till att Örnsköldsvik valdes till Årets Friluftskommun.
- Södertörnsekologerna; representera Miljöförvaltningen i det kommunala naturvårdsnätverket och samverkansorganet Södertörnsekologerna. I nätverket ingår, förutom Stockholms stad, kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö. Ordförandeskapet delas mellan kommunerna. Ett möte har hållits under året. Diskussioner har förts med Länsstyrelsen om regional strategi för att nå miljömålet "Ett rikt växt- och djurliv" samt om gemensam fladdermusinventering.
- Tyresås Vattenvårdsförbund, representera Stockholms stad i Tyresås Vattenvårdsförbund, arbetsgruppen med tjänstemän från berörda kommuner, Länsstyrelsen och Stockholm Vatten. Medverka till genomförandet av Tyresås åtgärdsprogram 2010-2015. Ett seminarium har arrangerats om dagvattenhantering i planarbetet med deltagande från alla berörda kommuner. Huddinge kommuns arbete med åtgärdsprogram för sjön Trehörningen fortsätter i samarbete med Stockholm Vatten.
- Storstadsdialog och -samarbete om fysisk planering med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande miljöfrågor i fysisk planering.
- Storstadsdialog och -samarbete om stadens ljud med Malmö, Helsingborg och Göteborg; erfarenhetsutbyte i frågor rörande trafikbuller samt externt industribuller.
- Bullerskyddsgruppen: Stadens samlade kompetens vad gäller bullerskydd från stadens berörda förvaltningar; miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret.
- Bullernätverket i Stockholms län; Nätverk för samverkan i bullerfrågor i samarbete mellan Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms län.
- Förvaltningen har vid ett flertal tillfällen medverkat i konferenser och andra externa arrangemang och informerat om bullerfrågor.
- Deltagande på konferensen Third Nordic International Conferens on Climate Change Adaptation 2014 samt Master Class on Integrated Climate Change Adaptation Solutions i Köpenhamn.
- Klimatanpassningsgrupp; Samverkansgrupp med aktivt deltagande från miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret för att stödja stadsledningskontoret med klimatanpassningsarbetet i Stockholm. Underåret har

kommunstyrelsen beslutat om att ta fram en Handlingsplan för klimatanpassning för staden, som komplement till miljöprogrammet

- Biogas - Öst; Ett regionalt samarbete kring biogas i Mälardalen lett av Energikontoret i Mälardalen.
- Storstadsdialog och -samarbete om energieffektiviserings- och klimatarbete med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande energieffektivisering och klimat.
- Projektledning av det regionala energi- och klimatrådgivningsarbetet med Stockholms läns kommuner samt Håbo kommun.
- Klimatkommunerna; representera Stockholm stad i det kommunala nätverket Klimatkommunerna. Klimatkommunerna som består av 32 kommuner och ett landsting (Stockholms län) arbetar för att Sveriges kommuner ska minska utsläppen av växthusgaser. Medlemskommunerna representeras av en tjänsteman och en politiker.
- Länsstyrelsens hälsoskyddsnätverk. Aktivt deltagande genom att hålla utbildning och bidra med expertis i inomhusmiljöfrågor

Bidra till att målen i Stockholms miljöprogram uppfylls och följs upp.

Uppföljning av miljöprogrammet 2012-2015 sker årligen i ett separat ärende till kommunfullmäktige enligt beslut i budgeten. En uppföljning har genomförts avseende år 2013. Nästa uppföljning genomförs i samband med T1 2015. Utfallet för staden miljömål redovisas kontinuerligt på miljöbarometern.

Som ett av underlagen för att följa upp miljöprogrammet har den återkommande undersökningen av stockholmarnas miljövanor och attityder 2013 genomförts och avrapporterats under våren 2014.

Aktiviteter:

- Bistå i framtagandet av en årlig redovisning av arbetet med miljöprogrammet. Utförd.
- Samordning, uppföljning och kommunikation av miljöprogrammets delmål som berör nämnden. Utförd.
- Slutföra och rapportera medborgarenkäten "Miljö och miljövanor i Stockholm", en undersökning av stockholmarnas miljövanor och attityder. Utförd.

Stödja arbetet med miljötillsyn, klimatanpassning, miljömål, planhandläggning mm

Kemikalieplanen och uppbyggnaden av kemikaliecentrum presenterades på stadens Goda exempel-mässa. Förvaltningen har också varit medarrangör till ett välbesökt miljögiftsseminarium tillsammans med Mälarens vattenvårdsförbund och Svealands Kustvattenvårdsförbund.

Miljöförvaltningen deltar i en förvaltningsövergripande grupp om klimatanpassning som samordnas av stadsledningskontoret, och har ett huvudansvar för att följa kunskapsläget om klimatförändringar. Under våren har Länsstyrelsen skickat ut ett förslag till Regional handlingsplan för klimatanpassning på internremiss, som förvaltningen har lämnat synpunkter på. Kommunstyrelsen har remitterat två konsultrapporter om stadens klimatanpassning, som

förvaltningen besvarat liksom remisser av regionala strategier för miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning och Giftfri miljö.

Aktiviteter:

- Bidra till att varor som säljs i staden inte innehåller farliga kemikalier däribland allergiframkallande. Mål 1 Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016. Utförd.
- Expertfunktion vid interna och externa förfrågningar. Utförd.
- Informera om miljögiftsprojekt där förvaltningen deltagit. Utförd.
- Medverka i stadens arbete med klimatanpassning. Utförd.
- Från projekt c/o city bistå exploateringsnämnden att utveckla grönytefaktorn. Utförd.
- Urbana ekosystemtjänster. Utförd.
- Hit hör också arbetet inom Norra Djurgårdsstaden och arbetet med 140K. Utförd.

Miljösamverkan Stockholms län

Verksamheten inom Miljösamverkan Stockholms län har genomförts enligt den verksamhetsplan och budget som antagits av Kommunförbundet Stockholm län, Länsstyrelsen och länets kommuner. Miljöförvaltningen har svarat för administration och koordination av samverkansprojekt, kommunikation och verksamhetsutveckling.

Nämndmål:

1.3.7 Aktivt bidra till att stadens mål om giftfria varor och byggnader ska uppnås.

Uppfylls helt

Analys

Ett kemikaliecentrum ska inrättas som ett kompetenscentrum för kemikaliefrågor i staden

Två nya specialister har anställts, Kemikaliecentrums kärnverksamhet består nu av en samordnare och två specialister som ska stödja och driva stadens arbete med implementering av Kemikalieplanen.

Aktivitet:

- Nyanställa experter på kemikaliearbete. Planering av kemikaliecentrums arbete. Utförd.

Ge förvaltningar och bolag stöd i kemikaliefrågor

Förfrågningar har besvarats kring bland annat miljökrav på förbrukningsprodukter, IT-produkter, kemikalier i förskolor golvmaterial med mera. Diskussioner förs med bland annat serviceförvaltningen, Skolfastigheter i Stockholm AB och flera stadsdelsförvaltningar.

Aktiviteter:

- Ge stöd i frågor om kemikalier relaterat till upphandling, tillsyn, byggande, substitution med mera. Utförd.

Utveckla metoder för kommunikation om kemikalier med medborgare och verksamhetsutövare, bland annat genom Stockholms kemikalieforum

Arbetet med att utveckla stadens kemikaliekommunikation pågår. Dels genomförs seminarier för stadens handelsföretag dels seminarium för kommunala verksamhetsutövare och utställning med medborgarna som målgrupp. Arbetet med att göra en mer övergripande kommunikationsplan genomfördes hösten 2014.

Aktiviteter:

- Påbörja arbetet med en kommunikationsplan för stadens kemikaliekommunikation. Utförd.
- Utveckla Stockholms kemikalieforum. Utförd.

Nämndmål:

1.3.8 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.

 Uppfylls helt

Analys

Fortsatt arbete med lokal handlingsplan för förbättrad vattenkvalitet i Bällstaån

Ett förslag till lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån, inklusive kostnadsuppskattningar för föreslagna åtgärder, har tagits fram 2014. Utredningen är ett underlag för genomförande av åtgärder som syftar till att förbättra Bällstaåns vattenkvalitet. Förslagen utgår från konstaterade förbättringsbehov för fosfor, zink och PAH och har fokus på rening och utjämning av dagvatten inom Stockholms stad.

Aktiviteter:

- Genomföra övervakning enligt miljöövervakningsprogram 2012-2015 för Bällstaån. Utfört.
- Utredda möjligheter till förbättring av vattenkvaliteten i Bällstaån. Utfört.
- I samarbete med Järfälla kommun och Stockholm Vatten AB spåra källor till förhöjda halter av b.la. Zink och Koppar inför genomförande av åtgärder. Ej utförd. På grund av andra prioriterade åtagande med koppling till Bällstaån aktiviteten inte genomförts under 2014. Utfört.
- Utföra riktad miljötillsyn i Lunda industriområde. Utfört.
- Ta fram ett förslag till lokalt åtgärdsprogram, inklusive en finansieringsplan, för Bällstaån i samråd med övriga berörda intressenter. Utfört.

Samordna, följa upp och kommunicera stadens arbete med nuvarande Vattenprogram och kommande Handlingsplan för god vattenstatus

Miljöförvaltningens förslag till Handlingsplan för god vattenstatus godkändes av nämnden den 4 februari. Förslaget remissbehandlades därefter av kommunstyrelsen och kommer under början av 2015 att tas upp för beslut i kommunfullmäktige. En ny dagvattenstrategi för staden godkändes av berörda nämnder och Stockholm Vattens styrelse i juni, och kommer liksom handlingsplanen att beredas för beslut i kommunfullmäktige under början av 2015.

Årsrapporten för vattenprogrammet, med redovisning av miljötillstånd och genomförda åtgärder, skjuts fram ett år och förlängs till att omfatta åren 2011-2014 som en slutredovisning av nuvarande Vattenprogram. Tillståndsavsnittet ska under 2015 omarbetas med fokus på redovisning av ekologisk och kemisk status enligt Handlingsplan för god vattenstatus.

Aktiviteter:

- Bidra till implementering av stadens dagvattenstrategi. Utfört.
- Fortsätta arbetet med framtagande av underlag till konkreta åtgärder för god vattenstatus enligt Handlingsplanen för god vattenstatus. Utfört.
- Framtagande av årsrapport för 2011-2013. Utfört.
- Samordna och informera om Vattenprogrammet. Utfört.

Nämndmål:

1.3.9 Stadens mål för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan ska uppnås

Uppfylls helt

Analys

Beräkna energianvändning och växthusgasutsläpp i Stockholm

Datainsamling och -bearbetning har genomförts kontinuerligt under året och under senhösten har utsläppen för 2012 års växthusgasutsläpp beräknats samt en prognos för 2013 års utsläpp. Beräkningarna kommer att presenteras för nämnden i början av 2015.

Dataunderlaget har även använts till att kunna bistå staden med kunskap om enskilda åtgärders potential att minska växthusgasutsläpp, bland annat för uppföljning av stadens åtgärdsplan för klimat och energi (ÅKE).

Omvärldsbevakning och implementering av nya underlag och förutsättningar för stadens beräkningsmodell har skett kontinuerligt under året. Förvaltningen har deltagit aktivt i internationellt samarbete för global beräkningsmetod och har följt utvecklingen av alternativa beräkningsmetoder.

Aktiviteter:

- Genomföra energisystemanalyser, beräkna utsläpp av växthusgaser och energianvändning samt årligen avrapportera till nämnden. Utfört.
- Vidareutveckla beräkningsmetodik för växthusgasutsläppen i Stockholm. Utfört.

Bidra med expertkunskap till stadens förvaltningar och bolag.

Förvaltningschefen är med i Norra Djurgårdsstadens styrgrupp. Inom fokusgrupp Energi i Norra Djurgårdsstaden har förvaltningen löpande bistått exploateringskontoret med energiteknisk expertkompetens. Energicentrum har bistått exploateringskontoret vid två kompetensseminarier för byggherrar rörande arbetet med att energieffektivisera de befintliga blåklassade industribyggnaderna. Vid seminarierna har stadsbyggnadskontoret och stadsmuseet deltagit. Miljöförvaltningen har initierat och bistår exploateringskontoret med genomförandet av en tävling för en energiskulptur i N. Djurgårdsstaden som ska producera solenergi. Energicentrum har även bistått med energiteknisk expertis till N. Djurgårdsstaden Innovation. Förvaltningen har deltagit vid Klimatpaktens signeringslunch för nya medlemmar i pakten samt bistått Stockholm Business Region Development med planering och genomförande av klimatpaktens årskonferens. Miljöförvaltningen har bistått Serviceförvaltningen vad gäller möjligheter att ställa energikrav vid upphandlingar.

Aktiviteter:

- Ansvara för fokusgrupp energi i Norra Djurgårdsstaden. Utfört.
- Bistå förvaltningar och bolag i att uppfylla målsättningarna (mål 3) i miljöprogrammet. Utfört.
- Bistå Stockholm business region med expertstöd till Klimatpakten. Utfört.
- Genom energicentrum anordna seminarier och ge ut informationsmaterial. Delvis utförd. Energicentrums nyhetsbrev har inte givits ut på grund av långtidssjukskrivning.
- Vidareutveckla "Solstaden", stadens testbädd för solenergiteknik. Utfört.

Engagera stockholmare och verksamma i Stockholm till minskad energianvändning och minskade utsläpp av växthusgaser

Via stadens webb, sociala medier och andra egna kanaler har förvaltningen löpande informerat om stadens energi- och klimatarbete. På webbsidan Stockholm växer och i Stockholms stads nya utställning Stockholm växer/Stockholmsrummet på Kulturhuset har miljöförvaltningen tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och Innovation informerat om den Hållbart växande staden. Dessutom hålls klimatfrågan aktuell för stockholmarna genom ett kontinuerligt nyhetsflöde på stockholm.se. Ett exempel är att när Färdplanen för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 togs i Kommunfullmäktige kommunicerades också rapporten. En större kommunikationsinsats föranleddes med anledning av att Stockholm i mars utsågs till årets klimatstad 2014 av WWF, och därigenom representerade Sverige i den internationella tävlingen.

Under året har Klimatsmarta stockholmare startat upp kommunikation via sociala medier: sidorna Klimatsmarta stockholmare på Facebook, Klimatsmarta08 på Twitter och Klimatsmarta_stockholmare på Instagram. Syftet är att engagera fler stockholmare till att göra klimatsmarta val, att informera om stadens klimatarbete samt att stärka dialogen med medborgarna. I december 2014 genomförs sociala medier-kampanjen Klimatsmart jul som innebär att en julkalender med 30 tips för en hållbar och klimatsmart jul sprids från första

advent till nyårsafton via de nya sociala medier-sidorna. Mer info på www.stockholm.se/julkalender

Under sommaren genomförde Klimatsmarta stockholmare projektet Klimatvågens sommarturné. Under juni och augusti besökte åtta sommarjobbade gymnasieungdomar tillsammans med handledare från miljöförvaltningen åtta bibliotek och tre festivaler i staden för att hjälpa medborgare och besökare att väga och diskutera sin klimatpåverkan med Klimatvågen. Projektet innebar direktkommunikation om klimatförändringarna med över tusen personer och uppmärksammades även i lokalmedia. Satsningen att anställa sommarjobbare bedömdes som lyckad.

Klimatsmarta stockholmare har utvecklat en ny, mer interaktiv version av appen Upptäck Stockholm. Den nya versionen möjliggör utskick av tips och bilder på aktuella utomhusaktiviteter och intressanta platser i staden direkt till appens användare. Innehållet har uppdaterats och utökats till 1500 platser i staden inom 38 olika kategorier. Appen har även fått en sökfunktion och visar lokala vädret och temperaturen. Den nya versionen lanserades i juni och har därefter uppdaterats ytterligare en gång i december 2014 med en vinterapp med vintertema och för att korrigera de tekniska felaktigheterna i den första leveransen.

Månadens klimatsmarta exempel, det så kallade Pingvinpriset, har hittills i år uppmärksammat följande verksamheter inom staden för ett energi- och klimatarbete i framkant.

- Januari: Genomförandeprojektchef Fredrik Bergman och exploateringskontoret för sitt engagemang att minska stadens energianvändning och klimatpåverkan genom att planera och driva Norra Djurgårdsstadens bygglogistikcenter.
- Februari: Projektledare och lärare i dans Ivve Martinez och kulturskolan i Farsta, Vantör och Älvsjö för sitt arbete med att projektleda hållbarhetsevenet som anordnades första gången i november 2013.
- Mars: Utredare Elisabet Bremberg, utvecklingssekreterare Helen Slättman och stadsledningskontorets finansavdelning för att ha infört hållbarhetsaspekten i Framtidsutredning 2013.
- April: Medarbetare och verksamhetschef vid Långsjöns dagliga verksamhet i Älvsjö för sin metod att involvera brukarna i det långsiktiga energi- och klimatarbetet
- Maj: Fokusgruppen för hållbara transporter i Norra Djurgårdsstaden för sitt arbete med att införa ett utökat antal parkeringsplatser för cykel i Norra Djurgårdsstaden.
- Juni: Daniel Firth, chefsstrateg på trafikkontoret för sitt arbete med att ta fram Framkomlighetsstrategin för stockholmstrafiken.
- Augusti: Projektledare Lisa Enarsson vid miljöförvaltningen, Jenny Berglund vid Svenska bostäder, Helena Ulfsparré vid Familjebostäder, Lasse Åhsberg vid fastighetskontoret och Yassine Kazi-Tani vid idrottsförvaltningen för sitt arbete med solcellssatsningen i Järva.
- September: Erik Freudenthal och Malena Karlsson, informatörer i Glashuset för sitt engagemang och pedagogiska sätt att sprida information om stadens kretsloppslösningar.
- Oktober: Skolfastigheter i Stockholm ABs VD Åsa Öttenius, för sitt arbete med att

praktiskt utvärdera två standarder för miljöcertifiering och, från 2014, miljöcertifiera alla sina nybyggda skolor till minst silvernivån enligt systemet Miljöbyggnad.

- November: Helena Ulfspärre, miljöchef och Lars Björk, fastighetschef vid Familjebostäder, för en lyckad utbildningssatsning som lett till minskad energianvändning i bolagets fastigheter.
- December: Enhetschef Peter Nyström, teknisk utredare Karin Sundin och projektledare Helene Personne vid Stockholms återvinningscentraler och farligt avfall hantering på Stockholm Vatten, för sitt arbete med att materialåtervinna textilier.

Klimatsmarta stockholmare har inom ramen för årets fördjupningstema hållbart resande initierat projektet Västberga Commute. Sex företag som är verksamma i Västberga företagsområde och som har över 800 anställda har medverkat i projektet som syftar till att uppmuntra de anställda till mer klimatsmarta arbetsresor. Klimatsmarta stockholmare ledde projektet fram till augusti 2014. En resvaneundersökning och CERO-analys (ett verktyg utvecklat av KTH) genomfördes bland de medverkande företagens anställda. Totalt tre workshops och två möten har hållits med företagen. Nu driver företagen projektet själva med målsättningen att minska växthusgasutsläppen från de anställdas arbetspendlingsresor med 15 procent till december 2015 samt att genomföra en gemensam handlingsplan med konkreta åtgärder för att nå målet. Klimatsmarta stockholmare har bidragit med bland annat cykeltillbehör till deltagarna.

Aktiviteter:

- Inom Klimatsmarta stockholmare genomföra projektet Västberga Commute för att minska bilresor till och från arbetsplatsen utifrån den modell som använts i Kista Commute. Utfört.
- Inom Klimatsmarta stockholmare genomföra projektet Matresan för att minska bilresandet för livsmedelsinköp till hushåll. Ej utförd på grund av omprioriteringar.
- Inom Klimatsmarta stockholmare dela ut Pingvinpriset för goda insatser inom staden för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser. Utfört.
- Informera om stadens energi- och klimatarbete på stadens webb och via övriga kanaler. Utfört.

Initiera och genomföra åtgärder för en hållbar energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Förvaltningen har beviljats 25 miljoner euro i projektstöd för projektet GrowSmarter inom EU:s nya forsknings- och utvecklingsprogram Horisont 2020/Smart Cities. Ansökan har tagits fram i samarbete med stadsledningskontoret. Utöver cirka 25 externa industripartners ingår Stockholmshem, trafikkontoret, fastighetskontoret och STOKAB. Projektet omfattar energieffektivisering i byggnader, smarta transportlösningar, avfallshantering, öppen fjärrvärme samt ett flertal informations och kommunikationstekniska lösningar. I Stockholm kommer projektet att genomföras i Årsta med omnejd som demonstrationsområde. Övriga så kallade Light House-städer med demonstrationsområden är Köln och Barcelona.

EU-projektet NeZeR för att ta fram planer för långtgående energieffektiva renoveringar har påbörjats. Stockholms hem och Stadshus AB deltar i projektet. Projektet kommer att pågå under tre år.

Till Solstadens databas är Hållbara Järvas anläggningar nu uppkopplade liksom Stockholms Hamnars solcellsanläggning. En första visualisering med hjälp av data är färdigutvecklad. Den visar produktionen från solelanläggningarna per fastighet, se www.soldata.se. Visualiseringen presenteras också på Stockholms miljöbarometer. Mälardalens Högskola och KTH har påbörjat examensarbeten kring data från anläggningarna. Ett solenergiseminarium med externa föreläsare och presentationer från stadens verksamheter har genomförts. Ett examensarbete för optimal dimensionering av solcellsanläggningar hos Familjebostäder har påbörjats med handledning från energicentrum.

Kulturförvaltningen har fått stöd från energicentrum med åtgärdsförslag för att uppnå målet om 10% energieffektivisering. Energicentrum har initierat förstudie för solceller i två skolor hos Skolfastigheter i Stockholm AB. En förstudie har genom energicentrum utförts hos Stockholms hem för att bestämma storleken på förluster i cirkulationssystem för varmvatten. Resultaten från förstudien har lett till att Energimyndighetens beställargrupp för bostäder (BEBO) har beviljat finansiering för en större uppföljande studie där Stockholms hem och Svenska Bostäder medverkar. En förstudie har utförts hos Familjebostäder för att förvärma tappvarmvatten via återvinning av ventilationsfrånluften. Energicentrum har bistått Hållbara Järva med en utvärdering av effektiviteten hos ventilationsaggregaten i samtliga byggnader.

Energicentrum har tillsammans med Fastighetsägarna Stockholm uppdaterat och lämnat in en gemensam EU-ansökan om energieffektivisering i bostadsrättsföreningar. En del av ansökan omfattar Sjöstadsföreningen i Hammarby sjöstads energieffektiviseringsprojekt (HS2020) för att ge stöd åt energieffektiviseringsarbetet i föreningen. Ansökan beviljades ej finansiering. Energicentrum har stöttat HS2020 arbetet med att ta fram ett koncept för energiförvaltning för bostadsrättsföreningar. Energicentrum har varit medförfattare i Bebo rapporten "Glapp i byggprocessen" som handlar om effektivare metoder för idrifttagning av byggnader. Energicentrum sitter med i styrelsen för Solelprogrammet 2013-2016 och utvärderar ansökningar om finansiellt stöd.

Den lokala energi- och klimatrådgivningen har genomfört energirådgivningsbesök hos 73 bostadsrättsfastigheter och fjorton företag. Seminarier om energieffektivisering och klimatpåverkan har genomförts inom projektet hållbara Hökarängen. I övrigt har energi- och klimatråd getts via telefon och web.

Aktiviteter:

- Ge stöd till bolag och förvaltningar vid ansökningar om energieffektiviseringsbidrag där sådana möjligheter finns. Utfört.
- Genomföra energi- och klimatrådgivning lokalt i Stockholm. Utfört.
- Initiera och driva projekt och pilotstudier för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser. Utfört.

- Vidareutveckla samarbete kring energieffektivisering med privata fastighetsägare. Utfört.
- Bistå projektet Hammarby sjöstad 2020 med energirådgivning och elbilssatsningar. Utfört.

Ta fram underlag för mål och planer om hållbar energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Förvaltningen har påbörjat planeringen av budgetuppdraget med att bistå kommunstyrelsen i implementeringen av en fossiloberoende organisation 2030. Förvaltningen har bistått stadsledningskontoret med en halvtidsuppföljning av klimat och energimålen i Miljöprogram 2012-2015, med underlag för nytt miljöprogram samt uppföljning av Åtgärdsplan för klimat och energi med utblick till 2030. Projektet kommer även utgöra underlag för revidering av Åtgärdsplan för klimat och energi under 2015. Projektet har styrts av en styrgrupp med representanter från stadsledningskontoret och miljöförvaltningen. Projektet har involverat ett flertal av stadens enheter. Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 har varit vägledande för projektet.

Aktiviteter:

- Bistå Kommunstyrelsen i implementeringen av en fossiloberoende organisation till 2030. Utfört.
- Bistå stadens nämnder och styrelser i att arbeta mot 2050-målet utifrån färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Utfört.
- Påbörja arbetet med att ta fram underlag till nytt utsläppsmål och åtgärdsplan efter 2015. Utfört.

Vara värdkommun för den regionala energi- och klimatrådgivningen samt ansvara energi- och klimatrådgivningens webb.

Ett nytt samarbetsavtal för finansieringsperioden 2015-2017 har tecknats för den regionala energi- och klimatrådgivningen. Avtalet har beretts i workshops med politiker och tjänstemän samt i en tjänstemannagrupp med representanter från Kommunförbundet Stockholm län och chefer från deltagande värdkommuner. Därefter har avtalet behandlats i Kommunförbundet Stockholm länsstyrelse och sedan skickats ut för beslut till kommunerna. På septembernämnden godkände miljö- och hälsoskyddsnämnden inriktningen på avtalet och gav förvaltningschefen i uppdrag att teckna avtal.

Det årliga seminariet för politiker och tjänstemän genomfördes den 6 maj. På seminariet deltog 49 deltagare varav 11 politiker från länets kommuner

Energi- och klimatrådgivningen (EKR) har under året gett 1244 rådgivningssamtal i länet. Energi- och klimatrådgivningen har kontaktat 515 företag för att informera om möjligheten till att erhålla statliga bidrag för energikartläggningar. Rådgivningens webb uppdateras kontinuerligt och har nu sökfunktion till Miljöbilar i Stockholms webb. Webben har också mobilanpassats och sökmotoroptimerats under året, som ett resultat av åtgärderna har flödet till webben mer än fördubblats jämfört med statistik från 2013. Alla faktablad har uppdaterats

med aktuell information. Rådgivningens facebookside uppdateras löpande. Ansvaret för webben överförs till Huddinge fr.o.m. 2015 i enlighet med det nya samarbetsavtalet.

Energirådet har under året finansierat att Tekniska museet givit cirka 300 skolklasser en guidad tur i utställningen "Spelet om energin". Totalt har drygt 6800 elever utbildats i hur man kan bli mer energi- och klimatsmart.

På Renoveramässan i Kista i april besökte 170 personer Energi- och klimatrådgivningens monter varav 80 fick rådgivningssamtal. På Hem och villamässan i höstas besökte 316 personer rådgivningens monter och 142 rådgivningssamtal genomfördes. Rådgivning har även skett genom P4 radio Stockholm. Ett nytt koncept "Energismart varuhus" har tagits fram för användning inom samarbetet. Energi- och klimatrådgivningen har samordnat deltagandet i Klimatmatchen, ett koncept för ungdomslag att tävla om att resa klimatsmart till träning och matcher och som startades av Klimatsmarta stockholmare. Nio kommuner i länet deltog under hösten, dock inte Stockholm som genom Alviks baskettjejer vann förra årets tävling. Årets vinnare blev föreningar från Huddinge, Nynäshamn och Vaxholm.

Genom Energikontoren Sverige och med finansiering från Energimyndigheten har projektet "Information och rådgivning om mindre kyl- och värmeanläggningar" genomförts. Syftet med projektet är att genom en kombination av uppsökande rådgivning med besök hos företag, mindre fastighetsägare och bostadsrättsföreningar och i samarbete med leverantörssidan, bidra till en upprustning av äldre och feldimensionerade system för värme och kyla. Genomförande av projektet är ett krav från Energimyndigheten som en del i genomförandet av EU:s direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda. Hittills är 19 av de 20 planerade besök genomförda, resultat av projektet kommer att presenteras vid projektets slut april 2015.

Under 2014 har verksamhetsplanen för den regionala energi- och klimatrådgivningen genomförts.

Aktiviteter:

- Planera och genomföra det kommungemensamma arbetet. Utfört.
- Uppdatera underhålla och utveckla energi- och klimatrådgivningens webb. Utfört.

Nämndmål:

1.3.10 Miljökvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas.

 Uppfylls helt

Analys

Sprida kunskap till boende och verksamma i Stockholm om möjligheter till förbättrad ljudkvalitet i Stockholm.

Arbete pågår med att kvalitetssäkra de nya bullerkartorna. Trafikkontoret tar tillsammans med miljöförvaltningen fram ett reviderat underlag för beräkningar.

Förvaltningen deltar i tre utvecklingsprojekt finansierade av Vinnova (Urbana akustikskärmar, tillgängliga bullerkartor och c/o City).

Trafikbuller och Planering del V pågår i samverkan med länsstyrelsen. Projektet avslutas under senare delen av 2015.

Förvaltningen deltar i bullernätverkets samordningsgrupp tillsammans med länsstyrelsen och landstinget. Uppbyggandet av en ny hemsida för bullernätverket har inletts. Nätverket har under 2014 arrangerat flera regionala seminarier.

Förvaltningen leder ett arbete om akustisk design tillsammans med Konstfack och Tyréns. Avsikten är att vidareutveckla erfarenheterna från projektet stadens ljud.

Förvaltningen har beviljats miljöanslag från landstinget och påbörjat ett projekt om vägledning till områden med god ljudkvalitet inom stadens natur- och kulturresevat.

Aktiviteter:

- Delta i utvecklingsarbete om buller för Stockholm samt medverka i seminarier och informationsinsatser om buller. Utförd.
- Bistå trafikkontoret i arbetet med en grön bullerskärm. Utförd.

Avrapportera den kartläggning av omgivningsbuller som föreskrivs enligt både EG-direktiv och svensk förordning.

Kartläggning har avrapporterats till Naturvårdsverket.

Aktiviteter:

- Delta i nationell arbetsgrupp för genomförande av förordningen om omgivningsbuller. Utförd.
- Följa upp att åtgärder genomförs i enlighet med åtgärdsprogram för omgivningsbuller. Utförd. Uppföljning av 2014 års åtgärder avrapporteras i inledningen av år 2015.
- Kommunera den strategiska bullerkartläggning av Stockholm som genomförts enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller. Ej utförd på grund av omfattande kvalitetsgranskning och försenade leveranser av trafikdata från trafikkontoret.

Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt.

Förvaltningen har följt upp resultat av förhandlingarna inom EU om ny beräkningsmetod för trafikbuller.

Inom Eurocities-samarbetet har en broschyr med information om lågbullrande vägbeläggningar utarbetats.

Hosannaprojektets handbok har publicerats under året. Där finns detaljerna kring de bullerskyddsåtgärder, huvudsakligen baserade på användning av vegetation, som tagits fram i projektet.

Förvaltningen har begärt in uppgifter om genomförda åtgärder enligt gällande åtgärdsprogram och avser sammanställa och presentera resultatet under vår 2015.

Aktiviteter:

- Delta i Eurocities arbetsgrupp för bullerfrågor. Utförd. Inom Eurocities-samarbetet har en broschyr med information om lågbullrande vägbeläggningar utarbetats.
- Samverka med universitet och andra forskningsinstitutioner om buller. Utförd.
- Delta i samordningsgruppen för det regionala bullernätverket för Stockholms län. Utförd.

Nämndmål:

1.3.11 Nya personbilar som säljs i Stockholms län ska år 2015 till minst 20 % vara miljöbilar*. Vidare ska 10 procent av nyregistrerade tunga fordon vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av miljöbränsle ska uppgå till 16 procent i Stockholms län vid utgången av 2015. * Enligt den skärpta definitionen 2013

Uppfylls helt

En miljöbil enligt den skärpta definitionen 2013 uppfyller kraven för skattebefrielse i Vägtrafikskattelagen 2006:22 11 a § lydelse efter 2013-01-01. Hur mycket bilen får släppa ut beror av dess vikt, då kraven är hårdare på en lättare bil än en tyngre. En bil som väger 1,37 ton får släppa ut 95 g CO₂/km om den drivs av diesel eller bensin och 150 g CO₂ om den drivs av gas eller etanol¹.

Kriterierna före 2013 baseras framför allt på utsläppsklass, bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp, och varierade en del för olika fordonstyper och bränslen². Diesel- och bensinbilar samt elhybrider fick max släppa ut 120 g CO₂/km.

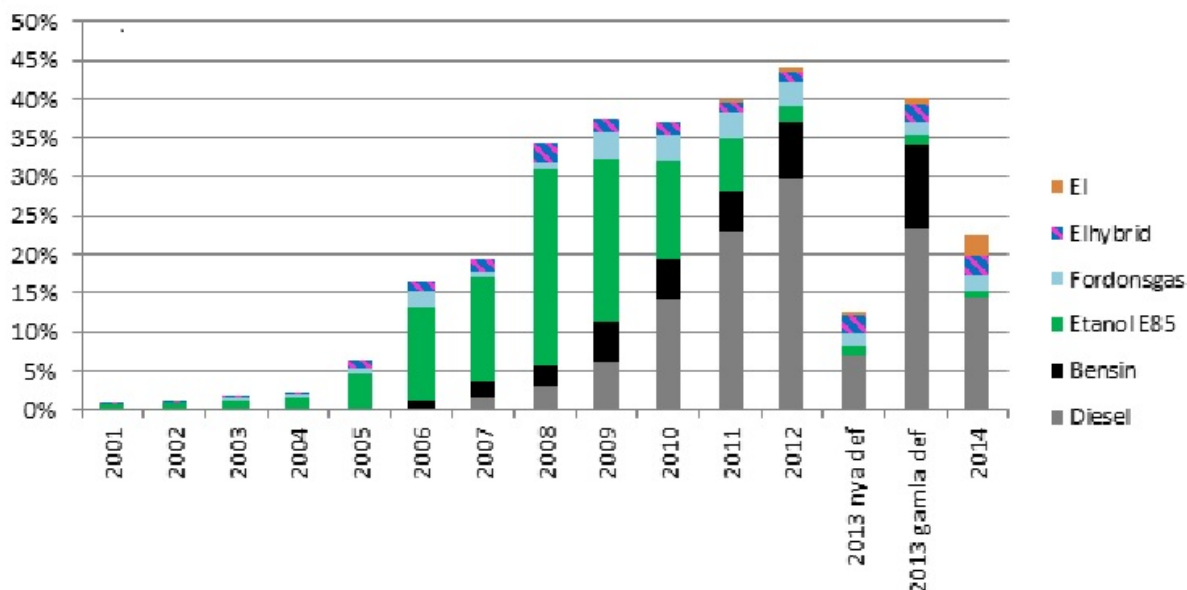
Analys

Verka för att uppnå nämndmål 1.3.11 bland annat genom att arbeta efter den av MHN antagna strategin för miljöfordon och förnybara bränslen i de delar som rör bilar och tunga fordon i staden.

Förvaltningens senaste statistik anger 22,4 % miljöbilar (2014), 3,4 % miljölastbilar (2013) och 17 % miljöbränsle (2013). Måltalet för lastbilar i 1.3.11 bedömer miljöförvaltningen vara svårt att uppnå till 2015 om inte en större tydlighet kommer till stånd kring nya nationella incitament och styrmedel, vilket ligger utanför förvaltningens rådighet. För 2014 var då 22,4 % av nyregistrerade bilar i Stockholms län var miljöbilar, se figur nedan.

¹ För elhybrider, bensin- och dieselbilar innebär miljöbilskravet att bilen släpper ut koldioxid med max 95 g/km + 0,0457 x (Tjänstevikt - 1372). För etanol- och gasbilar gäller max 150 g/km + 0,0457 x (Tjänstevikt - 1372) och för el- och laddhybrid max förbrukning 37 kWh/km.

² Bensin och dieselbil: Utsläppsklass 2005 eller 2008 och max 120 g CO₂/km. Elhybrid: Utsläppsklass Elhybrid och max 120 g CO₂/km. Elbil och laddhybrid: Utsläppsklass eller miljöklass El eller Laddhybrid. Etanolbil: Utsläppsklass 2005 eller 2008 och max bränsleförbrukning 9,2 l/100 km blandad körning, Gasdriven bil: Utsläppsklass 2005 eller 2008 och max bränsleförbrukning 9,7 m³/100 km blandad körning.

Näringsdepartementets nationella utredning om fossilfri fordonstrafik var på remiss i början av året. I sitt remissvar efterlyste Stockholm stad bland annat fler verktyg och större rådighet på kommunal nivå. Miljöförvaltningen har, för Näringsdepartementets kännedom, även skickat dem resultatet från sin utförda enkät- och intervjuundersökning bland aktuella bilköpare om varför dessa inte valde miljöbil. I mars antog kommunfullmäktige "Strategi för miljöbilar och drivmedel- för ett fossilfritt Stockholm", med förslag till åtgärder som Stockholm kan göra för att uppnå sina mål för 2015 samt Färdplan 2050. Strategin har och ska därmed förankras bredare inom stadens organisation. Ett beslut som gällde med omedelbar verkan var att Miljö- och hälsoskyddsnämnden tilldelades ytterligare medel för att kompensera för merkostnaden vid inköp av miljöfordon, efter att det inte längre är möjligt att erhålla merkostnadsersättning från Elbilsupphandlingen.

Förvaltningen har sammanställt ett utkast till faktablad om biodiesels klimat- och hållbarhet, som senare ska kommuniceras externt. I december har förvaltningen genomfört en informationskampanj för att uppmuntra etanobilsägare att tanka etanol samt höja kunskapen om dess positiva klimateffekter.

Miljöförvaltningen har låtit göra en nulägesanalys av bilpooler i Stockholms stad och för en dialog med flera av företagen om hur staden kan bidra för att öka bilpoolsdeltagandet. Under 2014 ökade antalet medlemmar och bilpoolsbilar i Stockholms tre största bilpoolsföretag med cirka 100 %. Stockholms stad har bidragit bland annat genom sin egen öppna bilpool, se under mål 1.3.12.

Miljöförvaltningen för en dialog med oljebolagen Preem, Statoil, St1 och OKQ8 angående stadens mål om fler tankställen för förnybart bränsle i regionen och högre andel förnybart drivmedel i försäljningen. Förslag på fem möjliga tomter har gemensamt tagits fram och processas vidare tillsammans med exploateringskontoret. Bland annat måste vissa markägarfrågor lösas. Läget i Årsta ligger närmast en etablering, vilket bedöms ske under 2015. Övriga tomter bedöms vara etablerade inom några år.

Samtal pågår med lastbilstillverkare och Göteborgs stad angående revidering och anpassning av stadens nuvarande miljölastbilsdefinition till rådande teknikutveckling och marknadsläge samt syften och användningsområden för miljölastbilsdefinition.

Aktiviteter:

- Kommunera 5 nyhetsbrev och www.stockholm.se/miljobilar samt vidareutveckla miljofordon.se. Utförd.
- Stärka biogasanvändningen genom att samverka med biogasaktörer. Utförd.
- Delta i miljöstyrningsrådets arbete om uppdatering av miljökrav inom områdena transporter, fordon och drivmedel. Utförd.
- Genom kampanj och/eller informationsverksamhet verka för ökat genomslag för bilpooler. Utförd.
- Ta fram och sprida uppdaterade faktamaterial om drivmedels klimat- och hållbarhetspåverkan. Utförd.
- Arbeta för att få en nationell miljölastbilsdefinition i enlighet med den av Kommunfullmäktige fastställda för Stockholm. Utförd.
- Verka för incitament och förmåner som gynnar (eller undanröjer missgynnande av) miljöfordon och miljöbränslen. Utförd.
- Verka för 5 nya tankmöjligheter med förnybart bränsle för tunga fordon till 2015. Utförd.
- Inleda överläggningar med Cityterminalen/Jernhusen om differentiering av avgifter vid Cityterminalen. Ej utförd, utan skjuts till 2015 då förutsättningar kring kvotplikt och beskattning bör vara klarare.

Vara behjälplig och verka för att krav avseende miljöfordon och förnybara drivmedel tillämpas i samband med relevanta upphandlingar i staden.

Miljöförvaltningen har under året stöttat serviceförvaltningen i flera upphandlingar, dels med förfrågningsunderlag och dels granskning av anbud. Jämfört med gällande avtal för aktuella tjänster innehåller förfrågningsunderlagen skarpare krav på miljöfordon och miljöbränslen för ingående transporter.

Aktiviteter:

- Ta fram en mall för hur krav på fordon och transporter bör ställas i relevanta upphandlingar i staden, samt hur dessa avtal bör följas upp. Utförd.
- Under 2014 skapa en stödfunktion som underlättar för stadens och näringslivets transportköpare att upphandla miljöfordon och förnybara drivmedel, under förutsättning att förvaltningen får extra resurser för det. Utförd.
- Utveckla gemensamma miljökrav för entreprenadupphandlingar. Ej utförd men dialog om utveckling pågår med trafikkontoret, men under 2014 har kraven inte ändrats.

Verka för att andelen elbilar växer i Stockholms stad

8 st snabbladdningsstationer har satts upp och 2 kommer upp i januari 2015.

Miljöförvaltningen och trafikkontoret ansvarar för snabbladdarna. Stockholm parkering står för de flesta normalladdarna, i huvudsak i garage i innerstaden och på ytparkering i ytterstaden. Drygt 100 normalladdningsplatser är uppförda. Arbetsgruppen med miljöförvaltningen, trafikkontoret, fastighetskontoret, Stockholm parkering och bostadsbolagen har sökt och fått medel från Energimyndigheten för utvärdering av stolparna samt utredning om hur arbetet med publika laddare bör fortsätta.

Angående planerna för en demonstrationsanläggning för smart citylogistik finns en arbetsgrupp som leds av trafikkontoret och där miljöförvaltningen är aktiv. Arbetsgruppen har hittills haft fokus på att - till en rimlig kostnad - hitta en lokal i city för samlastningen. Trafikkontoret bedömer att en lösning ligger nära i tiden och att anläggningen finns på plats sommaren 2015.

Under 2014 har cirka 350 elbilar från svenska kommuner och bolag erhållit bidrag från Elbilsupphandlingen. Alla medel för fordonsbidrag från Energimyndigheten är därmed förbrukade och cirka 850 elbilar är avropade från avtalet, varav 621 elbilar erhållit bidrag från projektet Elbilsupphandling.

Aktiviteter:

- Verka för att 300 fordon ska avropas inom den nationella elbilsupphandlingen. Följa och utvärdera användningen av dessa fordon. Utförd.
- Stödja trafikkontoret i arbetet med att bygga 10 snabbladdningsstationer och 100 normalladdningsstationer för elbilar 2014. Utförd.
- Tillsammans med trafikkontoret få till stånd en demonstrationsanläggning för smart citylogistik med elfordon. Utförd.

Nämndmål:

1.3.12 Uppnå 100 % miljöbilar i stadens flotta. Uppnå att stadens biodrivmedels- elbilar till 85 % tankas/laddas med miljöbränsle och att upphandlade transporttjänster till minst 55 % utförs med miljöfordon.

Uppfylls helt

Analys

Verka för att uppnå nämndmål 1.3.12 bland annat genom att arbeta efter den av MHN antagna strategin för miljöfordon och förnybara bränslen i de delar som rör Stockholms Stads egna fordon.

Utfallet för stadens tankning av miljöbränsle vid halvåret 2014 blev 86 % gas och 92 % etanol. Andelen miljöbilar är 97 %. Att det inte är 100 % beror på att staden har ett antal lätta lastbilar med gasdrift, där miljöbilsalternativ inte finns tillgängligt.

Interna fordonsbidrag för cirka 2,0 mnkr tkr är utbetalade, och staden har under året köpt 30 elbilar och 69 andra miljöbilar.

Miljöförvaltningen stöttade under året serviceförvaltningen i arbetet med att formulera krav (miljö, trafiksäkerhet med mera.) inför nästa fordonsavtal. Upphandlingen av en bilpool till Tekniska Nämndhuset färdigställdes och bilpoolen implementeras under 2014/2015.

Bilpoolen är öppen för allmänheten på kvällar och helger.

På ett seminarium i maj erbjöds fordonsansvariga på företag att provköra elbil, samt fick se goda exempel från andra företags erfarenheter av miljöfordonsarbete.

Miljöförvaltningen har under våren drivit stadsledningskontorets genomlysning av hanteringen av kommunkoncernens fordon. Det finns ett förslag framme på hanteringssätt med syftet att förenkla för fordonsansvariga vid inköp och miljörapportering, men också för att få bättre överblick och kostnadsuppföljningar på fordonen. Under hösten har en utredning gjorts, som visar på god potential för en gemensam bilpool inom staden.

Förvaltningen har internationellt fört fram biogasen på ett stort antal konferenser och har påtalat för EU-kommissionen att biogasen orättvist diskrimineras, till förmån för dieslbilar, i direktivet för kommunernas upphandling av fordon.

Aktiviteter:

- Ge faktaunderlag om var information kring bränsleanvändning och fordonsinnehav kan hämtas. Utförd.
- Stötta förvaltningar och bolag vid deras fordonsanskaffning och framtagande av utbytesplaner. Utförd.
- Stötta förvaltningar och bolag vid uppföljning av fordonsinnehav och tankning, i såväl ILS som till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Utförd.
- Verka för att det finns minst 71 elbilar i stadens fordonsflotta vid slutet av år 2014. Utförd.
- Föreslå en ny skärpt miljöbilsdefinition för staden att gälla från och med 2015. Utförd.
- Ersätta förvaltningar och bolag merkostnader för miljöfordon. Utförd.

Nämndmål:

1.3.13 MHN ska bidra till visionen om ett Stockholm i världsklass genom att aktivt samarbeta med andra städer och aktörer i Europa.

● Uppfylls helt

Analys

Utveckla förvaltningens internationella miljöarbete genom att bevaka, påverka och aktivt driva stadens intressen i organisationer, nätverk och projekt.

Stadens internationella nätverk har haft två möten, dels om stadens strategiska stöd för EU-finansiering och lärdomar från processen med framtagande av EU-positionsapper samt om finansiering, ansökning av medel och genomförande av EU-projekt.

Förvaltningen har deltagit i i tre forummöten inom Eurocities; Birmingham 19-20 mars - gemensamt möte med Eurocities miljöforum och transportforum på temat mobilitet, buller och luftkvalitet; Malaga 11-13 juni med tema Hållbara städer och miljöanpassad upphandling och Köpenhamn 17-19 september med fokus på cirkulär ekonomi. Under mötet i Köpenhamn presenterade Stockholm arbete med ekosystemtjänster samt diskuterade konsumentinformation i Artikel 33 i REACH-lagstiftningen med medlemmarna i forumet.

Stockholm är tillsammans med Utrecht ordförande för arbetsgruppen Green Areas & Biodiversity, och har under året haft två möten med tema medborgarmedverkan respektive ekosystemtjänster/grön klimatanpassning. Under 2014 har inte några möten hållits i Eurocities arbetsgrupp Water, under 2015 kommer ny ordförande i gruppen att tillsättas.

Möten med förvaltningens internationellt aktiva medarbetare hålls 1-2 ggr per år. Första mötet genomfördes i februari 2014 med tema EU-positionsapper och EU-påverkansarbete. Informationsmöte om EU-stöd hölls hösten 2014 tillsammans med TK, FK och stadsbyggnadskontoret.

Aktiviteter:

- Bevaka EU-initiativ och påverka EU-regelverket inom nämndens verksamhetsområde. Utförd.
- Delta i Stadens internationella nätverk. Utförd.
- Lyfta och driva stadens och nämndens intressen i Eurocitiesnätverket. Utförd.
- Samordna förvaltningens internationella miljöarbete. Utförd.
- Samverka kring miljömärkning, miljönyttobedömningar och harmonisering av miljöbilsdefinitioner och andra styrmedel på nationellt och internationellt plan. Utförd.
- Hålla presentationer på nationella och internationella konferenser. Utförd.
- Ta emot studiebesök. Utförd.
- Delta i ICLEI, Covenant of mayors, C40, Carbon Disclosure Projekt och Klimatkommunernas nätverksarbete. Utförd.
- Leverera underlag till nationella och internationella jämförande studier. Utförd.
- Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt. Utförd.

Genomföra europeiska projekt för att underlätta arbetet lokalt

En ansökan till EU:s nya program Horisont 2020 -Smart Cities har lämnats in och antagits. Utöver ett flertal externa industripartners ingår Stadsledningskontoret, Stockholmshem, Trafikkontoret, Fastighetskontoret och STOKAB i detta projekt GrowSmarter. Projektet omfattar energieffektivisering i byggnader, smarta transportlösningar, avfallshantering, öppen fjärrvärme samt ett flertal informations och kommunikationstekniska lösningar. Gemensam ansökan med Köln och Barcelona.

EU-projektet NeZeR för att ta fram planer för långtgående energieffektiva renoveringar har påbörjats. Stockholmshem och Stadshus AB deltar i projektet. Ett första startmöte för projektet har hållits i Helsingfors.

Inom ramen för EU-projektet Clean Fleets har förvaltningen tillsammans med nätverket ICLEI utvecklat upphandlingsguider, hållit i ett flertal seminarier och givit råd om hur miljöfordon och de miljövänligaste transporterna kan upphandlas. Allt för att öka kunskapen om miljöfordon och skapa en större gemensam efterfrågan.

Aktiviteter:

- Under 2014 delta i minst en ny projektansökan för större demonstrationsprojekt. Utförd.
- Genomföra och förvalta resultaten från EU-projekten Freight Evue, Cleantruck och Clean Fleets samt tidigare utförda projekt. Utförd.
- Undersöka förutsättningarna att söka medel för att utveckla bullerskyddsarbetet, miljöbilssatsningarna, och energieffektivisering ur Horisont 2020. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har aktivt bidragit med underlag och bedömningar till de analyser som genomförts tillsammans med övriga tre kontor vad gäller genomförbarhet för 40 000 bostäder till 2020 och totalt 140 000 bostäder till 2030. Genom workshops som anordnats av stadsbyggnadskontoret har kontoren analyserat Stockholms bostadspotential indelat i sex stycken områden. Sammanställning från dessa workshops kommer att ske genom stadsbyggnadskontorets försorg.

För att underlätta kommunikationen och öka lokalkännedomen internt har förvaltningen inrättat kontaktpersoner för respektive område och gentemot den organisatoriska indelning som stadsbyggnadskontoret genomfört under 2014.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har medverkat i olika grupper för Norra Djurgårdsstaden,

svarat för projektledarskapet för projekt som Hållbara Järva samt Urbana ekosystemtjänster och även aktivt deltagit i det övriga planeringsarbetet.

Nämnden har genom budgetförstärkningar 2013 och 2014 från medlen i central medelsreserv avsedda för ökad effektivitet i bostadsproduktionen, fått bättre möjlighet att:

- bidra till stadens mål om att bygga 140 000 lägenheter
- identifiera begränsningar och konsekvenser av dagens riktlinjer gällande buller i syfte att ta fram gemensamma strategier och förhållningssätt för stadens ljud
- fördjupa underlaget för en korrekt statusklassificering av stadens sjöar och vattendrag och därmed förenkla arbetet med stadens hantering av dagvatten i planer
- särskilt hjälpa till med att förenkla hanteringen och arbeta av plankön.

Nämndmål:

1.4.1 MHN ska medverka i arbetet med de tre av Kf beslutade miljöprofilområdena; Norra Djurgårdsstaden, NV Liljeholmen och miljonprogramområdena.

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen ska bidra med miljö- och hälsokompetens i arbetet med miljöprofilområden och mikromiljöprofilområden

Förvaltningen har aktivt bidragit i arbetet med miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden med representation i samtliga fokusgrupper och miljöprofilgrupp och styrgrupp. Förvaltningen har även bidragit i arbetet med mikromiljöprofilområden, både inför upplägg av tävlingar och utvärdering av dessa.

Aktiviteter:

- Delta i styrgrupp och utpekade fokusgrupper samt i miljöprofilgrupp i Norra Djurgårdsstaden. Utförd.
- Erfarenheter från miljöprofilområdena förs över till den ordinarie planeringsprocessen. Utförd.

Vara projektledare för "Hållbara Järva".

Hållbara Järva projektet avslutas i december 2014 och slutrapport inklusive bilagor skickas in till Boverket för godkännande. Bilagorna omfattar bland annat en publikation med samlade erfarenheter från Svenska Bostäders renovering av sju miljonprogramshus i Järva, en rapport

om energieffektiv renovering och ekonomi, en rapport om hur installationen av värmeventilation med värmåtervinning (FTX) har fungerat och en uppföljning av de solcellsanläggningar som installerats på 52 tak i Järva har fungerat samt en ekonomisk redovisning av hela projektet, godkänd av stadens revisor.

Projektet vann 2014 års Sweden Greens Building Award för bästa stadutvecklingsprojekt i befintligt område, och fick emot ta pris i Gyllene salen. Projektet var ett av fem nominerade projekt till EU utmärkelsen ManagEnergy 2014.

Åtgärder och resultat:

Energieffektiv renovering av 7 hus är inflyttat och klart. Uppföljningen visar att energianvändningen för värme har halverats, men för varmvatten har den bara minskat något, och för fastighetselen har den ökat. Husen har i genomsnitt nått en nivå på 96 kWh/m² Atemp, och målet var att uppnå 101 kWh/m² Atemp.

Förnyelsebar energi - 10600 m² solceller är installerade på 52 hustak och två simhallar i Järva. På taken har även installerats solinstrålningsgivare och temperaturgivare. All data skickas till SLB - analys för framtida forskning och för att momentant visas upp i en webbtjänst som projektet har utvecklat. Där kan data ses per område, stadsdel och per anläggning, med dagsdata, veckodata eller årsdata. Datan finns även i staplar på Miljöbarometern. Solenergihus skyltar är framtagna och monterade vid alla entréer på husen med solceller. Hållbara Järvas solcellssatsning omnämndes som en av anledningarna till att staden vann den nationella Earth Hour City Challenge.

Transporter - Kymplingelänken och breddning av cykelvägen upp till Kista/Ärvinge är nu klar och därmed är alla infrastrukturåtgärder gällande cykelvägnätet klara. Sammantaget har cirka 10700 kvm fått nytt ytskikt, förbättrad avrinning, justering av dagvattenbrunnar och bättre belysning. 350 cykelskyltar har satts upp som vägvisar till 37 unika målpunkter. 800 cykelställ för allmänhet har upprustats varav 300 är nya cykelparkeringar. Som komplement har även olika cykelaktiviteter genomförts för att öka motivationen att använda det nya cykelvägnätet. Varje år har projektet arrangerat cykelskola för vuxna och en klimatvecka genomförts där bland annat ungdomar tillsammans har cyklat runt Järva fältet genom alla torg där i en BMX-artist har inspirerat till cykling. Under 2014 hade projektet cykeltemadagar på tre skolor. Tre platser för lånecykelverksamhet har etablerats i Akalla, Husby och Rinkeby.

Information och delaktighet - Studiecirklar, klimatveckor, Öppet hus aktiviteter vid nyrenoverade hus och tvättstugor, utökade samråd inför renovering, jobbskapande aktiviteter och solcells öppet hus och invigningar har genomförts och nyhetsbrev och webb har tagits fram. Studiebesök från hela världen har tagits emot (exempelvis Kina, Kenya, Brasilien, Ryssland, Frankrike, Norge) och föredrag har hållits på konferenser i hela världen, (exempelvis Rio de Janeiro, San Francisco, Toronto och Freiburg). En film om hela projektet har producerats.

Uppföljning - KTH har gjort en publikation med samlade erfarenheter för den energieffektiva renovering som genomförts i projektet, samt ett pm med övrig uppföljning. En utvärdering av energi och ekonomi rapport och en utvärdering av FTX aggregaten har tagits fram samt en

uppföljning av solcellsinstallationerna. Ett exjobb om varför planerna på ett vindkraftverk inte blev av och en artikel om olika kulturer och återvinning har skrivits. En doktorand har följt hela projektet och avser att analysera allt material efter projektets slut.

Aktiviteter:

- Genomföra åtgärder enligt projektmål för ”Hållbara Järva” fram till och med år 2014. Utförd.

Vara projektledare för "Urbana ekosystemtjänster"

Aktiviteter enligt projektplan har genomförts. Projektet avslutades den 17 december 2014. Resultaten från projektet har presenterats på konferensen SGBC14 i Stockholm 10-11 november 2014 i en monter och i en av sessionerna på SGBC konferensen i Resultaten är en vägledning ”Ekosystemtjänster i stasplaneringen- en vägledning”, en grönytefaktor för allmän platsmark, indikatorer, datasammanställningar för värdering och kvantifiering, analys av ekosystemtjänster i certifieringssystem, mätningar och utvärdering av byggnadstekniska aspekter av gröna klimatskal. Under perioden har förvaltningen deltagit på många seminarier/workshops, bland annat på Innovation. En idéskiss för fortsättning för C/O City efter 2014 har lämnats in till Vinnova i oktober 2014.

Aktiviteter:

- Genomföra åtgärder enligt projektmål för ”Urbana ekosystemtjänster” fram till och med år 2014. Utförd.
- Bistå exploateringsnämnden med att utveckla grönytefaktorn. Utförd.

Nämndmål:

1.4.2 MHN ska stödja SBN, Expl.N. och TRN med kompetens inom området hälsa, miljö och naturvård för att möjliggöra en attraktiv, trygg och växande stad

 Uppfylls helt

Analys

Bevaka att miljö- och hälsofrågor uppmärksammas och integreras inom den fysiska planeringen, med särskilt fokus på tyngdpunkter som utpekats i översiktsplanen.

Geografiska grupparbeten i syfte att ge ett tydligare svar på vilka möjligheter det finns i de olika stadsdelsområdena för att uppnå bostadsmålet har genomförts. Detta ger i sin tur en vägledning inför framtida nya strategier, ställningstagande och prioriteringar av stadens investeringsbehov samt vägledning för planeringen i ett medellångt perspektiv. Det arbete som genomförts under 2014 kan även fungera som underlag för en ny översiktsplan samt som vägledning för områdesplanering och prioriteringar för den långsiktiga produktionsplaneringen som ska säkerställa målen om 140 000 nya bostäder. Nämnden har aktivt bidragit i processen och till utvecklat samarbete mellan de medverkande kontoren.

Nämnden har bistått med expertkompetens inom områdena miljö- energi, klimat och hälsa. I detta har ingått att ta fram GIS-underlag, kartor och fördjupad information inför de workshops som har genomförts under hösten. I ett första steg genomfördes stadsdelsområdesvisa workshops med direktörerna för de tekniska förvaltningarna, vilket följdes upp av workshops med tjänstemän från de fyra kontoren samt stadsdelsförvaltningarna.

Slutsatserna från dessa workshops och tidigare framtagna underlag kommer att sammanställas i en rapport av stadsbyggnadskontoret.

Förvaltningen har utarbetat en skyfallskartering för hela Stockholm som visar effekter av ett 100-årsregn och där översvänningsrisk kan finnas. På motsvarande sätt har en värmekartering genomförts för staden som visar effekter av en 2 respektive 4 gradig temperaturökning för Stockholm. Karteringarna kommer utgöra viktiga underlag för stadens planering av nya områden och för framtagande av en klimatanpassningsplan för staden. Diskussioner förs också om att göra fördjupade studier kring dessa karteringar.

Förvaltningen stödjer andra förvaltningar på begäran, framförallt stadsbyggnadskontoret. Exempelvis tar förvaltningen fram miljö- och hälsosunderlag till alla nya program och detaljplaner, vilket under året blivit 84 stycken (1/1-8/12). Förvaltningen deltar också i flera arbetsgrupper inom stadsplaneringen, exempelvis program för Tyngdpunkt Farsta och Hammarby-Björkhagen.

Förvaltningen har handlagt 67 planremisser under perioden jan-november, varav åtta har tagits upp i nämnden och resterande har beslutats på delegation.

Aktivitetsplanen följs. Exempelvis deltar förvaltningen i projektet "Staden i ögonhöjd" där man bland annat tar fram förhållningssätt för gårdar till skolor och förskolor.

Förvaltningen har också deltagit i arbetsgrupper för att stödja andra förvaltningar i projekt och framtagande av arbetsverktyg i planeringen, till exempel "grönytefaktor för allmän platsmark" som exploateringskontoret projektleder och att kartlägga fyra urbana "ekosystemtjänster" som stadsbyggnadskontoret initierat i samråd med förvaltningen.

Förvaltningen har gemensamt med stadsbyggnadskontoret utarbetat ett stadsgemensamt förhållningssätt och riktlinjer för hur staden fortsatt ska hantera verksamhetsbuller i planeringen av bostäder. Under perioden har därutöver ett arbete pågått för att fördjupa kunskaper om trafikbuller och planering där ett antal mycket trafikbullerutsatta platser följts upp genom mätningar och enkäter. Erfarenheter från tidigare och dessa sammanställningar och uppföljningar har kommunicerats ut i planeringen för 140 000 bostäder generellt men även specifikt för planeringen av miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden bland många andra frågor.

Aktiviteter:

- Arbeta uppströms i plan- och exploateringsarbetets tidiga skede genom att delta i planarbetet, samt upprätta underlag för miljö- och hälsofrågor. Utförd.
- Bereda planremisser enligt fastställd rutin. Utförd.

- Genomföra aktiviteter enligt fastställd aktivitetsplan. Utförd.
- I samarbete med stadsbyggnadsnämnden identifiera begränsningar och konsekvenser av dagens riktlinjer gällande buller på stadens utveckling på kort och längre sikt, och i samarbete med länsstyrelsen se över riktlinjerna och föreslå åtgärder för att möjliggöra bostadsmålet. Utförd.

Nämndmål:

1.4.3 Alla nya bostäder i Stockholm uppfyller Stockholmsmodellen för trafikbuller

 Uppfylls helt

Analys

Bevaka att Stockholmsmodellen för trafikbuller och externt industribuller uppfylls i produktionsplaneringen av 140 000 bostäder.

Bullerfrågan bevakas i samtliga planärenden, såväl i våra miljöunderlag som i yttranden över remisser. Förvaltningen för en kontinuerlig dialog med i första hand stadsbyggnadskontoret men även länsstyrelsen om planärenden i bullerutsatta lägen.

Aktivitet:

- Bedöma om tillräckliga bulleranalyser utförts och om Stockholmsmodellen för trafikbuller uppfylls i samband med framtagande av underlag för miljö- och hälsofrågor, samt i samrådsyttrande över detaljplaner. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Framkomligheten i regionen är hög

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden har deltagit i stadens arbete för en bättre framkomlighet, inte minst då genom att främja miljövänliga transportsätt vilket lyfts fram bland annat i nämndens remissvar över bostadsplaner.

Nämndmål:

1.5.1 MHN ska bidra till att framkomligheten ökar utifrån den täta stadens miljö- och hälsomässiga förutsättningar.

● Uppfylls helt

Analys

Delta i samarbeten och bistå bland annat TRN och Expl. med miljö- och hälsokompetens i arbetet med ökad framkomlighet.

Förvaltningen väcker frågan i enskilda planer och program där framkomlighetsfrågan behöver belysas ytterligare

Aktiviteter:

- Samverka för att sprida kunskap om effektiva och hållbara transporter i täta städer. Utförd.

Främja framkomlighet för gång, cykel, och kollektivtrafik och andra miljövänliga transportsätt.

Förvaltningen bevakar såväl i tidigt skede som vid beredning av planremisser att planområden lokaliseras i goda kollektivtrafiklägen och försörjs med cykelvägar.

Inom Hållbara Järva är den sista åtgärden för cykelvägnätet, Kymplingelänken, klar. Ett nyhetsbrev har skickats ut på cykeltemat och presskonferens genomfördes i juni av Trafikkontorets rotel. I maj hade projektet cykelaktivitetsdag på tre skolor, tre cykelskolor för vuxna och den årliga cykelturen runt torgen i Järva. Två nya lånecykelställen har öppnats, Rinkebysvängen och Husby Gård, och i Akalla by har cyklarna kompletterats med barncykel, barnsadel och cykelvagn

Aktiviteter:

- Bevaka att bostäder och nya arbetsplatser planeras och lokaliseras vid goda kollektivtrafiklägen och försörjs med cykelvägar till viktiga målpunkter. Utförd.
- Genom projektet Hållbara Järva åtgärda cykelvägnätet i Järva samt arrangera cykelfrämjande aktiviteter årligen fram till och med 2014. Utförd.
- Informera om miljöeffekterna mm av trängselskatterna. Utförd.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad

● Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoarbetet inklusive livsmedelskontrollen bidrar på olika sätt till en trygg och ren stad. Mycket av tillsynsarbetet liksom arbetet inom andra områden som till exempel miljögifter bidrar till trygghet. När det gäller stadens renhet bidrar nämnden till exempel med

tillsyn över återvinningsstationerna. Indikatorn nedan avseende risk och sårbarhetsanalyser (RSA) avser risker och möjligheter till förbättringar som kan minska riskerna. Nämnden har i årets risk- och sårbarhetsarbete inte identifierat risker som behöver åtgärdas. En krisledningsövning har genomförts i ledningsgruppen med inriktning på ebolasmitta. För nämnden finns här en särskilt relevans genom ansvaret för tillsyn enligt Lagen om Internationella hot mot människors hälsa. Nämnden deltar även i Styrel (system vid elbristsituationer) och då med avseende på miljöaspekter.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA Kommentar: Avser förvaltningens risk- och sårbarhetsanalyser.	100 %	100 %	100 %	100 %	2014

Nämndmål:

1.7.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa

 Uppfylls helt

Analys

Prioritera arbetet med risk och väsentlighet och sårbarhet.

Många av nämndens verksamheter har direkt fokus på frågor om hot mot miljö och hälsa. Bland annat årets särskilda aktiviteter kan nämnas insatserna mot legionellasmitta. Under året har även Kemikaliecentrum startat sin verksamhet vilken har en direkt inriktning på faran med kemikalier och stöd till staden i övrigt inom detta område.

Förvaltningen har deltagit i stadens arbete med Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och Styrel och har genomfört en krisledningsövning under året. Styrel är ett system som används då elen inte räcker till alla elanvändare och det finns behov av prioritering av samhällsviktiga funktioner. Stadens förvaltningar och bolag deltar i det årliga arbetet med Styrel vilket går ut på att identifiera samhällsviktiga funktioner som bör prioriteras i situationer med elbrist. För miljöförvaltningens del handlar det om att identifiera verksamheter där det kan innebära miljöfara de inte får el liksom verksamheter som kan drabbas av stor ekonomisk skada, framförallt processindustrin. Inom risk- och sårbarhetsarbetet beaktas framförallt miljö- och hälsoaspekter i nämndens arbete. Under 2014 har inga nya områden uppmärksamats där nämnden har ansvar för åtgärder.

När det gäller arbetet med risk- och väsentlighet fortsätter arbetet med policy och kontrollrutiner. Här står framförallt förvaltningens väsentliga och förtroendekänsliga interna processer i centrum.

KF:s inriktningsmål:

2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

Nämnden ger bland annat via stadens webbplats en mycket bra information vilket underlättar stockholmarnas val ang. miljö och hälsa. E-tjänsterna utvecklas allt mer och bidrar till allt bättre service till allmänhet och företagare. Inom personalområdet förväntas nämnden ha fortsatt goda resultat vad gäller att vara en attraktiv arbetsgivare och ha en god arbetsmiljö. De mycket goda värdena på Nöjd Kund Index (NKI) som presenterades under 2013 har ytterligare förbättrats under året då Nöjd Kund Index ökade från 74 som var 2013 års värde till 74 om är värdet för januari – augusti 2014.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden har en hög prioritering av servicen vilket framgår på en rad olika områden. Kontaktytorna ut mot allmänheten och företagen är stora och instrumenten för att ge en bra service utvecklas fortlöpande. Under 2014 har e-tjänsten för rapportering av missförhållanden integrerats med stadens e-tjänstplattform vilket kommer att ge stora utvecklingsmöjligheter när det gäller funktionaliteten. Detta projekt fortsätter 2015. Till exempel kan tjänsterna komma att användas via smartphones och läsplattor.

Nämndmål:

2.3.1 Snabb och effektiv service

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden har en hög prioritering av servicen vilket framgår på en rad olika områden. Detta visar inte minst de goda resultaten på Nöjd Kund Index-undersökningen som har fortsatt att förbättras under 2014.

Nöjd Kund Index- undersökningen har staden genomfört sedan 2005 för att undersöka hur företagarna uppfattar servicen i myndighetsutövningen. Indikatorerna nedan visar nämndens att punktlighetsmål har en god uppfyllelse.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Handläggning av värmepumpansökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.	100 %	100 %	95 %		VB 2014
 Påbörja utredning om misstänkta matförgiftningar inom ett dygn	96,8 %	83,1 %	80 %		VB 2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.	96 %	94,6 %	95 %		VB 2014

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen bedöms uppfylla detta mål. Förvaltningen genomför kontinuerligt åtgärder för att förbättra attraktiviteten som arbetsgivare och att erbjuda anställda spännande och utmanande arbeten. Den årliga medarbetarenkäten visar att de anställda upplever att förvaltningen förbättrats på de flesta områden och Aktivt Medarbetar Index (AMI) har gått upp från 78 till 80.

Förvaltningen medverkar även i Nyckeltalsinstitutets uppföljning och jämförs med över tvåhundra andra organisationer med avseende på attraktivitet som arbetsgivare. Förvaltningen fick 135 poäng jämfört med en median på 107 för kommuner och 125 för samtliga deltagande organisationer.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	10 st	1 st	1 st	5100	2014
  Aktivt Medskapandeindex	80	78	80	80	2014
  Andel medarbetare på deltid som erbjuds heltid	100 %	100 %	100 %	100 %	2014
  Chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare	77 %	66 %	100 %	80 %	2014
  Medarbetare vet vad som förväntas av dem i deras arbete.	93 %	87 %	100 %	92 %	2014
  Sjukfrånvaro	2,5 %	2,6 %	2,4 %	4,4 %	VB 2014

Nämndmål:

2.4.1 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen ska vara en arbetsplats som erbjuder ett inspirerande ledarskap, en god arbetsmiljö, goda utvecklingsmöjligheter och en löneutveckling kopplad till prestation, allt för att behålla kompetenta medarbetare.

Chefsutveckling har skett kontinuerligt både med individuella och förvaltningsgemensamma insatser. Under året har utveckling av förvaltningens chefer skett genom bland annat de månatliga chefsgruppsmötena som används för information, erfarenhetsutbyte, utbildning, avstämning och dialog i gemensamma ledarfrågor. Miljöförvaltningen har genomfört gemensamma utbildningsinsatser för medarbetare och chefer för att ytterligare förbättra arbetsplatsens kommunikation, insikt om vikten av samarbete för ett bra arbetsklimat och en bättre gemensam prestation. Samarbetet med övriga förvaltningar i tekniska nämndhuset, har stärkts inte minst genom den gemensamma julfesten i Globen.

Miljöförvaltningen arbetar kontinuerligt för att förbättra utvecklingsmöjligheterna för medarbetarna. I årliga medarbetarsamtal tas behovet av kompetensutveckling upp och planeras utifrån verksamhetens mål. Interna utbildningsinsatser har genomförts under året rörande ledarskap, Lean, juridik, kommunikation, it och ärendehantering. Arbetet för att öka delaktigheten för medarbetarna har följts upp i medarbetarenkäten och genom fortsatt utveckling av arbetsplatsträffarna.

Varje avdelning har en arbetsplan för arbetsmiljöarbetet och arbetsrelaterad ohälsa. Skyddsronder har genomförts och riskbedömningar har gjorts av den fysiska arbetsmiljön. Den psykosociala arbetsmiljön mäts bland annat med medarbetarenkäten och följs upp på APT-möten med handlingsplaner och medarbetarsamtal.

Årets medarbetarenkät visar klara förbättringar på de flesta områden och Aktivt medskaparindex är 80 för miljöförvaltningen vilket är en förbättring från 78 föregående år.

Friskvårdsarbetet har utökats ytterligare under året, förvaltningen sponsrar bland annat deltagande i Våruset och Midnattsloppet, totalt har 70 medarbetare deltagit. Friskvårdsbidraget har också mer än fördubblats. Under hösten 2014 erbjöds alla medarbetare en hälsoundersökning genom företagshälsovården och den samlade bilden av personalens hälsa är relativt god.

Planen för jämställdhet och mångfald innehåller delmål och aktiviteter för 2014 som i all väsentlighet har uppfyllts. I planen framgår hur förvaltningen arbetar mot alla diskrimineringsgrunder och till exempel anpassar arbetsuppgifter och arbetsplats till personer med funktionsnedsättning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Coaching för chefer och medarbetare	2014-01-01	2014-12-31	
✓ Utbildning för chefer i rekrytering och kompetensbaserad intervjueteknik	2014-01-01	2014-02-28	
✓ Utbildning för chefer och medarbetare i rehabilitering.	2014-01-01	2014-12-31	
✓ Utbildningar för medarbetare och chefer i medarbetarsamtal och lönesättande samtal.	2014-01-01	2014-03-31	

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron på förvaltningen är på en låg nivå. Sjukfrånvaron räknat som rullande 12-månaders genomsnitt var vid årets slut nere på 2,5%. Förvaltningens mål är att komma ned till 2,4%. Förvaltningen fortsätter arbeta med tidiga insatser vid sjukskrivning samt satsar på olika hälsofrämjande aktiviteter. Hösten 2014 erbjöds alla anställda en hälsoundersökning och resultatet visar att personalens hälsa är på en relativt god nivå.

Deltid till heltid

Förvaltningen har mycket få deltidsanställda och dessa har lägre tjänstgöringsgrad på grund av eget önskemål.

KF:s inriktningsmål:

3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en hög prioritering av effektivitet och översyn av kostnader och intäkter för att få mycket verksamhet ut av sina resurser. Lösningar söks därför som bidrar till ökad kostnadseffektivitet. Särskilt aktuellt är detta inom tillsynsverksamheten där flera effektiviseringar har givit goda resultat under året, till exempel inom olägenhetshanteringen och livsmedelskontrollens organisation av kontrollverksamheten med orientering på område istället för fackområde.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Budgeten är i balans

● Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar ett överskott om 4,0 mnkr före avsättningarna och ett resultat i nivå med budget efter avsättningen för risk inom projekt Grow Smarter, det vill säga nettoutfallet före avsättningen uppgår till 81,1 mnkr jämfört med budget på 85,1 mnkr. Efter kommunfullmäktiges beslut om budget 2014 fick nämnden en budget om 83,3 mnkr och därefter budgetjusteringar i två omgångar från Central medelsreserv 2. I avstämningsärendet utökades budgeten med 1,0 mnkr för ökad effektivitet i bostadsproduktionen och 0,3 mnkr för insatser till skydd för groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat samt

omslutningsförändringar om 4,0 mnkr för projektmedel för e-tjänstutveckling. Vid kommunstyrelsens behandling av tertialrapport 1 erhöll nämnden, liksom stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden från Central medelsreserv 2, ytterligare 0,5 mnkr för gemensam produktionsplanering för 140 000 nya bostäder. Nämndens totalbudget kom då att uppgå till 85,1 mnkr för 2014.

Överskottet beror framförallt på slutbetalningen för projekt BEST om 3,9 mnkr och högre tillsynsintäkter som inte medförde lika stor höjning på kostnadssidan. Förvaltningen uppnår ett balanserat resultat även utan slutbetalningen från BEST som används för avsättning för risker inom projektet Grow Smarter. Det sker trots att nämnden haft ej budgeterade kostnader för renovering för Kemikaliecentrums nya lokaler på 1,3 mnkr.

Inom flera projekt har aktiviteter flyttats fram till år 2015 vilket medför att kostnaderna under 2014 blivit lägre än budgeterat. Det innebär att intäkterna från EU för dessa projekt också har blivit lägre.

Såsom tidigare nämnts, har årets överskott före avsättningen till största delen uppstått från slutbetalningen av projekt BEST.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	95,3 %	96,33 %	100 %	100 %	VB 2014
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	95,3 %	96,3 %	100 %	100 %	VB 2014
 Nämndens prognossäkerhet T2	-3 %	-4 %	+/-1 %	+/- 1 %	2014

Nämndmål:

3.1.1 Bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden redovisar en allmänt ökad självfinansieringsgrad för 2014 som innebär att denna ökar från 77 % år 2013 till 78 % år 2014. Inom miljöbalkstillsynen beror ökningen framförallt på högre intäkter för ansökningar/anmälningar för PCB i fogmassa och ansökningar för stora värmepumpar samt på effektiviseringar inom tillsynen avseende bostadsklagomål och allmänna missförhållanden. Inom livsmedelskontrollen beror ökningen på låga personalkostnader och bättre planering av tillsynsbesöken.

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar ett nettoutfall före avsättningar om 81,1 mnkr, som jämfört med budget ger ett överskott om 4,0 mnkr. Överskottet beror främst på

slutbetalningen för projekt BEST och högre tillsynsintäkter som inte medförde lika stor ökning av kostnader. Enligt försiktighetsprincipen och god redovisningssed har förvaltningen avsatt 4 mnkr för risk inom projekt Grow Smarter som är ett flerårigt projekt med omslutning på 25 miljoner euro för projektet som helhet varav 8 miljoner euro tillfaller Stockholm. Längre fram i texten redovisas resultat per avdelning.

Avsättningar

Avsättningen från 2013 om 3,2 mnkr för att täcka risken för återbetalning av externa bidrag för projekt Elbilsupphandlingen (1,45 mnkr) och projekt Hållbara Järva (1,76 mnkr) behålls.

Avsättningarna från 2013 avser:

- risk för minskad extern finansiering av projektet Elbilsupphandlingen som staden driver tillsammans med Vattenfall. Där motfinansieras projektet bland annat av de fordon som köps i projektet. Eftersom antalet avropade fordon understiger budgeten så kan detta innebära ett bortfall av inkomna medel motsvarande 2,9 mnkr varav stadens del är 1,45 mnkr.
- risk finns för projekt Hållbara Järva som är uppdelat i fem delar: Energieffektiv renovering, Förnybar energi, Transporter, Information och delaktighet och Utvärdering. Delegationen för hållbara städer beviljade bidraget uppdelat på dessa fem delar. Det innebär att även om förvaltningen genomför åtgärder till en högre kostnad på en del så kompenserar inte det för en lägre kostnad på en annan del. Motfinansieringen på 70 % måste uppnås inom varje del. För projektledningsdelen beviljades inget bidrag. En del avvikelser har uppstått under projektens gång och den totala risken för uteblivet bidrag för miljöförvaltningen är minst 1,76 miljoner.

Förvaltningen upplöste de 1 285 tkr som avsattes inom livsmedelskontrollen för tid där fasta kontrollavgifter betalats, men där kontrollen inte hunnit utföras under 2013.

Timmarna/kontrollen utfördes år 2014.

Ny avsättning om 4,0 mnkr har gjorts för projekt Grow Smarter i årsbokslutet för 2014.

Avsättningen motiveras av risker som bedöms föreligga för projektet och sker enligt försiktighetsprincipen. Förvaltningen är projektkoordinator och bär därmed en större del av risken inom projektet. Avsättningen om 4,0 mnkr avser att täcka en del av denna risk för projektet vars totala omslutning är 250 mnkr. Förvaltningen bedömer att avsättning om 1,6 % är rimlig och nödvändig. Följande avvikelser kan förekomma:

- Förlängning av projektet vilket innebär till exempel ett års extra utgifter.
- Avhopp av partner och därmed tid att söka nya partners som kräver stora administrativa insatser för oss.
- Ändringar i projektet som kräver stora administrativa insatser från oss.
- Att EU inte godkänner de insatser projektet genomfört och därmed minskar utbetalningen.
- Att vi inte hinner genomföra åtgärderna i tid och därmed inte erhåller bidraget

Dessutom har förvaltningen periodiserat 368 tkr inom livsmedelskontrollen för tid där fasta kontrollavgifter 2014 betalats, men där kontrollen inte hunnit utföras under 2014.

Budget och utfall per avdelning och totalt för MHN år 2014

(tkr)	Nämnd		Förvaltningschef inkl MSL		Verksamhetsstöd Inkl utveckling av e-tjänster		Plan och miljö		Hälsoskydd		Livsmedels- kontrollen		Miljöanalys		SLB		Gemensamma kostnader		Total		
	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Budget	Utfall	Avvikelse
Intäkter före avsättningar	0	0	-627	-481	0	-1 564	-29 612	-33 464	-25 883	-26 553	-38 079	-39 517	-540	-637	-7 800	-9 713	0	0	-102 541	-111 929	9 388
Upplösning av avsättningar											-1 285 *	-1 285 *									0
Avsättningar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	368 **	0	0	0	0	0	0	0	368	-368
Summa intäkter	0	0	-627	-481	0	-1 564	-29 612	-33 464	-25 883	-26 553	-39 364	-40 434	-540	-637	-7 800	-9 713	0	0	-103 826	-112 846	9 020
Kostnader före avsättningar/upplösning	1 930	1 714	5 998	6 468	18 898	19 503	59 769	59 403	30 001	30 933	36 877	36 889	14 385	16 408	12 995	14 824	6 820	6 919	187 673	193 061	-5 388
Upplösning av an 2013-års reserv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 285 *	1 285 *	0	0	0	0	0	0	1 285	1 285	0
Nya avsättningar	0	0	0	0	0	0	0	4 000 ***	0	0	0	-368 **	0	0	0	0	0		0	3 632	-3 632
Summa kostnader	1 930	1 714	5 998	6 468	18 898	19 503	59 769	63 403	30 001	30 933	38 162	37 806	14 385	16 408	12 995	14 824	6 820	6 919	188 958	197 978	-9 020
Resultat före avsättningar/upplösningar	1 930	1 714	5 371	5 987	18 898	17 939	30 157	25 939	4 118	4 380	-1 202	-2 628	13 845	15 771	5 195	5 111	6 820	6 919	85 132	81 132	4 000
Resultat efter avsättningar (nettoutfall)	1 930	1 714	5 371	5 987	18 898	17 939	30 157	29 939	4 118	4 380	-1 202	-2 628	13 845	15 771	5 195	5 111	6 820	6 919	85 132	85 132	0

* Upplösning av 2013 års reserv för ej levererade timmar avseende fast årlig avgift inom livsmedelskontrollen.

** Avsättning för ej levererade timmar för 2014 års fasta årliga avgifter inom livsmedelskontrollen.

***Avsättning för risker inom projekt GrowSmarter.

Här följer en redogörelse för utfallet per avdelning:

Nämnden

Nämndens nettoutfall är lägre än budgeterat på grund av lägre kostnader för arvoden än budgeterat samt lägre kostnad för nämndöverläggningen.

Förvaltningschef

Förvaltningschefens nettounderskott beror på extraordinära kostnader för byte av avdelningschefen för Hälsoskydd.

Plan och Miljö

För Plan och Miljö var nettoresultat innan avsättningar 4,2 mnkr lägre än budgeterat som beror på slutbetalningen för projekt BEST. Två stora projekt, Hållbara Järva och Elbilsupphandlingen, avslutats 31 december 2014 och slutredovisningen för dessa kommer att ske under 2015.

Hälsoskydd

Avdelning Hälsoskydd visat ett underskott om 0,26 mnkr. Intäkterna var 0,67 mnkr högre än budget. Det beror bland annat på fler inkomna ansökningar för stora värmepumpar och något fler anmälningar inom skola/förskola. Kostnaderna var också högre än budget vilket främst beror på högre personalkostnader och ökningen av kostnaderna var högre än intäktsökningen; härav det negativa resultatet.

Livsmedelskontrollen

Överskottet för Livsmedelskontrollen var 2,6 mnkr vilket främst beror på högre intäkter för extra ordinär kontroll och första årliga kontroll samt lägre personalkostnader.

De 1098 kontrolltimmar från 2013 som inte kunde levereras 2013 och därmed periodiserades till 2014, utfördes under året. De periodiserade intäkterna användes till täcka personalkostnader för extra personal som utförde kontrollerna.

På grund av sjukfrånvaron kunde inte alla timmar för fast årlig avgift 2014 levereras. Enligt god redovisningssed och livsmedelslagstiftningen periodiserades intäkter om 0,37 mnkr avseende dessa timmar till år 2015.

Miljöanalys

Nettoutfallet för Miljöanalys var 1,9 mnkr högre än budgeterat beroende på icke-budgeterade renoveringskostnader för lokaler till Kemikaliecentrum och högre kostnader för miljödatabasen.

SLB

Resultatet för SLB-analys, inklusive avskrivningar, var 0,1 mnkr lägre än budget på grund av lägre personalkostnader. Under 2014 var efterfrågan på SLB-tjänster stor som avspeglas i högre intäkter och driftkostnader (ökade licenskostnader för beräkningsmodeller och högre kostnader för inköp av kommunikationsutrustning, reservdelar och tillbehör till mätinstrument).

Verksamhetsstöd

Avdelningen Verksamhetsstöd uppvisade ett överskott om 0,9 mnkr som beror på tjänst- och förändrarledigheter samt lägre kostnader för köpta tjänster.

Gemensamma kostnader

De förvaltningsgemensamma kostnaderna var 0,1 mnkr högre än budget på grund av hälsoundersökningarna som är en del av företagshälsovård.

Nedanstående tabell beskriver förvaltningens intäkts- och kostnadsutveckling åren 2006-2014.

Miljöförvaltningens intäkter och kostnader 2006-2014 (mnkr)

Intäkter	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miljöbalkstillsyn	20,2	20,9	32,6	36,2	35,1	36,4	36,4	39,3	41,5
Livsmedelskontroll	19,3	21,7	25,2	31,0	31,1	31,8	35,7	36,3	40,4
Summa tillsyn	39,5	42,6	57,8	67,1	66,3	68,2	72,1	75,6	81,9
Uppdragsverksamhet/SLB	5,8	6,0	6,2	7,2	7,2	7,5	8,5	8,1	9,7
Bygglövsgranskning	0,3	0,2	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Miljöbilsprojektet	14,2	6,0	7,2	6,9	4,3	2,8	3,6	2,6	8,8
Kompetensfonden	10,9	-	-	-	-	-	-	-	-
Miljömiljarden	22,9	20,2	17,4	19,8	-	-	-	-	-
Övriga intäkter	2,8	3,1	5,8	7,0	13,6	11,4	9,0	8,1	12,4
Summa intäkter	96,4	78,1	94,8	108,1	91,4	90,0	93,1	94,5	112,8
Kostnader									
Personalkostnader	112,6	105,3	98,8	100,7	101,5	106,8	112,0	113,9	124,2
Konsult/köpta tjänster	39,5	26,8	26,8	32,4	18,4	20,5	17,8	18,3	22,7
Lokalkostnader	13,1	13,2	11,7	11,8	11,3	11,1	11,9	12,1	13,7
Övrigt	39,9	21,9	19,7	20,8	22,0	24,3	31,0	28,9	37,4
Kostnader	205,1	167,2	157,0	165,6	153,1	162,7	172,8	173,1	197,9
Netto	108,7	89,1	62,1	57,5	61,8	72,8	79,7	78,7	85,1*

*Netto efter avsättningar

Intäkterna för tillsyn enligt miljöbalken uppgick till 41,5 mnkr och var 2,3 mnkr högre än utfallet 2013. Ökningen från 2014 beror effektivisering av handlägningsprocesser och högre debiteringsgrad inom bostadsärenden, flera anmälningar/ansökningar för värmepumpar och PCB i fogmassa och delvis på den högre taxan.

För livsmedelskontrollen uppgick intäkterna till 40,4 mnkr och var 0,9 mnkr högre än budget. Rörliga intäkter som extra offentlig kontroll och första årskontroller är högre än budgeterat på grund av mer tid har åtgått till uppföljning av bristande verksamheter samt att nystartade verksamheter i högre utsträckning än tidigare har blivit kontrollerade i nära anslutning till att de påbörjas. Detta uppvägs delvis av lägre fasta årliga avgifter på grund av överföring av intäkten om 0,37 mnkr för icke levererade timmar och färre objekt än budgeterat.

Kundförlusterna uppgick till 0,5 mnkr och var på samma nivå som 2013.

Tabellen ovan visar också att den skattefinansierade andelen av verksamheten minskat från 53 procent år 2006 till 43 procent år 2014. Intäktsökningen för tillsynen har varit kraftig, 42,4 mnkr det vill säga 107 procent.

Resultat jämfört med prognos

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beräknade kostnaderna i tertialrapport 2 2014 till 199,0 mnkr. Resultatet i bokslutet är 193,9 mnkr vilket ger 2,6 procents avvikelse från prognosen i andra tertialrapporten. Avvikelsen mellan tertialrapport 2 och bokslutet berodde på:

- lägre kostnader än prognostiserat för avdelningen Plan och miljö, vars utfall präglas av projekt som är svåra att prognostisera (till exempel Det gröna kvarteret, med en omslutning på 1,5 mnkr, vars ansökan inte beviljades av Energimyndigheten) samt förskjutningar av projekten.
- lägre utfall av renoveringskostnader för Kemikaliecentrum.
- lägre personalkostnader till följd av tjänste- och föräldraledigheter.

Intäkterna beräknades i tertialrapport 2 till 115,8 mnkr. Resultatet i bokslutet blev 112,8 mnkr vilket innebar 2,6 procent differens i förhållande till prognosen i tertialrapport 2. Den negativa avvikelsen om 3,0 mnkr mellan tertialrapport 2 och bokslutet beror främst på lägre intäkter för den projekterade verksamheten eftersom lägre kostnader inom projekten också medför lägre intäkter. Avseende avvikelsen mellan prognos och utfall för utveckling av e-tjänster har utgången av stadens Kitt-avtal försenat underleverantörernas arbete och försvårade möjligheten att uppskatta hur stor del av arbetet som kunde utföras 2014.

Det finns därtill en allmän försiktighet när förvaltningen gör prognoser. Många områden med tämligen liten omsättning gör prognoser och även om var och en av dem har ett begränsat reservutrymme för att med säkerhet kunna infria den lämnade prognosen, kan summan av alla dessa "reserver" bli betydande. Det är självklart olyckligt med ett resultat som avviker från prognoserna, men det är samtidigt uttryck för att förvaltningens medarbetare visar omsorg om budgethållningen.

2014 års resultat jämfört med utfallet 2013

Miljö- och hälsoskyddsnämndens kostnader år 2014 var 20,6 mnkr högre än år 2013.

Intäkterna var år 2014 18,4 mnkr högre än 2013. De högre kostnaderna under 2014 beror till stor del på ökad budgettilldelning för uppdrag såsom Kemikaliecentrum, Elbilsupphandlingen och kartläggning av historisk förorenade områden för ökad byggande med flera.

Personalkostnader år 2013 var ovanligt låga på grund av vakanser och föräldraledigheter. År 2014 ligger personalkostnader på en mer rimlig nivå.

De högre intäkterna beror på en ökning av tillsynsintäkterna vilket till stor del är ett resultat av förbättringar av handlägningsprocesser och tillsynsplanering och högre intäkter inom projekten, speciellt på grund av slutbetalning för projekt BEST. Jämfört med föregående år ökade Miljö- och hälsoskyddsnämndens nettoutfall år 2014 med 2,4 mnkr före avsättningar och 6,4 mnkr efter avsättningar, det vill säga från 78,7 mnkr till 85,1 mnkr.

Personalkostnadsutvecklingen

Personalkostnaderna (lön och personalförsäkring) uppgick år 2013 till 113,9 mnkr och utgjorde 65,8 procent av Miljö- och hälsoskyddsnämndens kostnader.

År 2014 låg personalkostnader på 124,1 mnkr som utgör 64 % nämndens kostnader. Ökning om 10,2 mnkr från 2013 till 2014 beror på löneökning om 2,5 mnkr enligt avtal, flera anställda till följd av nya uppdrag samt ett högre antal inspektörer inom tillsynen som framgår av tabellen nedan.

Sedan 2006 har resurserna i form av årsarbetare inom tillsynen varit i stort sett konstanta men det finns en viss ökning år 2012 och år 2014 beroende på förstärkning inom Livs och inom Miljöbalken. År 2013 var antalet årsarbetare inom tillsynen lägre än planerat på grund av större personalomsättning, många föräldralediga och sent tillsatta vakanser. Detta avspeglades då också i låga personalkostnader.

Årsarbetare inom Miljöbalks- och Livsmedelstillsynen

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miljöbalkstillsyn	53,9	53,6	55,0	52,0	53,0	52,0	56,5	52,8	60,5
Livsmedel	42,0	38,4	38,5	39,0	39,0	40,5	44,0	41,8	43,3
Summa	95,9	92,0	93,5	91,0	92,0	92,5	100,5	94,6	103,8

Antal årsarbetare inom tillsynen ökade under 2014. För livsmedelskontroller beror detta på extra kontroller som på grund av personalbrist inte kunde utföras 2013 och som periodiserades till 2014. För miljöbalkstillsynen präglades år 2013 av många vakanser och tjänst- och föräldraledigheter som återbesatts under 2014.

Under perioden 2006 - 2014 har intäkterna per årsarbetare inom miljöbalken ökat med 0,31 mnkr (84 procent) och inom livsmedelstillsynen med 0,48 mnkr (104 procent). Minskningen för miljöbalken under 2012, beror framför allt på de minskade intäkterna för värmepumpsansökningarna. Ökningen för livsmedelskontrollen under 2014 beror på effektiviseringar i handlägningsprocesserna, speciellt för bostadsärenden, samt lågt antal

årsarbetare som inte avspeglar det verkliga personalbehovet. Minskningen för miljöbalken under 2014 beror på högre antal årsarbetare och satsningar på tillsynen som inte är debiterbar.

Intäkt per årsarbetare (mnkr)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miljöbalkstillsyn	0,37	0,39	0,58	0,68	0,65	0,66	0,64	0,74	0,68
Livsmedel	0,46	0,57	0,68	0,79	0,8	0,79	0,81	0,87	0,94

Självfinansieringsgrad

Sammanställningen nedan visar hur stor andel av tillsynen som finansieras med intäkter under den senaste nioårsperioden.

Självfinansieringsgrad inkl. OH för miljöbalkstillsyn/livsmedelskontroll 2006 - 2015

tkr	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	B 2014	VB 2014	B 2015
Miljöbalkstillsyn (MB)											
Hälsoskydd											
Intäkter	n/a	n/a	18 659	21 582	20 855	21 864	21 501	24 662	25 628	25 795	28 241
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	27 438	29 042	30 725	33 145	35 081	36 875	37 060	37 830	42 704
Netto HS	n/a	n/a	8 779	7 460	9 870	11 281	13 580	12 213	11 432	12 035	14 463
Självfin.grad HS	n/a	n/a	68%	74%	68%	66%	61%	67%	69%	68%	66%
Plan och Miljö											
Intäkter	n/a	n/a	13 947	14 615	14 269	14 500	14 874	14 631	15 205	15 658	15 243
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	22 746	20 682	20 864	22 046	22 661	19 023	21 667	21 073	21 513
Netto PoM	n/a	n/a	8 799	6 067	6 595	7 546	7 787	4 392	6 462	5 415	6 270
Självfin.grad PoM	n/a	n/a	61%	71%	68%	66%	66%	77%	70%	74%	71%
Intäkter	n/a	n/a	32 606	36 197	35 124	36 364	36 375	39 293	40 833	41 453	43 484
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	50 184	49 724	51 589	55 191	57 742	55 898	58 727	58 903	64 217
Netto MB	n/a	n/a	17 578	13 527	16 465	18 827	21 367	16 605	17 894	17 450	20 733
Självfin.grad MB	40%	43%	65%	73%	68%	66%	63%	70%	70%	70%	68%
Livsmedelskontroll											
Intäkter	n/a	n/a	25 174	31 063	31 169	31 888	35 714	36 347	38 078	40 434	40 750
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	34 952	37 960	36 676	37 993	42 830	42 127	45 598	46 416	48 480
Netto Livs	n/a	n/a	9 778	6 897	5 507	6 105	7 116	5 780	7 520	5 982	7 730
Självfin.grad Livs	47%	63%	72%	82%	85%	84%	83%	86%	84%	87%	84%
MHN tillsyn											
Intäkter	n/a	n/a	57 780	67 260	66 293	68 252	72 089	75 640	78 911	81 887	84 234
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	85 136	87 684	88 265	93 184	100 572	98 025	104 325	105 319	112 697
Netto MHN tillsyn	n/a	n/a	27 356	20 424	21 972	24 932	28 483	22 385	25 414	23 432	28 463
MHN tillsyn	44%	52%	68%	77%	75%	73%	72%	77%	76%	78%	75%

Mellan åren 2006 - 2014 som helhet har det skett en kraftig ökning, inom miljöbalken från 40 procent till 70 procent och inom livsmedelstillsynen från 47 procent till 87 procent. Att självfinansieringsgraden minskar något inom miljöbalksområdet mellan år 2010 och 2012 beror främst på kostnadsökningar samt lägre tillsynsintäkter än budgeterat, framförallt från timdebitering och vikande efterfrågan inom värmepumpar och strandbadsanalys. De tillfälliga budgetförstärkningarna för tillsynen påverkar självfinansieringsgraden negativt eftersom den inte motsvaras av ökade intäkter.

För avdelning Plan och Miljö beror ökningen för 2013 delvis på översyn av andelen av tillsynskostnader i självkostnadskalkylen och delvis på svårigheten att tillsätta vikarier och tillsvidareanställningar i takt med personalomsättningen. Den fortsatta ökningen av självfinansieringsgraden under 2014 jämfört med budget beror på fler ansökningar/anmälningar för PCB i fogmassor än budgeterad och lägre kostnader.

För avdelning Hälsoskydd beror ökningen för 2013 på effektivisering av handläggning av bostadsklagomål/allmänna missförhållande som resulterade i högre debiteringsgrad. För 2014 var självfinansieringsgraden lägre än budgeterad på grund av högre personalkostnader.

För avdelning Livsmedelskontroll ökade självfinansieringsgrad till 87 % på grund av högre rörliga intäkter samt bättre planering av tillsynsbesök (man besöker flera verksamhetsutövare i samma område/centrum i stället för inspektörerna ska åka ut flera gånger).

Investeringar

Förvaltningen har en investeringsbudget om 0,8 mnkr, Utfallet 2014 blev 1,7 mnkr. Avvikelsen om 0,9 mnkr beror på ej budgeterade anskaffningar enligt nedan:

- inköp av elbil 0,3 mnkr
- inköp av möbler för Kemikaliecentrum, 0,3 mnkr
- inköp av flera nya instrument för luftmätningar 0,4 mnkr.

Analys av balansräkning

Enligt stadens anvisningar ska balansräkningen (se bilaga 2.2) för år 2014 kommenteras i jämförelse med balansräkningen år 2013:

- Kundfordringarna var 5,8 mnkr år 2014, det vill säga 0,6 mnkr högre jämfört med år 2013. Detta beror på den sena faktureringen inom miljöbalkstillsynen.
- Fordringar mot staten och EU var 0,5 mnkr år 2014, det vill säga 0,2 mnkr lägre jämfört med år 2013.

- Övriga kortsiktiga fordringar var 1,5 mnkr som helt beror på utveckling av e-tjänster som finansierar via digital förnyelse. Förvaltningen hade inte någon utveckling av e-tjänster år 2013.
- Förutbetalda kostnader, vilket främst består av hyra för första kvartalet år 2015, var 3,5 mnkr vilket är marginellt lägre jämfört med år 2013.
- Upplupna intäkter år 2014 uppgick till 1,0 mnkr och var 1,2 mnkr lägre än år 2013 beroende på en lägre slutfakturerings av tillsynsavgifter för 2014.
- Leverantörsskulder uppgick till 17,0 mnkr och var 4,3 mnkr högre år 2014 än år 2013 vilket förklaras av högre antal fakturor i december 2014 jämfört med december 2013.
- Övriga kortfristiga skulder, som avser förskottsinbetalda projektmedel från EU och andra bidragsgivare, var 14,5 mnkr det vill säga 53,4 mnkr lägre år 2014 än 2013 beroende på att influtna förskott till förvaltningen för projekten har betalats ut i partners och flera stora projekt avslutats 2014.
- Förutbetalda intäkter uppgick till 0,9 mnkr vilket är 0,5 mnkr lägre år 2014 än 2013 på grund av fakturor som har skickats men tjänsterna inte har levererats som det var planerat (SLB) medan avdelning Livsmedelskontroll lyckades leverera de fakturerade och periodiserade timmar från 2013. Cirka 300 timmar avseende fasta årliga livsmedelskontroller för år 2014 kunde inte levereras och dessa har enligt god redovisningssed och livsmedelslagstiftningen periodiserats till år 2015.
- Avsättningarna om 3,2 mnkr från år 2013 bibehålls eftersom risken för utebliven extern finansiering inom projekt Hållbara Järva och Elbilsupphandlingen kvarstår tills projekten är slutredovisade. Detta kommer att ske under 2015.

En ny avsättning om 4,0 mnkr för risken inom projekt Grow Smarter tillkom under 2014.

Övrigt

Under mål 3.1 skall enligt instruktionen från stadsledningskontoret nämnderna beskriva hur de under utarbetandet av EU-positionsappret har samrått med stadsledningskontoret och i förekommande fall med andra berörda nämnder. Även om det kan tyckas främmande för det övriga sammanhanget är det enligt riktlinjerna.

Miljöförvaltningen har samrått med stadsledningskontoret och i förekommande fall med andra berörda förvaltningar om EU-strategin. Nämnden fastställde strategin den 18 december 2013. Nämnden:s EU-positionsappret bifogades VB 2013.

Nämndens verksamhetsspecifika EU-positionsappret genomförs genom åtagandena: Utveckla förvaltningens internationella arbete genom att bevaka, påverka och aktivt driva stadens intressen i organisationer, nätverk och projekt samt Genomföra europeiska projekt för att underlätta arbetet lokalt. Förvaltningen har under året bevakat EU-initiativ och försökt påverka EU-regelverket inom nämndens verksamhetsområde; lyft och drivit stadens och nämndens intressen i Eurocitiesnätverket samt genomfört och förvaltat strategiskt viktiga EU-projekt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden är jämförelsevis liten men har extra kostnader för sin särskilda roll som speciallagsreglerad nämnd. Resurser måste ändå finnas för utveckling och förnyelse. Bland annat finns kostnader för särskilda system som Ecos och e-tjänster som är unika för nämnden. Till exempel har nämnden extra kostnader om 0,5 mnkr/år på grund av speciallösning för att åtgärda den låga kapaciteten i nätverket. Denna så kallade citrixlösning för ECOS innebär att hastigheterna har höjts väsentligt vilket förbättrat arbetsmiljön genom att ett stressmoment har reducerats. Dessutom har ett omfattande arbete bedrivits för att förbereda förvaltningen för en övergång till en ny systemgeneration för ECOS. Ett nytt ECOS byggt på modern teknik möjliggör ett effektivare arbetssätt. Det är emellertid varit mycket stora problem med hastigheten i miljöförvaltningens nät. Det har inte enbart varit en fråga om hastigheten i Ecos utan gällt alla system. Office dokument, webbsidor etcetera. Det nya intranätet har också allvarligt försämrat förutsättningarna att på ett enkelt sätt kommunicera med samtliga medarbetare och ge ett användbart verktyg där styrdokument, lathundar, blanketter etcetera snabbt kan hittas. Inom förvaltningen har avdelning Verksamhetsstöd arbetat med processkartläggningar i enlighet med Lean. Förvaltningen har en omfattande intern utbildningsverksamhet med utbildningar inom många områden alltifrån IT till juridik. En högre kunskapsnivå och goda färdigheter bidrar till en bra effektivitet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Administrationens andel av de totala kostnaderna	16,76 %	16,67 %	18 %	minska	2014
 Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	0 st	0 st	0 st	tas fram av nämnden	2014

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Formulera nämndindikatorer som mäter effektivitet för respektive verksamhet	2014-01-01	2014-12-31	
 Nämnden ska i verksamhetsplan 2014 klargöra hur den kommer att genomföra det verksamhetsspecifika EU-positionspapperet som har antagits i enlighet med policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna.	2014-01-01	2014-12-31	

Nämndmål:

3.2.1 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer

● Uppfylls helt

Analys

Verksamhetsstöd har fortsatt genomgången av förvaltningens administrativa processer med målet att förenkla och säkerställa att teknikens möjligheter utnyttjas maximalt. Processkartläggningar har gjorts bland annat av processen för fakturering av årlig avgift inom miljöbalken och leverantörsreskontra. En särskild granskning har även gjorts av anställnings och introduktionsprocesserna. Det har gjort att processerna har förenklats och kvalitetssäkrats. En översyn har förvaltningens tidredovisning har också genomförts. Beslut har fattats om att väsentligt förenkla tidredovisningen vilket bland annat innebär att färre anställda behöver redovisa tid i flera tidredovisningssystem.

Ett omfattande utbildningsprogram har genomförts för att höja kunskapsnivån hos alla som är inblandade i de administrativa processerna. Som exempel kan nämnas ett 40 tal kurser i Ecos, kurser i juridik, utbildningar i ekonomi, information om registrering och arkivering, genomgångar av massmediehantering, utbildningar för chefer inom HR, övningar i bemötande, ett flertal Klarspråksutbildningar, information om hur man kan jobba smartare genom att utnyttja tekniken bättre, support och information om Iphone och Iphad.

Arbetet med att övergå till ett mer digitalt arbetssätt har fortsatt. Elektronisk ärendehantering är införd och en övergång till en processororienterad informationsredovisning (PIR) pågår. En ny diariplan har införts. Arbetet med att ta fram hanteringsanvisningar för förvaltningens 150 processer har fortsatt. Arbetet med övergång till e-arkiv har gjort stora framsteg. 12 952 ärenden har levererats till e-arkiv Stockholm och finns nu sökbara i e-arkivets webbsök för stadens medborgare. 140 hyllmeter arkivhandlingar har ordnats och förtecknats och står nu klara för leverans till stadsarkivet 2015. Ett digitalt rapport arkiv har tagits fram som gör att förvaltningens cirka 500 rapporter nu finns digitalt tillgängliga på webben.

En uppgradering har genomförts av fyra e-tjänster; redovisa resultat från livsmedelsinspektioner, registrera verksamhet inom livsmedel, ansökan om värmepump, anmälan om missförhållanden. Medel för digital förnyelse har sökts och beviljats för uppgradering av buller e-tjänsten. Möjligheten att via en app kunna redovisa resultat från livsmedelsinspektioner har undersökts och ett sådant arbete har nu påbörjats.

Arbetet med att förnya ärendehanteringssystemet ECOS har påbörjats. Ett systematiskt registervårdsarbete som engagerar både tillsynsavdelningar och verksamhetsstöd bedrivs. En projektplan för det fortsatta arbetet 2015 har tagits fram.

Under 2014 har merparten av förvaltningens datorer bytts ut. En uppgradering har skett från stationära till bärbara datorer som underlättar ett mobilt arbetssätt. WiFi har byggts ut till att omfatta hela förvaltningen.

Synpunkter och klagomål

Nämnden har under året inte fått in någon så kallad serviceanmärkning, det vill säga en formellt registrerad anmärkning på förvaltningens service. Pga. av nämndens roll som myndighet hanteras utöver de fåtaliga serviceanmärkningarna, många överklaganden vilka ibland innehåller synpunkter på servicen. Dessa tar nämnden till sig och är underlag för förbättringar. Nämnden har en stor kontaktyta ut mot samhällets invånare och företagare och frågor om service är viktig och ständigt aktuell.

Övrigt

Nämndbeslut och ärendebalans

Nämnden har sammanträtt 10 gånger under året och behandlat 174 ärenden. Tabellen nedan visar ärendestatistiken för de senaste 10 åren vilka då inkluderar alla de ärenden där miljöförvaltningen har delegation.

Ärendebalansen kan utläsas genom att jämföra antalet nya och avslutade ärenden inom samma år. Minst lika många ärenden som inkommer måste avslutas inom samma period för att obalans inte ska uppstå. För 2014 ligger balansen på 101,8 % vilket innebär att fler ärenden avslutats än vad som inkommit. Förvaltningen har systematiskt arbetat med att avsluta gamla ärenden där inga ytterligare aktiviteter väntas och eftersträvar att bara ha aktuella ärenden öppna. År 2014 upprättades 17880 ärenden vilket är 752 fler än 2013. Av ärendena som avsåg tillsyn inkom 2202 via e-tjänsterna vilket är 82 fler än 2013. 6657 ärenden är öppna vilket är 178 färre än vid förra årsskiftet. 18193 ärenden avslutades vilket är 956 fler än 2013 och 313 fler än inkomna ärenden.

Period	Nya ärenden	Avslutade ärenden	Öppna ärenden (1)
2005	7260	7514	6039
2006	8466	8275	6393
2007	8436	8393	6127
2008	12537	11680	7525
2009	14 756	18 737	6 174
2010	15 129	15 474	6 029
2011	21856	21594	6368
2012	17384	17439	6729
2013	17128	17237	6835
2014	17880	18193	6657

Not 1: Öppna ärenden avser läget vid årets slut.

Överklaganden

Det har under året kommit in 205 avgöranden från överinstanser avseende överklagade beslut från miljö- och hälsoskyddsnämnden. Många av dessa avgöranden härrör från beslut som

överklagats före år 2014. Nämndens beslut har fastställts i 160 fall, vilket utgör 78 procent av inkomna avgöranden. Motsvarande siffra för 2013 var 82 procent. Nämndens beslut har under 2014 ändrats/upphävs helt i 24 fall och delvis i 15 fall, vilket utgör 11 respektive 8 procent av avgörandena. I flera av besluten där nämndens beslut delvis ändrats avser ändringen endast en mindre justering, exempelvis att föreläggandet har fastställts i sak men att tiden för redovisning justerats eller ett timavgiftsbeslut som satts ner med några kronor. För 2013 var motsvarande utfall 8 procent respektive 6 procent.

Dom om miljöskaktionsavgift

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade påföra miljöskaktionsavgift (MSA) på grund av utebliven återkommande kontroll av oljecistern. Kontrollintervallet för cisternen var sex år. Beslutet överklagades till mark- och miljödomstolen. Klaganden anförde att de följt den information som fanns på Stockholm stads hemsida och där stod det att kontrollintervallet för K-cistern var tolv år. Nämnden bestridde detta och hänvisade till en skrivelse som sänts till klaganden med information om när nästa kontroll av deras cistern senast skulle ske.

Mark- och miljödomstolen ansåg att den information som den klagande läst på nätet och som angav att kontrollintervallet var tolv år fick anses utgöra ett besked som framkallat den passivitet hos klaganden som föranlett miljöskaktionsavgiften. Detta utgjorde enligt domstolen grund för befrielse av MSA och domstolen biföll därmed överklagandet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden överklagade beslutet. Mark- och miljööverdomstolen gjorde följande bedömning. Informationen som finns att läsa på nätet är allmänt hållen. Den är inte riktad direkt till nu aktuella cisternägare och avser inte deras anordning. Den utgör därmed inte ett sådant besked som genom framkallande av passivitet kan vara grund för avgiftsbefrielse enligt 30 kap 2 § miljöbalken. Mot denna bakgrund fastställde Mark- och miljööverdomstolen nämndens beslut.

Dom om återförvisning

Nämnden hade beslutat att lämna klagomål på störning från trafikbuller utan åtgärd. Länsstyrelsen beslutade att återförvisa ärendet till nämnden för fortsatt handläggning på grund av att ärendet inte bedömdes tillräckligt utrett. Länsstyrelsen bedömde att man inte kan göra en olägenhetsbedömning mot bakgrund av stadens bullerkartläggning, utan att en mätning måste göras.

Nämnden överklagade beslutet till mark- och miljödomstolen som avvisade beslutet eftersom det inte bedömdes som överklagbart. Grunden för denna bedömning var att domstolen inte ansåg att frågan om ett ärende är tillräckligt utrett är en fråga som har betydelse för den slutliga utgången i ärendet, vilket är ett formellt krav för överklagbarhet. Nämnden överklagade avvisningsbeslutet till Mark- och miljööverdomstolen som återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för att pröva målet i sak.

Sedan mark- och miljödomstolen, efter Mark- och miljööverdomstolens återförvisning till mark- och miljödomstolen för att pröva målet i sak, fastställt länsstyrelsens beslut om återförvisning för att fortsätta handlägga ärendet har nämnden överklagat till Mark- och miljööverdomstolen.

Mark- och miljööverdomstolen ändrade då helt sin tidigare bedömning rörande frågan om överklagbarhet och tog på eget initiativ åter tagit upp frågan om nämnden verkligen har klagorätt i ett fall som detta då återförvisningsgrunden är att ärendet inte bedöms tillräckligt utrett.

Till skillnad från ett flertal tidigare avgöranden av Mark- och miljööverdomstolen rörande denna fråga gjorde domstolen nu bedömningen att frågan om ärendet är tillräckligt utrett inte innebär en bedömning som har betydelse för den slutliga utgången i ärendet. Därmed är domen inte överklagbar. Nämndens överklagande har därför avvisats. Domen går inte att överklaga. Mark- och miljööverdomstolen uttalade särskilt i domen att anledningen till att Mark- och miljööverdomstolen åter tog upp frågeställningen till prövning var att domstolen i olika avgöranden kommit till olika slutsatser. Domen är prejudicerande.

Sammantaget anser förvaltningen att utfallet av överinstansernas avgöranden är ett positivt kvitto för nämndens tillsynsverksamhet. Utav de 39 ändrade och delvis ändrade besluten är dessutom några överklagade av nämnden och ligger för avgörande i nästa överinstans. Dessa är därmed inte slutligt avgjorda.

Beslut från överinstanser 2014					
	Totalt	MHN beslut fastställt	MHN beslut delvis ändrats	MHN beslut ändrats helt	Fråga om PT
MMÖD	8	1		1	6
MMD	25	18	2	5	
FörvaltR	6	6			
Lst	166	135	13	18	
Totalt	205	160	15	24	6

Förvaltningens interna miljöhandlingsplan

Miljöförvaltningen påverkar miljön både genom vår sakverksamhet, tjänsteutövning och genom driften av verksamheten. Miljöhandlingsplanen är en del i förvaltningens verksamhetsplan och har samma övergripande målområden som Stockholms stads miljöprogram. Förvaltningens har under året arbetat med aktiviteter som finns i miljöhandlingsplanen och uppfyllelsen av åtaganden var god inom alla målområden.

Som exempel har miljöförvaltningen under 2014 köpt in tio lånecyklar, vägt avfall, köpt in nya källsorteringskärl, genomfört energirådgivning på arbetsplatsträffarna och sett till att vaktbolag släcker belysning i allmänna utrymmen vid rondering.

Aktivitetsplanen

Enligt anvisningarna för verksamhetsberättelsen ska avvikelser från aktivitetsplanen redovisas. Nämnden har på grund av sin särskilda roll med myndighetsutövning och specialistfunktioner, ingen upphandlad verksamhet och kan därför heller inte redovisa avvikelser. Däremot köps många kvalificerade konsulttjänster in och i dessa fall fungerar nämndens personal ofta som projektledare och beställare.

Ökad delaktighet

Från och med VP 2012 finns ett antal aktiviteter framtagna med anledning av Program för delaktighet för funktionshindrade. Detta är en verksamhet som rör hela staden och samtliga förvaltningar och bolag är berörda. Resultatet av uppföljningen finns insprängt i den övriga uppföljningen som i huvudsak utgår från åtagandena på avdelningsnivå. Flera av aktiviteterna har utförts eller pågår och under året har möte hållits med Funktionshinderrådet för samråd och fördjupningar i olika ämnen.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Nämnden ska svara på de uppdrag kommunfullmäktige givit under året. Uppdrag som framgår nedan:

Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 (utl. 2014:23)Dnr 303-496/2013

Nämndens uppdrag framgår av nedanstående beslutspunkter varav nämnden berörs av punkterna 3 och 4.

1. Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Kommunstyrelsen uppdras att integrera metodik, åtgärder och målvärden från färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 i stadens nya miljöprogram i samband med revideringen år 2015.
3. Miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdras att redovisa stadens samlade klimatarbete mot bakgrund av denna färdplan året före miljöprogrammets revidering.
4. Miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdras att föreslå kommunfullmäktige revideringar av färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 inför vartannat nytt miljöprogram. 2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ges i uppdrag att verkställa ansökan enligt punkt 1.

Nämnden har utfört uppdraget i enlighet med följande redovisning: En redovisning av klimatarbetet, i enlighet med punkt 3, kommer att ske för nämnden under våren 2015. En revidering av färdplanen, men med målåret 2040 kommer att genomföras under 2015 i enlighet med punkt 4.

Strategi för miljöfordon och förnybara drivmedel – för ett fossilfritt Stockholm (utl. 2014:25) Dnr 303-1513/2013 (Ansvar Plan och Miljö).

Nämndens uppdrag framgår av nedanstående beslutspunkter varav nämnden berörs av punkterna 2 och 3.

1. Strategi för miljöfordon och förnybara drivmedel – för ett fossilfritt Stockholm, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdras att uppdatera Strategi för miljöfordon och förnybara drivmedel – för ett fossilfritt Stockholm, bilaga 2 till utlåtandet, enligt vad som framgår under Mina synpunkter.
3. Stadens samtliga nämnder ska arbeta in de åtgärder i strategin som berör dem i sina respektive miljöhandlingsplaner.
4. Stockholm Stadshus AB uppmanas att uppdra åt samtliga dotterbolag att arbeta in de åtgärder i strategin som berör dem i sina respektive miljöhandlingsplaner.
5. Servicenämnden uppdras att utreda och föreslå förutsättningarna för en upphandling av en bilpoolstjänst tillgänglig för stadens nämnder och bolag enligt utlåtandet.
6. Stadens Elbilsstrategi (Utlåtande 2011:60) ersätts av Strategi för miljöfordon och förnybara drivmedel – för ett fossilfritt Stockholm och utgår som strategidokument.

Nämnden har utfört uppdraget i enlighet med följande redovisning: Strategin för miljöfordon och förnybara bränslen utgör ett underlag för nämndens verksamhetsplanering.

Strategisk bullerkartläggning och Åtgärdsprogram buller Stockholms stad 2014 - 2018 enligt förordningen om omgivningsbuller (utl. 2014:75) Dnr 303-1953/2013 (Ansvar Plan och Miljö).

Nämndens uppdrag framgår av nedanstående beslutspunkter varav nämnden berörs av punkterna 3, 5 och 6.

1. Åtgärdsprogram Buller Stockholms stad, för åren 2014-2018, enligt förordningen om omgivningsbuller (SFS 2004:675) i enlighet med bilaga 2 till utlåtandet, antas.
2. Åtgärdsprogram Buller Stockholms stad, för åren 2014-2018, ersätter nuvarande riktlinjer om buller till stadens Miljöprogram som antogs av kommunfullmäktige den 14 april 2010.
3. Berörda nämnder uppmanas att i övrigt beakta vad som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
4. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att ta fram ett gestaltungsprogram för bullervallar, i samarbete med övriga berörda nämnder.
5. Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utreda möjligheten att inkludera akustiska aspekter i stadens grönytefaktor.
6. Miljö- och hälsoskyddsnämnden får i uppdrag att översända Åtgärdsprogram Buller Stockholms stad, för åren 2014-2018, till Naturvårdsverket samt till övriga myndigheter och kommuner som berörs av åtgärdsprogrammet.

Nämnden har utfört uppdraget i enlighet med följande redovisning: Åtgärdsprogrammet har översänts i enlighet med p 6 i beslutet.

Statusen för projekt med särskild finansiering

Hållbara Järva

Projekt Hållbara Järva finansieras med statliga bidrag från delegationen för hållbara städer, pågår 2010 – 2014 och projektleds av miljöförvaltningen. För beskrivning av verksamheten under 2014 se nämndmål 1.4.1.

Care of city – Ekosystemtjänster. Vinnova-projekt

Projektet startades under augusti 2012 och pågår i två år fram till september 2014.

Aktiviteter enligt projektplan för c/o City genomförs, bland annat intervjuer av byggherrar och projektörer som genomfört gröna väggar och tak vid olika projekt samt fuktmätningar av gröna tak och väggar. Verktyg och metoder tas fram, exempelvis handböcker, GIS-verktyg, kvantifieringar, vidareutveckling av grönytefaktorn (GYF). Förvaltningen medverkar och presenterar projektet på många olika seminarier/workshops mm eftersom efterfrågan på mer kunskap inom området är stor.

Energi- och klimatrådgivning - Regionalt samarbete

Det regionala samarbetet finansieras av länets samtliga kommuner samt Håbo kommun genom att varje kommun avsätter en del av det statliga bidraget. Fyra värdkommuner delar på det gemensamma operativa arbetet som består av telefonrådgivning, drift och utveckling av webb (www.energiradgivningen.se) och intranät för rådgivarna, framtagande och utveckling av gemensamt material, deltagande på mässor och stöd till genomförande av gemensamma projekt. Förvaltningen utgör huvudprojektledare med ansvar för drift och utveckling av webb/intranät samt för administration av gemensamma projektmedel. Huddinge ansvarar för telefonrådgivning. Botkyrka och Vaxholm är biträdande projektledare. För beskrivning av verksamheten se även nämndmål 1.3.7.

Solstaden – Testbädd för solceller

Vinnova har beviljat medel till en förstudie för att bygga upp en testbädd för solceller i urban miljö. Syftet med testbädden är att utprova ny kommersiell teknik inom solelsproduktion i byggnadsinstallationer och få ett samlat tekniskt erfarenhetsunderlag, framför allt för stadens egna verksamheter men även för det privata fastighetsbeståndet. Testbädden kommer dessutom att kunna användas för tillämpad teknisk forskning och utveckling. En databas har byggts upp på förvaltningen för att samla in och kunna visualisera produktionsdata på miljöbarometern. Även insamling av tiominuters produktionsvärden är möjlig för tillämpad forskning och utveckling. Intressenter i projektet är stadens fastighetsägare som installerat solceller inom projektet Hållbara Järva, branchorganisationen Fastighetsägarna Stockholm, leverantörer av utrustningar, konsultföretag inom solenergiproduktion samt Interactive institute som genomför en förstudie för hur solelsproduktionen ska kunna visualiseras. KTH, Mälardalens högskola och Ångströmlaboratoriet vid Uppsala universitet deltar som intressenter i projektet genom möjligheten att använda samlad produktionsdata för forsknings

och utvecklingsarbete. Förstudien sträckte sig till juli 2014. Förvaltningen har för avsikt att lämna in en ansökan till Vinnova för fortsatt uppbyggnad av testbädden.

Cleantruck

Projektet Cleantruck har slutförts under 2014 och det som återstår i T1 2015 är slutkonferens och slutrapportering. Cleantruck syftar till att öka andelen miljölastbilar på gatorna i Stockholms Stad, och därmed bidra till bättre luftkvalitet och till stadens klimatarbete. Cleantruck har pågått sedan januari 2010. Projektet drivs av tre parter: AGA Gas, OKQ8 och Miljöförvaltningen i Stockholms Stad, som är projektledare. Cleantruck finansieras med stöd av EU LIFE+, Vinnova och Energimyndigheten. Projektet har betalat ut alla budgeterade medel för merkostnadsersättning och omfattar 50 miljölastbilar fördelat på 15 etanol ED95-lastbilar, 18 dual-fuel-lastbilar (diesel/metangas) samt 17 elhybridlastbilar. Därutöver har projektet stött 5 aggregat för LIC-kyla och merkostnadsersättning för förarstöd i sparsam körning utöver det som omfattas av YKB (yrkesförarkompetensbevis). Åkerier, speditörer och transportköpare visar stort intresse för projektet. Under året har projektet bl a deltagit på Lastbil-2014 i Jönköping, Nordens största lastbilmässa, samt mött 100 transportbolag på en minimässa för Sveriges Åkeriföretag ABC län, och varit inbjuden till Scania Bilars i Stockholms kundträff.

Elbilsupphandling

Vattenfall AB och Stockholms stad har tillsammans genomfört en gemensam teknikupphandling av elbilar och laddhybrider. Målet var att underlätta övergången till eldrivna fordon i Sverige. Genom att öka intresset och kanalisera en tidig efterfrågan har marknadsintroduktionen av elbilar snabbats på. Satsningen omfattar både rena elfordon och laddhybrider. Upphandlingsinitiativet har ekonomiskt stöd från Energimyndigheten. Med start år 2010 etablerades en testflotta med 50 elbilar, fristående från den stora upphandlingen. Elbilsupphandlingen siktade mot 5 000 elbilar på fyra år. Själva elbilsupphandlingen slutfördes år 2011. Ramavtalen började gälla från den 1 oktober 2011. De fyra utvalda leverantörerna har idag fyra personbilar och fyra transportbilar att erbjuda. Leverantörerna kan inkludera nya fordonsmodeller under avtalstiden. Avtalstiden var på två år men kan förlängas med ett år vid två tillfällen och blir då totalt på fyra år. Cirka 85 % av de cirka 400 ingående organisationerna som ursprungligen medverkade i avtalet, valde att förlänga avtalet ett år och 90 % av dessa valde att förlänga ett fjärde år, fram till 30/9 2015. Avtalen innebär förnyad konkurrensutsättning. Instruktioner för detta har tagits fram och finns tillgängliga på www.elbilsupphandling.se. Bidragen från elbilsupphandlingen har konkurrerat med statens supermiljöbilspremie, och antalet avrop har bland annat därför blivit färre än väntat. Med anledning av detta ändrades reglerna för merkostnadsersättning i december 2012, till en fördubbling av ersättningen. Därefter har deltagarna fått en merkostnadsersättning om 50 % av fordonens merkostnad max 100 000 kr/fordon. Med denna höjda ersättning har drygt 600 fordon kunnat få ersättning. Totalt har över 850 bilar avropats från avtalet under de tre första åren. Samtliga merkostnadsersättningar är medel som vidarebefordras från energimyndigheten. Mer information finns på www.elbilsupphandling.se

Wich / Induktionsladdning

Wich (trådlös laddning av elfordon) är ett svenskt forsknings-och demonstrationsprojekt som studerar trådlös laddning av elbilar från användarens perspektiv. Bidrag ges från Viktoria Swedish ICT. Trådlös laddning anses av många vara en laddningslösning för framtiden, och kan ha potential att göra elbilen till det första valet för svenska bilköpare.

Under Wich-projektet, som startade i september 2012 fortsatte till slutet av 2014 kommer totalt tjugo bilar vara utrustade med trådlös laddningsteknik. För Stockholm gäller att fem av Stadens elbilar ska utrustas med trådlös teknik.

Bilarna som används i studien används i den dagliga verksamheten av anställda i staden Göteborg och Stockholm. Den trådlösa laddningen kommer därför att utvärderas i verkliga situationer med vanliga människor. Användarna kommer att intervjuas grundligt. Resultaten från intervjuerna kommer att jämföras med kvantitativa data som samlats in under studien. Huvudsyftet med projektet är att svara på frågan om induktionsladdning ändrar laddningsbeteende hos användarna och orsakar mer frekvent anslutning av elfordon till nätet.

Från september 2013 tog projektet en paus eftersom det inte gått att få tag i laddutrustning. Under hösten 2014 startade projektet upp igen och laddutrustning kommer att installeras under 2015.

E-facts

I september 2013 inleddes projektet E-Facts (Electric vehicles For Alternative City Transport Systems) med bidrag från ERA-Net (via Vinnova) – ett av EUs forskningsprogram. Programmet omfattar initiativ för att stödja policies och åtgärder för ökat antal lätta och tunga elfordon i städer. E-facts ska öka utbudet av laddning och användning av elfordon och laddhybrider i olika applikationer i Stockholm, Frankfurt och Rotterdam. Projektet ska pågå till slutet av 2015.

För Stockholms Stads del gäller projektet huvudsakligen laddinfrastruktur och att erbjuda testkörning av elbilar genom testbilsflotta/elbilspool. Förvaltningens insatser är nästan uteslutande arbetstid och konsultarbete för redan planerade elbilsaktiviteter i enlighet med tidigare Elbilsstrategi och nu gällande Strategi för miljöfordon och drivmedel.

FREIGHT EVUE

Stockholms stad har genom Miljöförvaltningen och tillsammans med sju andra städer i Europa erhållit medel från EUs sjunde ramprogram för projektet Freight Electric Vehicles in Urban Europe, FR EVUE. Projektet började i mars 2013 och ska pågå i 4,5 år (54 månader) till och med augusti 2017.

FR EVUE ska demonstrera och utvärdera eldrivna fordon i smarta logistiska lösningar. Projektet koordineras av London och övriga medverkande är förutom Stockholm, Amsterdam, Lissabon, Madrid, Milano, Oslo och Rotterdam. Dessutom medverkar sju andra städer som följer projektet samt några energibolag, billeverantörer, universitet och statliga myndigheter. I Stockholmdelen av FR EVUE medverkar Stockholms stad, Fortum och Trafikverket Region Stockholm. I Stockholm ingår logistikcentralen för byggmaterial i Norra Djurgårdsstaden

(Norra Djurgårdsstaden). Anpassning av logistikcentralen, medel till eldrivna fordon, snabbbladdning och normalladdning av fordon och utvärdering.

Vidare ingår tre studier:

1. Möjliga incitament, styrmedel och regelverk för att få ökad grad samlastning
2. Samlastning av alla varor i bo- och brukarskedet av Norra Djurgårdsstaden
3. Utvärdering av logistikcentret med fordon och transporter

Under hösten 2014 har projektet ändrats till att även inkludera utredning av en samlastningscentral i city.

Fortum ansvarar för normal- och snabbbladdningsutrustningen samt för utvärderingen av dessa. Trafikverket Region Stockholm ansvarar för studien om möjliga incitament, styrmedel och regelverk för att få ökad grad samlastning.

Stockholm stad ansvarar för övriga delar samt för lokal projektledning. I ansökan är Stockholms stad en organisation. I verkligheten har miljöförvaltningen, exploateringskontoret och Trafikkontoret ansvar för olika delar. Miljöförvaltningen är bl a projektledare.

Laddinfrastruktur

Stockholm stad hade i sin budget för år 2014 uppdragit åt trafikkontoret, miljöförvaltningen och Stockholm Parkering AB att medverka till att 100 nya publika normalladdare och 10 nya publika snabbladdare kommer på plats i Stockholm. samtliga 110 laddare är nu etablerade. Miljöförvaltningen har i samarbete med trafikkontoret, Stockholm Parkering och KTH fått en ansökan om medel beviljad av Energimyndigheten för utvärdering av alla 110 laddmöjligheterna. Projektets mål är att sammanställa erfarenheter och sprida lärdomar till andra intressenter från arbetet med att etablera de 10 nya publika snabbladdarna och 100 nya publika normalladdarna i Stockholm. Dessutom ska samtliga stationer utvärderas och en plan ska tas fram för framtida utbyggnad i Stockholm stad med redogörelse för om och var det behövs fler laddmöjligheter.